

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ**

**FAKTÖR DÜZEYİ $\leq$ %1 OLAN ÇOCUK VE GENÇ ERİŞKİN HEMOFİLİ
HASTALARINDA YAŞAM KALİTESİ**

Dr. Adnan DENİZ

ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANABİLİM DALI

UZMANLIK TEZİ

Tez Danışmanı ve Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Nazan Sarper

Etik Kurul Onayı: KOÜ KAEK 2015/227

2017-KOCAELİ

İçindekiler	Sayfa No
Teşekkür	3
Kısaltmalar	4
Giriş ve amaç	5
Genel bilgiler	6
Gereç ve yöntem	22
Bulgular	26
Tartışma	43
Sonuçlar	50
Öneriler	52
Özet	53
İngilizce Özet	54
Kaynaklar	55
Ekler	60

TEŞEKKÜR

Pediatri asistanlığım süresince ve tez çalıőmam sırasında bana yardım eden, güvenen, bir anne gibi kol kanat geren, kendisinden çok Şey öğrenediğim, temiz kalbiyle ve çalışma ahlakıyla bana örnek olan Prof. Dr. Nazan Sarper' e;

Yenidoğan hastaya klinik yaklaőımda bana çok Şey öğreten, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, temiz kalpliliği ve dürüőlüđü ile gurur duyduğum Doç. Dr. Emel Altuncu ablama;

alıőkanlıđıyla, dürüőlüđüyle, temiz kalbiyle ve hayatta her konuda pozitif yaklaőımıyla bana örnek olan Doç. Dr. Emine Zengin'e;

Tez çalıőmam sırasında benden desteğini esirgemeyen Dr. Seyyid Bilal Aıkđöz'e;

Her zaman bana destek olan, yaőamımı anlamlı kılan sevgili eşim Dr. Müge Toygar Deniz'e;

Bugünlere gelmemde en büyük pay sahibi olan, kendilerini her zaman çok özlediğim, biricik Anacığıma ve Dedeme en içten teőekkürlerimi sunarım.

Dr. Adnan Deniz

KISALTMALAR

ADH	Anti-diüretik hormon
BT	Bilgisayarlı tomografi
BÜ	Bethesda Ünitesi
DDAVP	1-deamino-8-D-arginine vasopressin
DFYİ	Doku Faktörü yolu inhibitörü
DSM-IV	Diagnostic and statistical manual of mental disorders
Haemo-QoL	Haemophilia Quality of Life
Haemo-A-QoL	Haemophilia Adult Quality of Life
HBsAg	Hepatitis B surface Antigen
HBV	Hepatitis B Virus
HCV	Hepatitis C Virus
HIV	Human Immunodeficiency Virus
IgG	İmmünglobulin-G
MRI	Magnetic Resonance Imagination
mRNA	Messenger Ribonucleic Acid
MSS	Merkezi Sinir Sistemi
NSAİİ	Non-steroid antienflamatuar ilaç
PRICE	Protection, Rest, Ice, Compression, Elevation
RICE	Rest, Ice, Compression, Elevation
TDP	Taze Donmuş Plazma
VKİ	Vücut Kitle İndeksi
vWH	von-Willebrand Hastalığı

1.GİRİŞ VE AMAÇ

Hemofili 10000 canlı doğumda bir görülen, pıhtılaşma faktörlerinden Faktör VIII ya da IX un doğumsal eksikliğinin neden olduğu bir hastalıktır. Faktör konsantrelerinin hemofilideki kanamaların profilaksi ve tedavisinde kullanılması, ev tedavisi konusunda verilen eğitimler gelişmiş ülkelerde ağır hemofili hastalarının kaderini değiştirerek onları ortopedik özürli bireyler olmaktan kurtarmış, başkalarına bağımlı olmayan, üretken bireyler haline getirmiştir.

Poliklinik izlemleri sırasında hemofili hastalarının kanama tedavileri yapılmakta, faktör konsantreleri raporları hazırlanmakta ve reçete yazımları yapılmaktadır. Hastaların sosyoekonomik, psikolojik durumlarının sorgulanmasına genellikle fırsat olmamaktadır. Bu çalışmadaki amacımız merkezimizde takip edilen 4-25 yaştaki faktör düzeyi %1 ve altında olan hemofili hastalarından demografik verilerin toplanması; hemofiliye özgü öz bildirim anketlerinin (Haemo-QoL) uygulanarak hastaların yaşam kalitesi hakkında bilgi sahibi olmaktır. Bölgemizdeki hastaların yaşam kalitelerinin ülke ve Avrupa verileri ile karşılaştırılması ve bölgemizde hemofili tedavisinde ulaştığımız standartların ortaya konmasıdır. Elde edilen verilerden yola çıkarak hasta izlemi ve tedavisinin iyileştirilmesi amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Epidemiyoloji

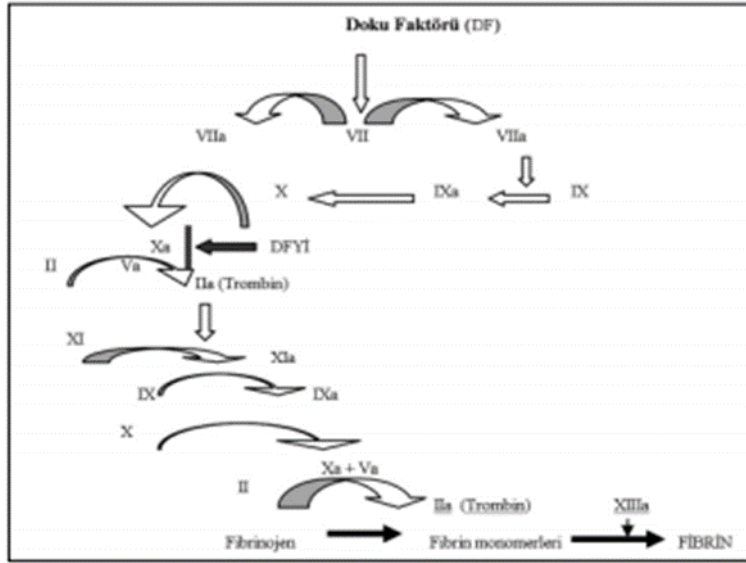
Hemofili, faktör VIII veya IX eksikliği sonucunda gelişen nadir bir kalıtsal kanama bozukluğu olup, sıklıkla eklem içi (hemartroz) ve kas içi (hematom) kanamalarla kendini gösterir. Faktör VIII eksikliği Hemofili A, faktör IX eksikliği ise Hemofili B olarak adlandırılır. Hemofili A canlı erkek doğumlarının yaklaşık 5000 de 1 inde görülür. Hemofili B ise canlı erkek doğumlarının yaklaşık 30000 de 1 inde görülür (1). Tüm hemofili hastalarının %85'ini Hemofili A, %15 kadarını ise hemofili B oluşturmaktadır. Hastalık sıklığı tüm coğrafyalarda aynı olup ırksal farklılık göstermez.

2.2. Genetik

FVIII ve IX geni X. kromozomun uzun kolunda yerleşiktir (sırasıyla Xq27 ve Xq28). Hastalık çoğunlukla taşıyıcı kadınlardan, erkek çocuklarına geçmektedir. Hastalık çok nadir olarak kız çocuklarda da görülebilir. Örneğin taşıyıcı bir kadın ile hasta bir erkeğin birlikteliğinde veya Turner Sendromu gibi tek X kromozomu varlığında hastalık kız çocuklarda da ortaya çıkabilir (2). Olguların yaklaşık 1/3 kadarında aile öyküsü olmaksızın hastalık spontan de-novo mutasyonlar ile ortaya çıkabilir. Hemofiliye neden olan moleküler genetik mutasyonların yelpazesi oldukça geniş olmakla birlikte, yaklaşık %10 olguda mutasyon tam olarak tanımlanamamaktadır. Ağır hemofili A tanılı olguların yaklaşık yarısında veya tüm olguların yaklaşık %30 kadarında “faktör VIII intron 22 inversiyon mutasyonu” bulunmaktadır. Hemofili B hastalarında ise sıklıkla nokta mutasyonları ile mRNAsplice-site mutasyonları görülmektedir (3).

2.3. Klinik Özellikler

Faktör VIII intrinsik pıhtılaşma yolağında Faktör IX un aktifleşmesi için esansiyel bir kofaktördür. Serin proteaz aktivitesi olan Faktör IXa, faktör X u aktive eder. Faktör VIII eksikliğinde pıhtı oluşumu bozulurken, Faktör IX eksikliğinde pıhtı oluşumunun yavaşlaması ve uzamış kanamalar söz konusudur (4).

Şekil 1: Pıhtılaşma

faktörlerinin aktivasyonu ve fibrin oluşumunun güncel bilgilere göre şeması (DFYİ: Doku faktörü yolu inhibitörü)

Hemofili bazal faktör seviyesine göre hafif, orta ve ağır olmak üzere sınıflandırılır. Ağır hemofilide faktör düzeyi $< \%1$ dir. (< 0.01 IU/ml). Orta hemofilide, faktör düzeyi $\geq \%1$ ve $\leq \%5$ dir. (≥ 0.01 ve ≤ 0.05 IU/ml) Hafif hemofilide ise faktör düzeyi $> \%5$ ve $< \%40$ (> 0.05 ve < 0.4 IU/ml) dir (5).

Ağır hemofilili çoğu süt çocuğu yaşamın ilk 1 ile 1,5 yıllarında kolay morarma, eklem içine kanama ve girişimsel işlem sonrası veya ağız içi travmaya bağlı kanama şikayetleri ile başvurur. Bu hastaların yaklaşık $\%3$ - $\%5$ perinatal dönemde subgaleal ve intraserebral kanama gelişir. Yaklaşık yarısında sünnnet sonrası aşırı kanama görülür (6).

Morarma, eklem kanamaları ve diğer kas iskelet sistemi kanamaları çocuklar yürümeye başladığında sıklaşır (7). Daha büyük çocuklarda eklem ve kas içine kanamalar görülür. Yürüyen hastalarda eklem içi kanamalar en sık kanama şeklidir. Çocuklarda ayak bilekleri en sık tutulan eklemlerdir. Süt çocuklarında huzursuzluk ve etkilenen eklem az kullanılması erken işaretlerdir. Büyük çocukların eklem içi kanamalarında, eklem hareketlerinde kısıtlılık ve ısı artışı görülür. Isı artışını ani ağrı ve şişlik takip eder. Kas içine kanamalar yaygındır. En sıklıkla quadriceps, iliopsoas gibi bacak kasları ve kol kasları etkilenir. Kompartmansendromu gelişebilir (8).

Küçük travma veya ağız içi cerrahi girişimler sonrası burun, ağız mukozası ve dişeti gibi yerlerde kanamalar görülebilir. Hematüri, ağır hemofilide görülebilir.

2.4. Tedavi

Hemofili hastalarında en sık görülen kanama yerleri, eklemler ve ardından kas/yumuşak dokulardır. Eklem kanamaları öncelikli olurken diğer sistemlerle ilişkili kanamalar morbiditeyi ve mortaliteyi arttırabilmektedir. Kanama tedavisine geçmeden önce, bir hemofili hastasının izlem ve tedavisinin multidisipliner yaklaşımla yapılması gerektiği unutulmamalıdır. Bu hastalar öncelikle Hematoloji, Ortopedi, Fizik Tedavi olmak üzere Genetik, Hepatoloji, Enfeksiyon Hastalıkları, Nükleer Tıp, İmmunoloji ve Diş Hekimliğinin yakın işbirliği ile izlenmelidir.

2.4.1. Hemofili bakımında genel ilkeler

- Kanamanın önlenmesi amaç olmalıdır. Uygun olan çocuk hastalar profilaksi programına alınmalıdır.
- Her hasta hemofili tipini, ağırlık derecesini, inhibitör durumunu, kullanılan faktör tipini, tedavi eden doktor/ merkezin adını içeren ve kolayca ulaşılabilen bir kimlik kartı taşımalıdır.
- Akut kanamalar, en kısa zamanda (mümkünse 2 saat içinde) tedavi edilmelidir.
- Tüm ciddi kanamalar hastane ortamında tedavi edilmelidir. Ağır kanama şüphesi tedaviye başlamak için yeterlidir. Klinik ve laboratuvar sonuçları beklenmeden tedaviye hemen başlanmalıdır.
- Uygun dozda faktör verilmesine rağmen kanama kontrol altına alınamaz ise, inhibitör varlığından şüphelenilmeli, faktör düzeyi ölçülmeli ve inhibitör varlığı araştırılmalıdır.
- Herhangi bir girişimsel işlem öncesinde uygun faktör düzeyi sağlanmalıdır.
- Optimal tedavi için hasta, doktor, tedavi merkezi arasındaki iletişim çok önemlidir.
- Damar yoluna aşırı özen gösterilmelidir. Tedavide çocukluk döneminde 23 ya da 25 G iğneler kullanılmalı, uygulama sonrası da 3-5 dakika bası ve buz uygulaması yapılmalıdır.
- Kas içi enjeksiyonlar, aşılar dışında yapılmamalıdır.
- Analjezi için parasetamol, propoksifen ve kodein güvenli seçeneklerdir. Trombosit işlev bozukluğu yapan diğer ilaçların (aspirin, NSAİİ, klopidogrel gibi) kullanımından kaçınılmalıdır.
- Hastanın aktif yaşamını engellemeyecek şekilde, olabildiğince travmadan uzak kalması sağlanmalıdır.
- Hastanın, anne ve babanın yeterli eğitimi sağlandıktan sonra koruma ve hafif/orta kanamaların tedavisi ev şartlarında yapılabilir.

□ Düzenli egzersiz önerilmelidir. Travma oluşturabilecek sporlardan mümkün olduğunca kaçınılmalıdır. En uygun egzersiz yürüyüş ve yüzmedir.

2.4.2.Faktör Konsantreleri

Tablo 1: Kanama yeri ve hemofili tipine göre yerine koyma tedavisinin doz ve süresi (20)

Kanamanın Tipi	Hemofili A		Hemofili B	
	İstenen Düzey	Gün Sayısı	İstenen Düzey	Gün Sayısı
Hemartroz	%40-60	1-2 gün, yanıt yeterli değilse daha uzun	%40-60	1-2 gün, yanıt yeterli değilse daha uzun
Kas içi kanaması (iliopsoas hariç)	%40-60	2-3 gün, yanıt yeterli değilse daha uzun	%40-60	2-3 gün, yanıt yeterli değilse daha uzun
İliopsoas Kanaması *Başlangıç **Devam	*%80-100 **%30-60	*1-2 **7-10 gün, bazen sekonder profilaksi olarak fizyoterapide daha uzun	*%60-80 **%30-60	*1-2 **3-5 gün, bazen sekonder profilaksi olarak fizyoterapide daha uzun
MSS/Kafa Travması *Başlangıç *Devam	%80-100 %50	1-7 gün 8-21 gün	%60-80 %30	1-7 gün 8-21 gün
Boğaz/Boyun *Başlangıç *Devam	%80-100 %50	1-7 gün 8-14 gün	%60-80 %30	1-7 gün 8-14 gün
Sindirim Sistemi *Başlangıç *Devam	%80-100 %50	1-6 gün 7-14 gün	%60-80 %30	1-6 gün 7-14 gün
Üriner Sistem	%50	3-5 gün	%40	3-5 gün
Derin laserasyon	%50	5-7 gün	%40	5-7 gün
Cerrahi (majör) *İşlem öncesi *İşlem sonrası	%80-100 %60-80 %40-60 %30-50	1-3 gün 4-6 gün 7-14 gün	%60-80 %40-60 %30-50 %20-40	1-3 gün 4-6 gün 7-14 gün

- Hemofili hastaları için plazma kaynaklı ve rekombinant ürünler mevcuttur.
- Faktör VIII 1 İÜ/kgverildiğinde, plazma FVIII düzeyi %2 artar, yarılanma ömrü 8-12 saattir. İlk verilecek, kilo başına yükleme dozu hesaplanırken aşağıdaki formül kullanılır: Verilecek faktör miktarı = [Hedeflenen faktör düzeyi – Hastanın faktör düzeyi] x kg x 0.5
- İlk doz yukarıda hesaplandığı şekilde verildikten sonra, eğer başlangıçta hedeflenen faktör düzeyi korunmak isteniyorsa bu yükleme dozunun yarısı 8-12 saatte bir tekrarlanır. Örneğin, FVIII düzeyi %0 olan 20 kg'lık bir hemofili hastası, majör kanama ile geldi ise; istenen FVIII düzeyi %100 olacağından, (100-0)x20x0.5 işlemi yapıldığında, yükleme dozunun 50 İÜ/kg olacağı, takip eden dozların, 25 İÜ/kg/ doz olarak, 8-12 saat arayla

verileceği hesaplanır. Bireysel farmakokinetik farklılıklar nedeniyle, doz araları özellikle çocuk hastalarda farklılık gösterebileceğinden, majör kanamalarda ve cerrahi girişimlerde faktör düzey ölçümleri faktör uygulandıktan sonraki 30. dakikada (FVIII recovery) yapılmalıdır; mümkünse farmakokinetik çalışma yapılmalıdır. Farmakokinetik çalışma için önerilen yaklaşım: faktör düzeyini %100'e çıkaracak doz verildikten sonra 0, 30, 60. dakika, 3, 6, 9, 24, 32 ve 48. saatte FVIII düzeyi, FIX için ise ilave olarak 50 ve 72. saatte de düzey ölçümü için kan alınmasıdır.

- Artık çok kullanılmayan bir yöntem olan sürekli infüzyon yapılacaksa, başlangıç yükleme dozu 24'ye bölünerek, verilecek ünite/saat bulunur.
- Plazma kaynaklı Faktör IX 1 İÜ/kg verildiğinde, plazma FIX düzeyini %1 artırır, yarı ömrü 18-24 saattir, ilk yükleme dozu hesaplanırken aşağıdaki formül kullanılır. Verilecek faktör düzeyi = [Hedef faktör düzeyi – Hastanın faktör düzeyi] x kg x 1
- İlk doz yukarıda hesaplandığı şekilde verildikten sonra, eğer başlangıçta hedeflenen faktör düzeyi korunmak isteniyorsa, bu yükleme dozunun yarısı 18-24 saatte bir tekrarlanır.
- Rekombinant FIX'un doz hesaplamaları farklılıklar gösterebildiğinden kullanılan ilacın ürün bilgilerine bakılmalıdır. Son yıllarda uzun etkili rekombinan faktörler geliştirilmektedir.
- Faktörler en az 5 dakikada damar içi bolus şeklinde uygulanmalıdır. (çocukta ise 100 İÜ/dakikayı aşmamalıdır).
- Genel olarak; orta şiddetteki kanama ataklarında (hemartroz, ilerlemiş yumuşak doku kanaması) FVIII 20-25 İÜ/kg uygulanır, bulgular devam ediyorsa 12 saat aralarla tedaviye devam edilmelidir.
- Ağır kanamalarda (MSS, cerrahi, ciddi travma)
FVIII: Başlangıç 50 İÜ/kg, sonra 12 saat arayla 25 İÜ/kg,
FIX: Başlangıç 80-100 İÜ/kg, sonra 18-24 saat arayla 40-50 İÜ/kg uygulanır.
Tedavi süresi ortalama 10-21 gündür.

2.4.3. Faktör Konsantreleri Dışındaki Tedavi Seçenekleri

2.4.3.1. Taze Dondurulmuş Plazma (TDP)

TDP tedavisi günümüz koşullarında önerilmez. Ancak faktör konsantresi yoksa ya da henüz kesin tanı konulamayan hastanın acil tedavi gereksinimi olduğunda verilebilir. Faktör konsantresine ulaşıncaya TDP verilmesi kesilir. Ülkemizde olmamasına rağmen yurtdışında viral inaktivasyon işlemi yapılmış TDP bulunmaktadır. 1 ml TDP’de, 1 İÜ FVIII var olduğu kabul edilmektedir. Başlangıç dozu 15-20 ml/kg’dır.

2.4.3.2. Desmopressin (DDAVP) Desmopressin (1-deamino-8-D-arginine vasopressin)

ADH’nın sentetik analogudur. Hafif hemofililerde ve de desmopressine cevaplı tip 1 vWH’da basit kanamaların tedavisinde kullanılır. Hafif hemofili A’da tek doz uygulamada FVIII düzeyini 2-4 kat oranında yükseltir. Damar içi/deri altı yolu ile uygulama yapılabilir. Dozu 0,3 µg/kg IV, 50-100 ml SF içinde, en az 30-45 dakikada uygulanır. Bir uygulamadaki en yüksek doz 30 µg olup daha fazla verilmemelidir. En üst düzeyde yanıt infüzyon bitiminden 90 dakika sonra ortaya çıkar. Taşiflaksi gelişme riski yüksektir (özellikle ilk 3 uygulamadan sonra). Ağır hemofili A’da ve hemofili B’li olguların kanama tedavisinde yeri yoktur. Özellikle kadın taşıyıcıların kanamalarının tedavisinde yararlıdır. Ucuzdur. Aynı zamanda, enfeksiyon bulaşma riski yoktur. Hızlı infüzyonla taşikardi, yüzde kızarma (flushing), titreme, abdominal rahatsızlık yaratabilir. Vücutta su tutulması ve hiponatremi riski en önemli yan etkilerindedir. Özellikle, iki yaşından küçük çocuklarda ve doğum sonrası dönemde hiponatremi ve konvülsiyon riski vardır. Desmopressin bu hasta grubunda kullanılmamalıdır. Gebelikte kullanımı tartışmalıdır. Edinsel hemostaz bozuklukları (kronik böbrek ve karaciğer hastalığı gibi) ve bazı trombosit hastalıklarında kanama kontrolü ve kanama zamanı uzunluğunu azaltmak için yararlı olabilir. Nazal sprey formu: 300 µg= (IV) 0,3 µg /kg. >50 kg ise 300, <50 kg ise 150µg önerilir. Ülkemizdeki nazal sprey formunun ülkemizde hemofilide kullanım endikasyonu yoktur.

2.4.3.3. Antifibrinolitik tedavi (Traneksamik asit)

Plazminojen aktivasyonunu yarışmalı olarak inhibe eden sentetik bir antifibrinolitik ilaç olup, fibrin stabilitesine destek olan yardımcı bir tedavidir. Mukozal kanamalarda çok etkindir. Tablet formunda, bölünmüş dozlarda, 15-25 mg/kg/doz, 8 saat arayla, oral, 5-10 gün önerilir. Sindirim sisteminde yan etkileri olabilir. Damar içi olarak kullanıldığında, 10 mg/kg/doz (maksimum 500 mg), 8 saat arayla yavaş infüzyonla verilmelidir. Hızlı infüzyonda hipotansiyona neden olur. Böbrek yetersizliğinde çok dikkatli olunmalıdır.

Hematüride ve Göğüs cerrahisinde kullanımı kontrendikedir. Aktive protrombinkompleks konsantreleri ile birlikte kullanılmamalıdır. Diş tedavilerinde, jinekolojik girişimlerde, epistaksis ve menorrajide destek tedavisi olarak kullanılır.

2.4.4. Yardımcı Tedaviler

Eklem kanamalarına yönelik genel uygulamaların tanımlanması yapılan işlemlerin baş harfleri ile RICE olarak tanımlanır (RICE, Rest=istirahat, Ice=buz, Compression: bası (bandaj), Elevation=Yukarıda tutma). Ancak korumanın önemi bu konuda da anlaşılınca, önlenme kelimesi de eklenince RICE, PRICE (P=Protection) olarak değiştirilmiştir. Buz uygulaması şişlik ve ağrı azalana kadar veya eklem bölgesindeki derinin sıcaklığının azalmasına kadar devam edilir ki, bu da yaklaşık 10-20 dakika kadar sürer. Buzun direkt deriye teması engellenmelidir.

2.4.5. Kanama Yerine Göre Tedavi Yaklaşımları ve Komplikasyonlar

2.4.5.1. Eklem kanaması (Hemartroz)

- Tanısı ve faktör düzeyi önceden bilinen hastalarda tedavi öncesi faktör düzeyi ölçülmesine gerek yoktur.
- İlk bulgu ya da travma sonrası uygun dozda faktör verilmeli, daha sonra hasta klinik olarak değerlendirilmelidir. Eklem ağrısı veya hareket kısıtlılığı devam ederse 2. doz, hemofili A'da 8-12 saat, hemofili B'de 18-24 saat sonra tekrarlanmalıdır. Eklem bulguları kaybolana kadar uygun doz ve sıklıkta faktör verilmesine devam edilmelidir.
- Hemofili A'da ilk doz 25–40 İÜ/kg'dır, ilk 2 saat içinde tedavi edilen hastaların çoğunda tek doz yeterlidir. Ağır kanamalarda ise daha yüksek dozlar kullanılmalıdır.
- Buz uygulaması, geçici istirahat ve eklem yüksekte tutulması destek tedavilerini oluşturur. Ağrıyı azaltmada, kanamanın gerilemesinde yararlı olabilir.
- Ağrı azaldıktan sonra eklem mobilize edilmelidir. Rutin olarak alçı ve atel uygulamasından kaçınılmalıdır.
- Akut hemartrozda kortikosteroid kullanımı önerilmez.
- Semptomlar 3 günden fazla devam ediyorsa inhibitör varlığı, septik artrit ya da kırık düşünülmelidir.
- Kalça eklemi ya da asetabular kanama femur başı aseptik nekroz riski nedeniyle hızla tedavi edilmelidir. Günde 2 kez faktör uygulanarak, en az 3 gün boyunca faktör düzeyi %30'un üzerinde tutulmalıdır. Yerine koyma tedavisi ile birlikte kesin yatak istirahati uygulanmalıdır.

2.4.5.2. Eklem aspirasyonu

□ Rutinde eklem aspirasyonu önerilmez. Ancak faktör yerine koyma tedavisine 48-72 saat içinde yanıt vermiyorsa ve inhibitörü yoksa kanamayla orantısız ağrı ve şişlik (septik artrit şüphesinde) varsa bu konuda deneyimli uzman tarafından yapılabilir. Faktör düzeyi 48-72 saat süresince, en az %30–50 düzeyinde olmalıdır. En az 16 G'lik iğne kullanılmalıdır. Aspirasyondan sonra en az bir saat eklem sabit tutulmalıdır.

2.4.5.3. Radyolojik Değerlendirme

□ Hemartrozda rutin görüntüleme önerilmez. Görüntüleme sadece kemik kırıklarını dışlamak için kullanılmalıdır.

2.4.5.4. Fizik Tedavi Yöntemleri

□ Eklem istirahatı ve ağırlık vermemeyi takiben, faktör verilmesi ve rehabilite edici fizik tedavi önerilmektedir.

2.4.5.5. Hedef Eklem (Kronik Hemartroz)

□ Altı aylık süre içinde 3 kez ya da daha fazla sayıda kanayan eklemlere hedef eklem denir ve kronik hemofilik artropati gelişimine sebep olur.

2.4.5.6. Kronik Sinovit ve Tedavi Seçenekleri

□ Kas gücünü düzeltmek ve eklem hareketini sürdürmek için günlük egzersiz yapılmalı ve tekrarlayan kanamayı önlemek için koruyucu faktör verilmelidir. Yoğun fizyoterapi ile kısa süreli (en az 6-8 hafta) sekonder profilaksi yararlıdır.

2.4.5.7. Sinovektomi

□ Kronik sinovit, sık tekrarlayan kanamalar kontrol altına alınamayıp devam ettiğinde düşünülmelidir. Radyoizotopik (Rhenium 186 veya Yttrium 90), artroskopik ya da cerrahi sinovektomi seçenekleri vardır. Bu tedavi seçenekleri deneyimli ekip ve yoğun faktör kullanımını gerektirir. Radyoizotopik seçenekler arasında Yttrium 90 daha çok dizler için Rhenium 186 ise dirsek, ayak bileği ve omuz eklemi için önerilir. Sinoviyektomi işlemlerinde faktör tüketimi en az olan dolayısıyla en maliyet-etkin olan yöntem radyosinoviyektomidir.

2.4.5.8. Psödötümörler

□ Nadir görülen kronik bir hemofili komplikasyonu olup, uzuvları ve nörovasküler yapıları etkilediğinde dikkate alınmalıdır. Lezyonun büyüklüğüne göre lokal önlemler, faktör

verilmesi ve amputasyona kadar gidebilecek cerrahi yöntemler önerilmektedir. Ancak günümüzde düzenli faktör kullanımı arttığından görülme sıklığı oldukça azalmıştır.

2.4.5.9. Kırıklar

□ Tedavide acil olarak faktör verilmelidir. Başlangıçta ve takiben 3-4 hafta süre ile faktör düzeyleri en az %50 olmalıdır. Açık ve komplike kırık olmadığı takdirde bildirilen süre ve doz yeterlidir. Kırık stabil olduktan sonra fizik tedavi uygulaması gerekebilir. Şiddetli rehabilitasyon gerektiren ortopedik cerrahi girişimlerden sonra fizik tedavi yapıldığında FVIII 20- 30 İÜ/kg, FIX 40-60 İÜ/kg uygulanmalıdır.

2.4.5.10. Kas-Doku İçi Kanamaları

□ Önerilen doz tablosuna göre tedavi edilmelidir. İzlemine göre, 2-3 gün tedavi gerekebilir. Bazı kanamalar nörovasküler basıya neden olabilir. İliopsoas kası (femoral sinir felci), soleus kası (posteriortibial sinir; ekin deformitesi) ve önkol kasları (Volkmann iskemikkontraktürü) bunlara örnektir. Bu bölgelerin kanamalarında acil olarak yüksek dozlarda ve uzun süreli faktör verilmesi gerekir. Etkilenen uzvun yüksekte tutulması ve fizik tedavi yardımcı yöntemler olarak faktör tedavisine eklenmelidir.

2.4.5.11. İliopsoas Kanaması

□ İliopsoas kas içi kanamaları diğer kas-doku içi kanamalardan ayrı olarak değerlendirilmelidir. Hastanın hastaneye yatırılması gerekmektedir. Yedi-10 gün süre ile faktör verilmesi ve kesin yatak istirahati uygulanmalıdır. Gerek tanı ve gerekse izlemde görüntüleme yöntemleri (USG veya BT/MR) kullanılmalıdır. Ağrı kaybolana kadar hastanın fiziksel aktivitesi azaltılır. Fizik tedavi çok önemlidir. Akut dönem sonrası sekonder profilaksi yapılmalıdır.

2.4.5.12. Kafa Travması/Merkezi Sinir Sistemi Kanaması

□ Hemofilide en önemli morbidite ve mortalite nedenidir. Klinik ve radyolojik değerlendirmeyi beklemeden acil olarak uygun doz ve sürede faktör verilmesine başlanmalıdır. Tüm kafa travmaları ve şiddetli baş ağrısı öncelikle kafa içine kanamış gibi acil olarak tedavi edilmelidir. Faktör VIII 50 İÜ/kg (faktör düzeyi %80-100) olacak şekilde hemen başlanmalıdır, sonraki dozlar görüntüleme sonuçlarına (kraniyal BT/ MR) göre ayarlanmalıdır. Kafa travması geçiren olgular, geç dönemde de kanama açısından dikkatle izlenmelidir. Travma olmadan şiddetli baş ağrısı varlığında mutlaka kafa içi kanama akla gelmelidir.

□ Kafa içi kanamalarda FVIII aktivitesi ilk 1-7 gün %80-100, sonraki günlerde (8-21 gün) %50'lerde olmalıdır. Hemofili B'de ise FIX aktivitesi ilk 1-7 gün %60-80, sonraki günlerde (8-21 gün) %30'larda tutulmalıdır.

□ Akut dönem tedavisi (14-21 gün) sonrası, en az 6 ay profilaktik tedavi verilmelidir. Bu amaçla: FVIII 20-40 İÜ/kg, gün aşırı, FIX 20-50 İÜ/kg, haftada 2 kez uygulanmalıdır.

2.4.5.13. Boğaz ve Boyun Kanaması

□ Tıpkı MSS ve iliopsoas kanaması gibi hipofarinjeal kanamaların morbiditesi ve mortalitesi yüksek bir klinik tablodur. Acil müdahalede bulunmak gerekir. Öncelikle havayolu açıklığı kontrol edilmeli, faktör verilmeli, sonra değerlendirme yapılmalıdır. İzlemi hastanede ve diğer ilgili disiplinlerle birlikte yapılmalıdır.

2.4.5.14. Ağız İçi Kanama ve Burun Kanaması

□ Hafif kanamalarda sadece traneksamik asit yeterli olabilir. Orta ve ağır kanamalarda ise faktör verilmelidir. Traneksamik asit ağız içi gargara şeklinde kullanılabilir. Parça buz tedavisi de etkili olabilir. Gereğinde Diş Hekimi/Kulak Burun Boğaz uzmanları ile konsültasyon yapılmalıdır. Burun kanamasında ise, baş öne doğru pozisyonda, her iki burun boşluğuna en az 20 dakika bası yapılmalıdır. Kanama uzar ya da sık tekrarlarsa uygun dozda faktör tedavisi verilmelidir. Traneksamik asit kanama kontrolünde yardımcı olabilir.

2.4.5.15. Akut Sindirim Sistemi Kanaması

□ Faktör verilmesi açısından uygun doz, sıklık ve süre açısından tablo-1 e bakınız. Mukozal kanamalarda kontrendikasyon yok ise traneksamik asid eklenmelidir. Hipovolemi riskine dikkat edilmelidir.

2.4.5.16. Üriner Sistem Kanaması

□ Ağrısız hematüride yatak istirahatı uygulanmalı, hidrasyon (3 litre/m²) ve steroid tedavisine (prednizolon 0,5 mg/kg/ gün, 3-4 gün) başlanmalıdır. Hastanın ağrısı ya da persistan yoğun hematürisi varsa faktör desteği hematüri düzeline kadar yapılmalıdır. Hematüri devam eder ya da tekrarlarsa üroloji konsültasyonu istenmelidir. Traneksamik asit kullanımı kontrendikedir.

2.4.5.17. Yüzeysel Kanamalar

□ Hasta, kanamanın ciddiyeti ve nörovasküler tutulum açısından değerlendirilmelidir. Yüzeysel kanamalarda faktör tedavisi gerekmez. Bası ve buz uygulaması yararlıdır. Periton arkasında, skrotum, gluteal bölge ve uyluk kanamalarında kan kaybı fazla olabilir, acil tedavi yapılmalıdır. Yüzeysel yaralanmalarda yara temizliği, bası ve yara bandı, sıyrıklarda ise temizleme ve bası yeterlidir. Derin yaralanmalarda ise faktör tedavisi (tablo-1 e bakın),sonrası dikiş atılmalıdır. Dikiş alınırken de bir doz faktör yapılmalıdır.

2.4.5.18. Hemofilide Diş Sorunları

□ Genellikle rutin muayene ve temizlikte faktör vermek gerekmez. Derin temizlik, yoğun plak, taş temizliğinde ise faktör ve antifibrinolitik tedavi verilmelidir. Sinir blokajı yapılacak ve lokalanesteziuygulanacaksa öncesinde faktör verilmelidir. Hafif hemofilide desmopressin uygulanabilir. Mandibular sinir bloğu öncesi hemofili A'da faktör düzeyi %50, hemofili B'de %40 olmalıdır. Diş çekimi faktör tedavi tablosuna göre yapılmalıdır. Traneksamik asit eklenmesi ile faktör tüketimi azaltılabilir. Yoğun tedavilerde (dikiş gerekenlerde ya da çoklu diş çekimlerinde) hastanede yatarak takip ve tedavi yapılması gerekebilir. Süt dişleri dökülürken kanama olabilir, öncelikle bası ve buz, kontrol altına alınamazsa antifibrinolitik ilaç, nadiren faktör tedavisi verilir. Ağız içi hijyenin korunması çok önemlidir. Hemofilik aile ve hastaların buna oldukça önem vermesi gerekmektedir. Dişler günde en az 2 kez, flor içeren diş macunları ile fırçalanmalıdır. Diş hekimi randevusu ilk dişler çıkmaya başladığı andan itibaren alınmalıdır. Derin enjeksiyonlar, cerrahi girişimler –özellikle kemiği kapsayan (diş çekimi, implant) ya da rejyonal lokal anestetik blok tedavisi uygun faktör düzeyi sağlandıktan sonra yapılmalıdır. Enfeksiyon varsa cerrahi öncesi antibiyotik tedavisi uygulanmalıdır. On yaşından sonra dişler mutlaka değerlendirilmelidir. Traneksamik asit topikal olarak,%5'lik solüsyondan 10 ml 2 dakika, günde 4 kez, 7 gün kullanılabilir. Diş çekiminden sonra soğuk, sıvı yiyecekler, 5-10 gün süreyle tercih edilmelidir.

2.5. Hasta İzlemi ve Değerlendirilmesi

□ Hastalar 6-12 ayda bir değerlendirilmelidir. Kas-iskelet sistemi klinik skorlarla yıllık, radyolojik skorlar ise endike olduğunda ölçülmelidir. Faktör kullanımı, inhibitör gelişimi, transfüzyona-bağlı enfeksiyonlar (HIV, HCV, HBV, diğer), karaciğer işlev testleri ve sağlıkla ilişkili yaşam kalitesi değerlendirilmelidir. Hemofili hastaları için en iyi egzersiz, yüzme ve yürüyüş olarak kabul edilmektedir.

2.6. Profilaksi

Profilaksi (kanama yok iken faktör uygulanımı) özellikle ağır hemofili hastalarında kanamayı azaltmada ve kronik artropati gibi kanamanın uzun vadeli komplikasyonlarının azaltılmasında yüksek derecede etkilidir (9). Ayrıca hastane yatışlarını, eğitim ve iş gücü kayıplarını azaltır (10). İsveç Malmö'den Prof. Dr. Inga Marie Nilsson; ağır hemofilili erkek çocuklarında kriyopresipitat ile profilaksi tedavisine başlayan ilk kişidir (13).

Tablo 2: Hemofili A ve B hastalarında profilaksi tipleri (11,12)

Tedavi tipi	Tanım
Epizodik tedavi (ihtiyaç halinde)	Kanama anında faktör replasmanı
Sürekli (düzenli) profilaksi	Kanamamanın önlenmesi için 1 yılda en az 45 hafta boyunca faktör replasmanı
<ul style="list-style-type: none"> • Primer profilaksi	3 yaşından ve 2. büyük eklem kanamasından önce başlanan sürekli profilaksi
<ul style="list-style-type: none"> • Sekonder profilaksi	2 veya daha fazla eklem kanamasından sonra fakat kronik artropatinin başlamadan önce sürekli profilaksi
<ul style="list-style-type: none"> • Tersiyer profilaksi	Artropatinin başlangıcından sonra daha fazla eklem hasarını önlemek için başlanan sürekli profilaksi
Aralıklı (periyodik) profilaksi	Cerrahi sırasında ve sonrasında oluşabilecek kanama gibi durumları önlemek için kısa dönemlerde yapılan faktör replasmanı

2.6.1. Primer Profilaksi:

Erken yaşta ağır hemofili hastalarında (faktör VII veya faktör IX < %1) travma olmaksızın kanama riski yüksektir. Bu kanamaları ve kanama komplikasyonlarını azaltmak için primer profilaksi önerilir (9).

2.6.2. Sekonder profilaksi:

Birden fazla kanaması olmuş hastalar (örneğin hedef eklemde 2 veya daha fazla kanama, eklem hasarının fizik muayene ile veya radyografik kanıtı) için sekonder profilaksi faktör düzeyine bakılmaksızın uygun görülebilir. Birden fazla eklem kanaması olmuş ağır hemofili hastalarında primer profilaksi başlanmamışsa, sekonder profilaksi uygulanabilir. Birden fazla kanaması olmuş orta veya hafif hemofili hastalarında ise (%5 < faktör düzeyi < %40) aralıklı profilaksi uygulanabilir.

2.6.3. Aralıklı profilaksi (Kısa dönem profilaksi):

Daha önce kanaması olmayan orta veya hafif hemofili hastalarında profilaksi ihtiyacı hastanın faktör düzeyine, hemofili A veya B oluşuna ve fiziksel aktivite seviyesine göre belirlenir. Birkaç hafta ile aylarca uygulanıp sonra ara verilen aralıklı profilaksi yüksek-etkili fiziksel aktiviteler, eklem kanaması veya cerrahi işlemler gibi özel durumlarda uygulanabilir.

Hemofili A da faktör VIII, 25-40 IU/kg dozda haftada 3 defa (Malmö protokolü) veya 15-30 IU/kg dozda haftada 3 defa (Utrecht protokolü) verilirken, hemofili B de Faktör IX, 25-40 IU/kg dozda haftada 2 defa (Malmö protokolü) veya 15-30 IU/kg dozda haftada 2 defa verilir.

2.7. İnhibitör

Hemofili tedavisinin bir komplikasyonu da inhibitör gelişimidir. Genellikle replesman tedavisi başladıktan kısa süre sonra ortaya çıkar. Hemofili hastalarında tedavide uygulanan FVIII veya FIX proteinine karşı “alloantikör” gelişebilir (primer olarak Ig G). Bu antikörlerin tedavide kullanılan faktör proteininin işlevini engellemesi söz konusu olduğunda “inhibitör” olarak tanımlanır.

Hemofili-A hastalarındaki en sık rastlanan ve en ciddi tedavi komplikasyonudur (%10-30). Ülkemizde 2010 yılında tamamlanan ulusal inhibitör tarama projesinde tüm hemofili-A grubunda %10, ağır hemofili-A hastalarında % 13 inhibitör gelişme oranı saptanmıştır. Hemofili-B hastalarında ise risk çok düşüktür (%3). İnhibitör gelişimi için ilk 5 yaş ve/veya ilk 20 faktör uygulama en riskli dönemdir.

İnhibitörlü hastaların tedavi maliyetinin 5 kat arttığı bilinmektedir. İnhibitörlü hastalarda kanamalar sırasında yeterli hemostaz sağlanamadığından, ağır kanamalarda yaşamsal tehlike vardır. Ayrıca bu hasta grubunda eklem morbiditesi ve sakatlık gelişme oranı belirgin olarak yüksektir (17). Hastalarda inhibitör gelişmesinden sonra kanama sıklığının artmamasına karşın yeterli tedavi imkânı sağlanamaması nedeniyle “hedef eklem” gelişme riski yüksektir.

Hemofili A hastalarında inhibitörlerin gelişimi hemofili B hastalarına nazaran daha sıktır. İnhibitörlü hemofili B hastalarına Faktör IX uygulanması bu hastalardaki anafilaksi ve nefrotik sendrom gelişmesi ile ilişkilendirilebilir. İnhibitörlü hastaların ağırlığının sınıflandırılması Bethesda ünitesi olarak belirlenir. Hastanın %100 olan FVIII aktivitesini yarı yarıya azaltan yani %50'sini inaktive eden inhibitör aktivitesi 1 Bethesda Ünitesi (BÜ/

ml) olarak tanımlanır. İnhibitör şüphesi varlığında inhibitör tarama testi (karışım testi) yapılır. Tarama testi pozitif olanlarda kesin tanı ve inhibitörün titresini modifiye Bethesda testi ile saptanır. Söz konusu test bu konuda deneyimli merkezler tarafından yapılmalıdır. Bethesda testi ile $\geq 0,6$ BÜ/ml olan titreler pozitif olarak kabul edilir. İzlem sırasında titre 5 BÜ/ml'yi aşmıyorsa "düşük titreli inhibitör" adı verilir. FVIII tedavisine rağmen titre bu seviyeyi aşmıyorsa düşük yanıtlı inhibitör (Low responder-LR) olarak tanımlanır. Düşük titreli hastaların yaklaşık yarısında izlemde inhibitör kendiliğinden kaybolabilir (geçici inhibitör). FVIII uygulaması ile titre > 5 BÜ/ml oluyorsa yüksek yanıtlı inhibitör (high responder-HR) olarak tanımlanır (14). En çok klinik sorun yaratan hasta grubu HR tipteki hastalardır. Bu tip hastalarda her uygulama sonrası antikor titresinde artış görülür, bu artış 2 ile 3 gün içinde başlar, 7 ile 21 günler arası zirve yapar ve faktör almasa bile yıllarca devam eder (15,16). Bu hasta grubunda geçici inhibitör olması çok nadirdir. Ancak düşük titrelerde hatalı pozitif sonuçlar elde edilebilmektedir. Son yıllarda "Nijmegen-Bethesda Testi (modifiye Bethesda)" yöntemi kullanılarak Bethesda testinde 0.6-2.0 BÜ/ml aralığında rastlanan hatalı pozitif sonuçlar önlenmektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Çalışma Grubu

Araştırma grubunu Kocaeli Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Çocuk Hematoloji polikliniğinden hemofili tanısı ile izlenen toplam 43 çocuk ve genç erişkin gönüllü hasta (4-25 yaşta) oluşturmaktadır. Çocuk hastaların ebeveynleride çalışmaya katıldılar. Araştırma faktör düzeyi %1 ve altında olan hastalara uygulanmıştır. Çalışma kriterlerine uyan 43 gönüllü hasta bütün hemofili hastalarının %74,1 ini oluşturmaktadır. Veri toplama Ocak 2015-Haziran 2015 tarihleri arasında yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Uygulanışı

Proje Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi etik kurulunca onaylanmıştır(KOÜ KAEK 2015/227). Anketler hastalara ve ebeveynlere tükenen ilaçlarını yazdırmak için polikliniğe başvuruları sırasında uygulanmıştır. Anketlerin sağlıklı cevaplanmasını engelleyeceği düşünülerek özellikle kanama atağı sırasında uygulanmamasına özen gösterilmiştir. Tüm gruplara çalışma hakkında sözlü bilgi verilmiş, yanı sıra hazırlanmış bilgi formu ile aydınlatılmış, yaşı uygun olanlara ve ebeveynlere aydınlatılmış onam formu okutularak imza alınmıştır. 4-7 yaş grubu çocuklara sorular araştırmacı tarafından sorularak verdikleri cevaplar işaretlenmiştir. Diğer grupların anketleri kendilerinin cevaplaması istenmiş, anlamadıkları sorular olursa açıklama yapılmıştır. Soruları cevaplamak yaklaşık 20-30 dakika sürmüştür. Hastalardan hepatit viral serolojisi çalışmak için kan alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Çocuklar ve Erişkinler İçin Hemofilide Yaşam Kalitesi Ölçeği (Haemo-QoL)

Türkçe çevirisini uyguladığımız Haemo-QoL soru anketleri önceki yıllarda kullanılan KINDL-R (Kinderl ebens qualitats fragebogen) , CHQ-GHI (Child Health Questionnaire General Health Index) ve FRZ (FragebogenzurLebenszufriedenheit) gibi genel yaşam kalitesi sorularından yararlanılarak hemofili hastalarının sağlıkla ilgili yaşam kalitelerini ölçebilmek için geliştirilmiştir. Erişkinler için Haemo-A-QoL soru anketleri geliştirilmiştir.(21,22). Bullinger ve arkadaşları tarafından altı Avrupa ülkesinde, 1995-2000 yılları arasında, yaklaşık 5 yıllık çalışma sonucunda geliştirilmiştir (19,21). Almanya merkezli olan Haemo-QoL çalışma grubu anketleri Almanca'dan Flamenkçe'ye, Fransızca' ya, İspanyolca'ya, İngilizce'ye ve İtalyanca'ya çevirmiştir. Pilot çalışma bu 6 Avrupa ülkesinde 20 merkezde yapılmış, geçerli ve güvenilir bulunmuştur (22,23).

Anketlerin Türkçeleştirilmesi, çalışma grubu tarafından Fransa' da bulunan "Mapi Research Institute" adlı kuruma yaptırılmıştır.

Haemo-QoL 4-7 yaş ebeveyn ve çocuk, 8-12 yaş ebeveyn ve çocuk, 13-16 yaş ebeveyn ve çocuk ile yetişkin hastalar için olmak üzere farklı yaş grupları için hazırlanmış 7 anket formundan oluşmuştur. 4-7 yaş grubu için üç cevap seçenekli, 8-16 yaş ve erişkinler için 5 cevap seçenekli sorular ile standardize edilmiştir (21).

Formlar benzer sorular içermekle birlikte, çocuk ve ergenlerin bilişsel gelişim düzeylerine göre farklılıklar bulunmaktadır. Haemo-QoL soru ölçeği 4-7 yaş grubu için "fiziksel sağlık", "hissettikleri", "kendine bakışları", "aile ilişkileri", "arkadaş ilişkileri", "diğer insanlar ile ilişkiler", ve "spor ve okul" alt alanları olmak üzere toplam 21 maddeden oluşmaktadır. 8-12 yaş grubu formları "verilen destek" ve "hastalıkla başa çıkma" alt alanlarının ilavesiyle 64 maddeden oluşmaktadır. 13-16 yaş formları "kız arkadaş ile ilişkiler" ve "gelecek ile ilgili düşünceler" alt gruplarını da içermektedir ve toplam 77 maddeden oluşmaktadır (24).

Maddeler 4-7 yaş grubu için 1-3, diğer yaş grupları için 1-5 arasında puanlanmaktadır. Yüksek puanlar yaşam kalitesindeki bozulmayı göstermektedir. Buna göre bazı soruların tersten puanlandırılması gerekmektedir. Yaşam kalitesini kısıtlayacak bir soru için yanıt "hiçbir zaman" olarak işaretlenmişse 1, "nadiren" olarak işaretlenmişse 2, "bazen" olarak işaretlenmişse 3, "sıklıkla" olarak işaretlenmişse 4, "daima" olarak işaretlenmişse 5 puan şeklinde puanlandırılmıştır. Yaşam kalitesini iyi yönde etkileyecek anlam içeren sorular için ise yanıt "hiçbir zaman" olarak işaretlenmişse 5, "nadiren" olarak işaretlenmişse 4, "bazen" olarak işaretlenmişse 3, "sıklıkla" olarak işaretlenmişse 2, "daima" olarak işaretlenmişse 1 puan şeklinde puanlandırılmıştır (21).

Anketten alınan puanlar www.haemoqol.de sitesinde bulunan puanlama sistemi ile hesaplanmaktadır. Her hasta için ham puan hesaplanır. Aldığı puan soru sayısına bölünerek standardize ham puan hesaplanır. Daha sonra formül ile yüzdeye dönüştürülmüş puan hesaplanır.

$$\text{Yüzdeye dönüştürülmüş puan: } 100 \times \frac{\text{hastanın ham puanı} - \text{en düşük ham puan}}{\text{en yüksek ham puan} - \text{en düşük ham puan}}$$

Bölümden alınabilecek en düşük ham puan: soru sayısı $\times$ 1

Bölümden alınabilecek en yüksek ham puan: soru sayısı $\times$ 5 (5 seçenekli sorular) veya

Bölümden alınabilecek en yüksek ham puan: soru sayısı $\times$ 3 (3 seçenekli sorular)

Bunlar her soru bölümü için ayrı hesaplandıktan sonra toplam puan, toplam standardize puan, toplam dönüştürülmüş puan hesaplanır. Çalışma grubunun toplam standart puanı

hesaplanması için ortalama dönüştürülmüş puanların aritmetik ortalaması alınır. Böylece her yaş grubunun kendi arasında yaşam kaliteleri belirlenebilir.

Ölçekte cevaplandırılmamış sorular olması halinde, diğer cevaplardan elde edilen toplam kaba puanlar, cevaplandırılmış soru sayısına bölünmektedir. Ölçeğin %50'sinden fazlası doldurulmamış ise ölçek değerlendirmeye alınmamaktadır. Sonuçta Haemo-QoL toplam puanı ne kadar yüksek ise, sağlıkla ilgili yaşam kalitesi o kadar kötü, puanı ne kadar düşük ise, sağlıkla ilgili yaşam kalitesi o kadar iyi olarak değerlendirilmektedir(21).

3.3.2. Sosyo-demografik bilgi formu

Sosyo-demografik bilgi formu çocuk ve ergen hastalar, bunların ebeveynleri ve erişkin hastalar ile ilgili demografik bilgi alabilmek için tez asistanı ve danışman öğretim üyesi tarafından hazırlanmış sorulardan oluşmaktadır. Tez asistanı tarafından ilgililere sorular sorularak form doldurulmaktadır. Bu formda sosyo-demografik bilgiler olarak boyu, kilosu, faktör düzeyi, inhibitörü olup olmadığı, tanı yaşı, tanı anındaki kanama yeri, ilk eklem kanama yaşı, merkezimize ilk başvuru yaşı, ailede hemofili öyküsü olup olmadığı, hepatit ve HIV serolojisi bakılıp bakılmadığı, profilaksi alıp almadığı, profilaksi alıyorsa primer mi sekonder mi, profilaksi alıyorsa başlama yaşı, kaç yıldır profilaksi aldığı, tercih ettiği faktör var mı, önerilen profilaksi dozu, hayatı tehdit eden kanama geçirip geçirmediği, ev tedavisi uygulayıp uygulamadığı, ebeveynlerin eğitim düzeyi, radyosinovektomi veya artroskopik sinovektomi yapılıp yapılmadığı, geçirilmiş cerrahi öyküsü, hastanın öğrenim durumu, eğitim terki var mı yok mu, hemofilinin eğitime engel olup olmadığı, çalışıp çalışmadığı, çalışıyorsa özürlü kadrosunda olup olmadığı, sosyal güvencesinin olup olmadığı, kaç vasıta ile merkezimize ulaştığı, en son kaç ay önce merkezimize başvurduğu, reçete yazdığı branşı, spor aktivitesi yapıp yapmadığı, hastanın depresyon geçirip geçirmediği, hastanın psikoloğa veya psikiyatriste başvurusunun olup olmadığı, ebeveynlerin depresyon geçirip geçirmediği, ebeveynlerin psikoloğa veya psikiyatriste başvurusunun olup olmadığı, annenin çocuğunun hemofili olmasından kendini sorumlu tutup tutmadığı, babanın anneyi suçlayıp suçlamadığı, annenin eşinin ailesi tarafından suçlanıp suçlanmadığı gibi hastanın yaşam kalitesini etkileyebilecek durumlar sorgulanmaktadır.

3.4. İstatistiksel Analiz

Çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) version 22.0 programı kullanıldı. Numerik değişkenlerin dağılım özellikleri Shapiro-Wilk testi ile değerlendirildi. Normal dağılım gösteren sonuçlar ortalama±standart sapma olarak gösterilirken normal dağılım göstermeyen veriler ortanca (25. persentil-75.persentil) olarak gösterildi. Kategorik veriler sıklık verisi olarak gösterildi. Kategorik verilerin karşılaştırılmasında Ki-Kare testi kullanıldı. Normal dağılım gösteren numerik değişkenlerin grup karşılaştırmaları için Independent-Samples T test ve one-way ANOVA analizi kullanılırken, normal dağılım göstermeyen numerik değişkenlerin grup karşılaştırmalarında Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi kullanıldı. Elde edilen veriler %95 güven aralığında anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde yorumlandı.

4. BULGULAR

Çalışmaya 4-7 yaş arası 6 hasta, 8-12 yaş arası 5 hasta, 13-16 yaş arası 11 hasta ve 17-25 yaş arası 21 hasta olmak üzere toplam 43 hasta dahil edildi. Merkezimizde izlenen ve çalışmaya alınma kriterlerine uygun 49 hemofili A ve 9 hemofili B hastası mevcuttu. Bunlar arasında çalışmaya girmeye gönüllü olan 43 hasta tüm hastaların %74,1 ini oluşturmaktaydı. Çalışmaya dahil edilen hastaların 1'i kız 42'si erkekti. Faktör VIII düzeyi %1 olan kız hasta 9 aylıkken kesi yerinde kanamanın durmaması nedeniyle tanı aldı ve genetik analizinde X-inaktivasyonu gösterildi. 4-7 yaş arası hastalar grup-1, 8-12 yaş arası hastalar grup-2, 13-16 yaş arası hastalar grup-3 ve 17-25 yaş arası hastalar grup-4 olarak tanımlandı. Ayrıca grup-1, grup-2 ve grup-3'teki hastaların tamamı çocuk, grup-4 teki hastalarda genç erişkin grup olarak belirtildi. İlk 3 gruptaki hastaların annelerine veya babalarına da ebeveyn anketi uygulandı ve böylece 21(2 kardeş hastanın annesi ebeveyn anketini doldurduğu için) ebeveyn de çalışmamıza katıldı. Anne sayısı 12 baba sayısı 9'du.

Gruplar yaş ortalamalarına göre değerlendirildiğinde grup-1'in yaş ortalaması $5,3\pm 1,4$ yıl, Grup-2'nin yaş ortalaması $10,7\pm 2,0$ yıl, grup-3'ün yaş ortalaması $14,2\pm 0,7$ yıl ve grup-4'ün yaş ortalaması $20,2\pm 2,6$ yıldır.

Hastalar sosyo-demografik özellikleri açısından değerlendirildiğinde hastaların 13'ü (%30,2) il merkezinde, 23'ü (%53,5) ilçede ve 7'si (%6,3) köyde yaşıyordu. Hastaların ikamet ettiği il sınırlarına göre dağılımı: 27 tanesi (%62,7) Kocaeli, 12 tanesi (%27,9) Sakarya, 3 tanesi (%6,9) Düzce, 1 tanesi (%2,9) Yalova idi. Hastaların 4 tanesi okul öncesi yaşıyordu ve 7 tanesi çalışıyordu. Hastalardan biri lise mezunu olup üniversite sınavına hazırlanıyordu. Çalışanların 4 ü sekiz yıllık eğitim almış, biri lise eğitimi, biri üniversite eğitimi almıştı. Çalışan hastalardan biri aynı zamanda dışarıdan lise okumakta idi. Öğrenim görmekte olan 32 hastanın 12'si (%37,5) ilköğretim, 16'sı (%50) lise, 1'i (%3,1) ön lisans ve 3'ü (%9,3) lisans eğitimi almaktaydı. Beş hasta, hemofili hastalığının eğitimlerini sürdürmelerine engel olduğunu bildirdi. Hastaların annelerinin 26'sı (%60,5) ilkokul, 1'i (%2,3) ortaokul, 11'i (%25,6) lise ve 5'i (%11,6) üniversite mezunuydu. Hastaların annelerinin 6'sı (%14,0) çalışırken, 37'si (%86,0) ev hanımıydı. Hastaların babalarının 23'ü (%63,5) ilkokul, 5'i (%11,6) ortaokul, 9'u (%20,9) lise ve 6'sı (%14,0) üniversite mezunuydu. Hastaların babalarının 36'sı (%83,7) çalışırken, 7'si (%16,3) işsizdi. Grup-4 teki hastaların 7'si bir işte çalışıyordu ve bu hastaların 5'i (%71,4) özürlü kadrosundan işe girmişlerdi. Hastaların 26'sı (%60,5) özel aracıyla 17'si (%39,5) toplu taşıma aracı ile merkezimize başvuruyordu. Hastaların 28'i (%65,1) SSK, 7'si (%16,3)

emekli sandığı, 1'i (%2,3) genel sağlık sigortası, 3'ü (%7,0) yeşil kart ve 4'ü(%9,3) bağkur güvencesi altında sağlık sisteminden yararlanmaktaydı. Tüm hastaların sağlık güvencesi mevcuttu. Sadece bir aile evde bakım parası alıyordu. Genç erişkin hastalar arasında özürlü maaşı alan yoktu. Koltuk değneği veya tekerlekli iskemle gereksinimi olan hasta yoktu. Protez takılmış veya ekstremitte kaybı olan hasta yoktu.

Hastaların merkezimize en son kaç ay önce başvurdukları incelendiğinde ortalama süre 6,0 (3,0-12,0) aydı. Gruplar arasında ise hastaların son başvuru tarihinden sonra geçen ortalama süre grup-1'de 3,0 (1,6-25,5) ay, grup-2'de 7,0 (6,0-12,0) ay, grup-3'te 7,0 (3,0-16,0) ay ve grup 4'te 4,0 (1,0-9,0) aydı. Gruplar arasında son başvuru tarihinden sonra geçen süre açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı (p:0,307). Hastaların merkezimize tanı, ciddi kanama ya da cerrahi dışında başvuru nedenleri değerlendirildiğinde ilk sırada %95,3 oranla inhibitör seviyesi baktırmak ve ilaç raporu yenilemek gelmektedir. İlaçları bittiğinde evlerine yakın olan çocuk hastalıkları veya iç hastalıkları uzmanlarına başvurumaktaydılar.

Hastalığın hastalar üzerindeki ruhsal etkisi incelendiğinde 3 hastada (%6,9) depresyon öyküsü, 3'ünde(%6,9) psikoloğa başvuru öyküsü, 1'inde (%2,3) psikiyatriste başvuru öyküsü saptandı. Hastalığın aile bireyleri üzerindeki etkisi incelendiğinde annelerin 7'si (%16,3) depresyon öyküsü vermişti, 2'si(%4,7) psikoloğa başvurmuş ve 4'ü (%9,3) psikiyatriste başvurmuştu; babaların 1'inde (%2,3) depresyon öyküsü izlenirken psikoloğa ve psikiyatriste başvuru öyküsü saptanmadı. Annelerin 7'sinin (%16,3) çocuğunun hemofili hastası olmasından kendini sorumlu tuttuğu saptandı. Hemofili nedeniyle hiçbir ailede baba, anneyi suçlamazken; bir ailede kayınpeder ve kayınvalide tarafından anne suçlanmıştı.

Hastalar tanılarına göre değerlendirildiğinde 36 (%83,7) hasta Hemofili A tanısı ile takipli iken, 7 (%16,3) hasta hemofili B tanısı ile takipliydi. Çocuk ve genç erişkin grupların hemofili tanılarının sıklığı tablo-3 de ayrıca belirtilmiştir.

Tablo-3: Çocuk ve genç erişkin hemofili hastalarının klinik ve laboratuvar özellikleri

	Grup 1-3	Grup 4	p
--	----------	--------	---

	(n:22) n(%)	(n:21) n(%)	
Hemofili A	19 (%86,4)	17 (%81,0)	,698
Hemofili B	3 (%13,6)	4 (%19,0)	
Faktör Seviyesi <%1	9 (%40,9)	9 (%42,9)	,897
Faktör Seviyesi %1	13 (%59,1)	12 (%57,1)	
İnhibitör öyküsü	1 (%4,5)	1 (%4,7)	1,000
Ortanca Tanı Yaşı	11,5 (5,5-25,5) ay	12,0 (6,0-27,0) ay	,634
VKİ yüzdelik	%65,5 (21,7-80,5)	%54,0 (27,0-74,0)	,865
Aile Öyküsü Varlığı	8 (%36,4)	16 (%76,2)	,009
İlk Kanama Yaşı	8,5 (6,0-15,0) ay	12,0 (6,0-27,0) ay	,260
İlk Eklem Kanaması Yaşı	2,5 (1,2-4,5) yıl	1,7 (1,0-6,5) yıl	,519
Merkezimize İlk Başvuru Yaşı	19,5 (8,0-63,0) ay	36,0 (10,5-150,0) ay	,101
Hepatit B seropozitifliği	0	2 (%9,5)	,233
Hepatit C seropozitifliği	0	0	-
HIVseropozitifliği	0	0	-
Profilaktik Faktör Kullanımı	19 (%86,4)	19 (%90,5)	1,000
Profilaksi Başlama Yaşı	6,0 (2,0-10,0) yıl	13,0 (11,0-16,0) yıl	<,001
Primer Profilaksi oranı	5 (%26,3)	3 (%15,8)	,693
Sekonder Profilaksi oranı	14 (%73,7)	16 (%84,2)	
Profilaktik Faktör Kullanım Süresi	4,3 (2,0-7,0) yıl	6,0 (4,0-13,0) yıl	,025
Profilaksi Dozu	25,9±7,9 u/kg	21,4±4,6 u/kg	,040
Beyin Kanaması sıklığı	2 (%9,1)	4 (%19,0)	,412
GİS Kanaması sıklığı	0	2 (%9,5)	,233
Hematüri sıklığı	3 (%13,6)	2 (%9,5)	1,000
Radyosinovektomi Öyküsü	5 (%22,7)	11 (%52,4)	,044
Artroskopik Sinovektomi Öyküsü	1 (%4,5)	4 (%19,0)	,185
Geçirilmiş Cerrahi Öyküsü	20 (%90,9)	21 (%100)	,488
Polikliniğe son başvuru sonrası geçen süre	6,5 (3,0-12,0) ay	4,0 (1,0-9,0) ay	,203
Spor aktivitesi yapma sıklığı	6 (%27,3)	4 (%19,0)	,721
Depresyon Öyküsü	1 (%4,5)	2 (%9,5)	,607
Psikoloğa Başvuru Öyküsü	0	3 (%14,3)	,108
Psikiyatriste Başvuru Öyküsü	0	1 (%4,8)	,488
Ev Tedavisi uygulama	9(%47,4)	17 (%89,5)	,005

Çalışmaya dahil edilen hastaların 38'i (%88,4) kanama sonrası hemofili tanısı alırken, 5'i (%11,6) ailede hemofili hastası birey olması nedeniyle faktör düzeyi bakılarak hemofili tanısı aldı. Gruplar tanı şekli açısından ayrı ayrı değerlendirildiğinde grup-1'deki hastaların 5'i kanama sonrası 1'i tarama sonucunda, grup-2'deki hastaların tamamı kanama sonucu, grup-3'teki hastaların 10'u kanama 1'i tarama sonucunda, grup-4'deki hastaların ise 18'i kanama sonrası 3'ü tarama sonucu hemofili tanısı aldı.

Hastalar ölçülen en düşük faktör düzeyine göre değerlendirildiğinde 25 (%58,1) hastada faktör düzeyi %1 iken, 18 (%41,9) hastada faktör düzeyi %1'in altındaydı. Çocuk ve erişkin grupların ilk kanama bölgeleri tablo-4'de belirtilmiştir.

Tablo-4: İlk kanama bölgesi ve sıklığı

	N=43 (%)
Eklemler Kanaması	15 (%34,9)
Cilt ve cilt altı kanaması	10 (%23,3)
Yumuşak dokuda kanama	7 (%16,3)
Flebotomi veya enjeksiyon	5 (%11,6)
İntrakraniyal kanama	3 (%7,0)
Sünnette Kanama	2 (%4,7)
Üriner sistem kanaması	1 (%2,3)

Hastalar tanı aldıkları yaşa göre değerlendirildiklerinde, tanı aldıkları ortanca yaş grup-1'de 2,3 (0,2-8,0) ay, grup-2'de 12,0 (9,5-27,0) ay, grup-3'te 18,0 (8,0-36,0) ay ve grup 4'te 12,0 (6,0-27,0) aydı. Tanı yaşı açısından gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark izlendi. (p:0,016) Grup-1'deki hastaların tanı aldıkları yaş diğer gruplardan daha düşüktü.

Hastalar VKİ yüzdelerine göre değerlendirildiğinde hastaların ortalama VKİ yüzdeleri grup-1'de %78,3±10,8, grup-2'de %62,8±26,7, grup-3'de %40,6±31,0 ve grup-4'te %52,8±26,72'ydi. VKİ yüzdeleri açısından gruplar arasında anlamlı fark izlenmedi (p:0,058).

Hastalar aile öyküsü açısından incelendiğinde, çalışmaya dahil edilen hastaların 24'ünde (%55,8) ailede hemofili öyküsü mevcuttu ve çalışmaya 4 aileden ikişer kardeş katılmıştı.

Hastalar ilk kanama yaşına göre değerlendirildiklerinde hastaların ortanca ilk kanama yaşı 12,0 (6,0-18,0) aydı.

Hastalar ilk eklem kanaması yaşına göre değerlendirildiklerinde hastaların ortanca ilk eklem kanaması yaşı 2,25 (1,0-5,0) yıldır. Çocuk ve erişkin grupların ilk eklem kanaması yaşı arasındaki fark tablo-3'de belirtilmiştir.

Çocuk hematoloji polikliniği çalışma yapılmadan 15 yıl kadar önce açılmıştı. Merkezimize ilk başvuru yaşına göre değerlendirildiklerinde, ortanca ilk başvuru yaşı grup-1'de 2,3 (0,1-8,2) ay, grup-2'de 24,0 (12,0-27,0) ay, grup-3'te 60,0 (18,0-84,0) ay ve grup 4'te 36,0 (10,5-150,0) aydı. İlk başvuru yaşı açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark mevcuttu. (p:0,006) Grup-1'deki hastaların merkezimize ilk başvuru yaşı diğer gruplardan daha erkendi.

Çalışmaya katılan hastaların 38'inde (%88,4) profilaktik faktör kullanımı mevcuttu. Profilaktik faktör kullanan hastaların 30'u(%78,9) sekonder profilaksi alırken, 8'i (%21,1) primer profilaksi almaktaydı. Profilaksi başlama yaşı ortalama $9,2\pm 5,7$ yıl iken toplam profilaktik tedavi aldıkları süre ortalama $6,0\pm 4,2$ yıldır. Hastaların 2'si (%5,3) haftada bir kez, 10'u (%26,3) haftada iki kez, 26'sı (%68,4) haftada üç kez profilaktik faktör kullanmaktaydı. Profilaksi alan hastaların tamamına profilaksi tedavisi çalışma öncesi başlanmış olup çalışma sırasında profilaksi tedavisi başlanan hasta yoktu. Almakta oldukları profilaksi dozu açısından değerlendirildiğinde ortalama profilaksi dozu $23,7\pm 6,7$ IU/kg'dır. Gruplar ayrı ayrı değerlendirildiğinde hastaların ortalama profilaksi dozu grup-1'de $30,5\pm 9,8$ IU/kg, grup-2'de $27,2\pm 8,6$ IU/kg, grup-3'te $22,3\pm 4,6$ IU/kg ve grup-4'te $21,4\pm 4,6$ IU/kg'dır. Profilaksi dozu açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı.(p:0,016) Post hoc analiz yapıldığında bu farkın grup-1 ile grup-4 arasındaki farktan kaynaklandığı saptandı. Grup-1'deki hastalar istatistiksel açıdan anlamlı olarak grup 4'teki hastalardan daha yüksek dozlarda profilaktik faktör kullanmaktaydı. Primer profilaksi alan 8 hastadan 1 hastanın annesi üniversite mezunu, 3 hastanın annesi lise mezunu, 1 hastanın annesi ortaokul mezunu, 3 hastanın annesi ilköğretim mezunu idi. Primer profilaksi ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı(p:0,241). Primer profilaksi alan 8 hastadan 2 hastanın babası üniversite mezunu, 1 hastanın babası lise mezunu, 1 hastanın babası ortaokul mezunu, 4 hastanın babası ilköğretim mezunu idi. Primer profilaksi ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı(p:0,780).

Genellikle hastalardan 17'si (%39,5) devlet hastanesinde, 22'si (%51,2) üniversite hastanesinde ve 4'ü (%9,3) özel hastanede kullanmakta oldukları profilaktik faktör tedavi reçetesini yazdırmaktaydı. Hastaların 37'sinde (%86,0) reçete yazdırmak için tercih ettikleri merkezi seçme nedeni merkezin eve yakın olmasıydı. Hastaların 24 tanesi (%55,8) genellikle faktör reçetelerini hematoloji uzmanına, 11 tanesi (%25,5) iç hastalıkları uzmanına, 8 tanesi (%18,6) çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanına yazdırmaktaydı. Hastalara belirli marka bir faktörü kullanma konusunda tercihleri olup olmadığı sorulduğunda; 17 si tercihleri (%39,5) olduğunu söyledi. Tercihli olan hastaların 15 i (%88,2) rekombinan ürün tercih ettiğini belirtti.

Hastaların 26'sı (%68,4) ev tedavisi alırken 12'si (%31,6) sağlık kuruluşuna başvuruyordu. Gruplar ev tedavisi açısından değerlendirildiğinde grup 1'deki hastaların 3'ü (%50), grup 2'deki hastaların 1'i (%25), grup-3'teki hastaların 5'i (%55,6) ve grup-4

teki hastaların 17'si (%89,5) ev tedavisi almaktaydı. Çocuk ve erişkin grup arasında ev tedavisi açısından anlamlı fark mevcuttu. (tablo-3)

Hastalar sinovektomi açısından değerlendirildiğinde 16 (%37,2) hastaya radyosinovektomi, 5 (%11,6) hastaya artroskopik sinovektomi yapılmıştı. Erkek çocukların tümü merkezimizde faktör eşliğinde sünnet olmuşlardı. Adolesan bir hastaya antekubital bölgede kan alımı ve faktör uygulamaları sırasında oluşmuş şant(arteryo-venöz fistül) nedeniyle bacadan damar alınarak tamir yapıldı. Bir hastaya sünnet ile birlikte tonsillektomi uygulandı. On bir aylık bir hastada hemofili tanısı öncesinde antekubital venden kan alınması sonucu gelişen kompartman sendromuna acil girişim ile fasyotomi yapıldı ve takip eden günlerde onarıldı. Bir hastada travma sonucu oluşan intrakraniyal hematoma boşaltıldı.

Hastalara uygulanan Haemo-QoL testinin alt grup puan ortalamaları değerlendirildiğinde tedavi ve aile alt puanı ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptandı. (sırasıyla p:0,003 ve p:0,024) Hastaların Haemo-QoL testi puan ortalamaları tablo-5 'te belirtilmiştir. Ayrıca hastaların Haemo-QoL test sonuçları grafik1'de görsel olarak gösterilmiştir.

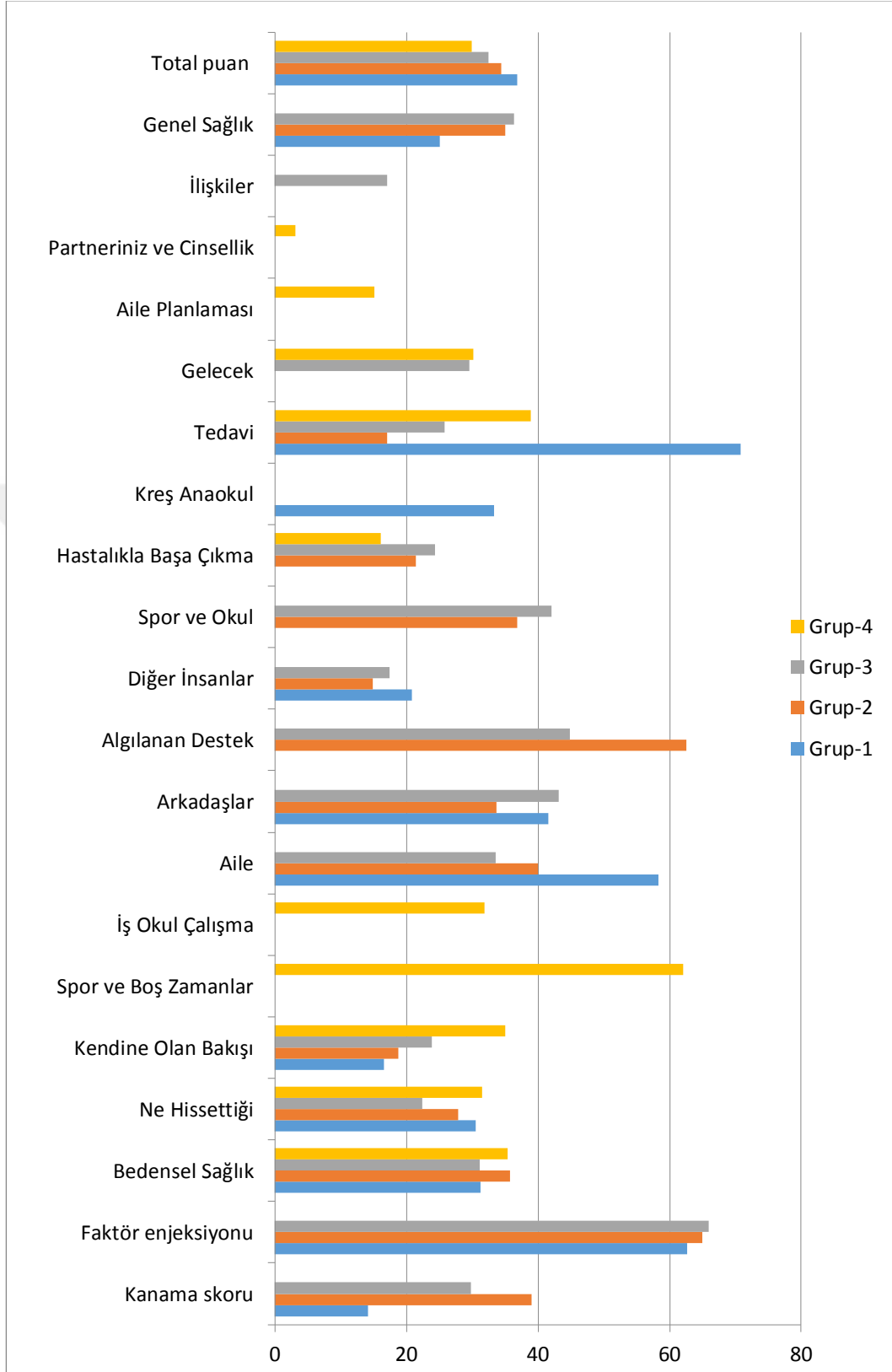
Tablo-5: Değişik yaş gruplarındaki hemofili hastalarına uygulanan Haemo-QoL anketi puanları

	Grup-1 (n=6) Ort±SD	Grup-2 (n=5) Ort±SD	Grup-3 (n:11) Ort±SD	Grup-4 (n=21) Ort±SD	p
Kanama puanı	14,1±25,0	39,0±26,3	29,8±29,1	-	,290*
Faktör enjeksiyonu	62,7±26,0	65,0±22,3	65,9±26,3	-	,971**
Bedensel Sağlık	31,2±22,0	35,7±22,8	31,1±22,3	35,4±18,9	,929**
Ne Hissettiği	30,5±26,6	27,8±18,4	22,4±15,7	31,5±27,0	,863*
Kendine Olan Bakışı	16,6±25,8	18,8±25,8	23,8±17,4	35,0±19,8	,115*
Spor ve Boş Zamanlar	-	-	-	62,1±25,5	-
İş Okul Çalışma	-	-	-	31,8±25	-

Aile	58,3±12,9	40,0±19,3	33,6±16,3	-	,024**
Arkadaşlar	41,6±37,6	33,7±24,0	43,1±16,6	-	,785**
Algılanan Destek	-	62,5±25,3	44,8±20,8	-	,165***
Diğer İnsanlar	20,8±18,8	14,9±13,3	17,4±19,4	-	,784*
Spor ve Okul	-	36,8±16,7	42,1±16,3	-	,561***
Hastalıkla Başa Çıkma	-	21,4±10,7	24,3±13,3	16,1±21,9	,114*
Kreş Anaokul	33,3±21,0	-	-	-	-
Tedavi	70,8±33,2	17,1±14,5	25,8±11,0	38,9±16,3	,003*
Gelecek	-	-	29,5±17,9	30,2±23,5	,933***
Aile Planlaması	-	-	-	15,1±19,8	-
Partneriniz ve Cinsellik	-	-	-	3,1±8,9	-
İlişkiler	-	-	17,0±33,6	-	-
Genel Sağlık	25,0±27,3	35,0±28,5	36,3±23,3	-	,717*
ortalama puan	36,8±16,4	34,4±12,5	32,5±8,1	29,9±14,3	,685**

*KruskalWallis ** Anova *** Student t testi

Grafik-1: Değişik yaş gruplarındaki hemofili hastalarına uygulanan Haemo-QoL anketi puanlarının karşılaştırılması

Ebeveynlere uygulanan Haemo-QoL testinin skor ortalamaları değerlendirildiğinde aile ve arkadaşlar alt puanı ortalamalarında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark

saptandı (sırasıyla p:0,038 ve p:0,041). Hastaların Haemo-QoL testi puan ortalamaları tablo-6 'te belirtilmiştir. Ebeveynlerin Haemo-QoL test sonuçları grafik-2 de gösterilmiştir. Ayrıca grup-1 ve ebeveynlerinin Haemo-QoL test sonuçları grafik-3 de, grup-2 ve ebeveynlerinin Haemo-QoL test sonuçları grafik-4de, grup-3 ve ebeveynlerinin Haemo-QoL test sonuçları grafik-5 de gösterilmiştir.

Grup I de ebeveyn ve hasta çocuk puanları karşılaştırıldığında, çocuklar tedavi, aile ilişkileri, arkadaş ve diğer insanlarla ilişkilerde ebeveynlerin değerlendirmesine kıyasla daha olumsuz etkilenmekteydiler.(grafik-3)

Grup II de çocuklar algılanan destek ve faktör enjeksiyonu konusunda ebeveynlerine kıyasla daha olumsuz etkilenmekteydiler. Aynı grupta ebeveynler ise spor ve okul ve bedensel sağlık konusunda çocukların değerlendirmelerinden daha kötü puanlara sahiptiler.(grafik-4)

Grup III te çocuklar diğer insanlar ile olan ilişkilerinin ebeveynlerine kıyasla daha olumsuz etkilenmekteydiler. Aynı grupta ebeveynler ise arkadaş ve bedensel sağlık konularında çocuklarınkine kıyasla daha kötü puanlara sahiptiler.(grafik-5)

Tablo-6:Çocuklarının yaş gruplarına göre ebeveyn Haemo-QoL anket puanları

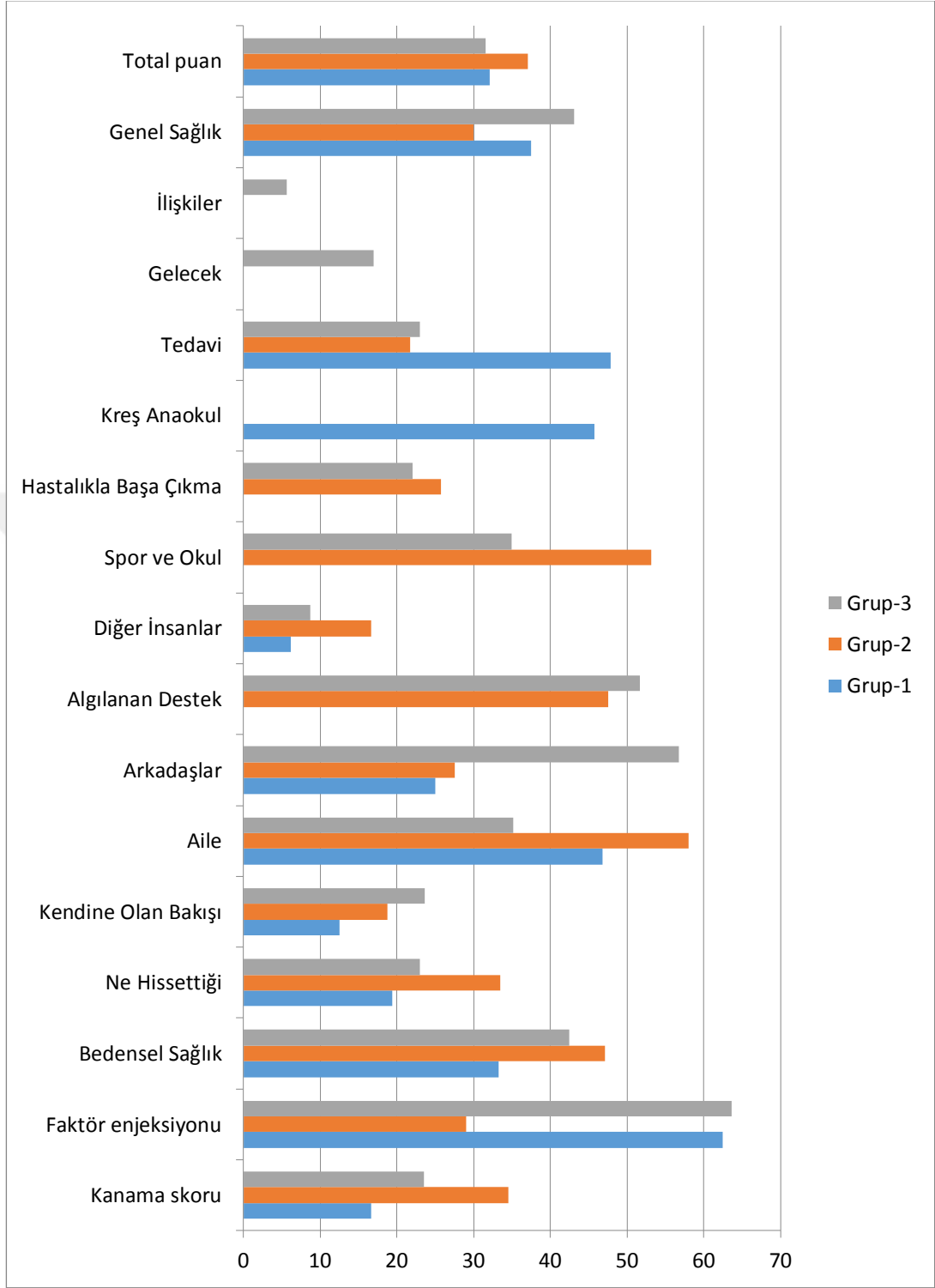
	Grup-1	Grup-2	Grup-3	p
--	---------------	---------------	---------------	----------

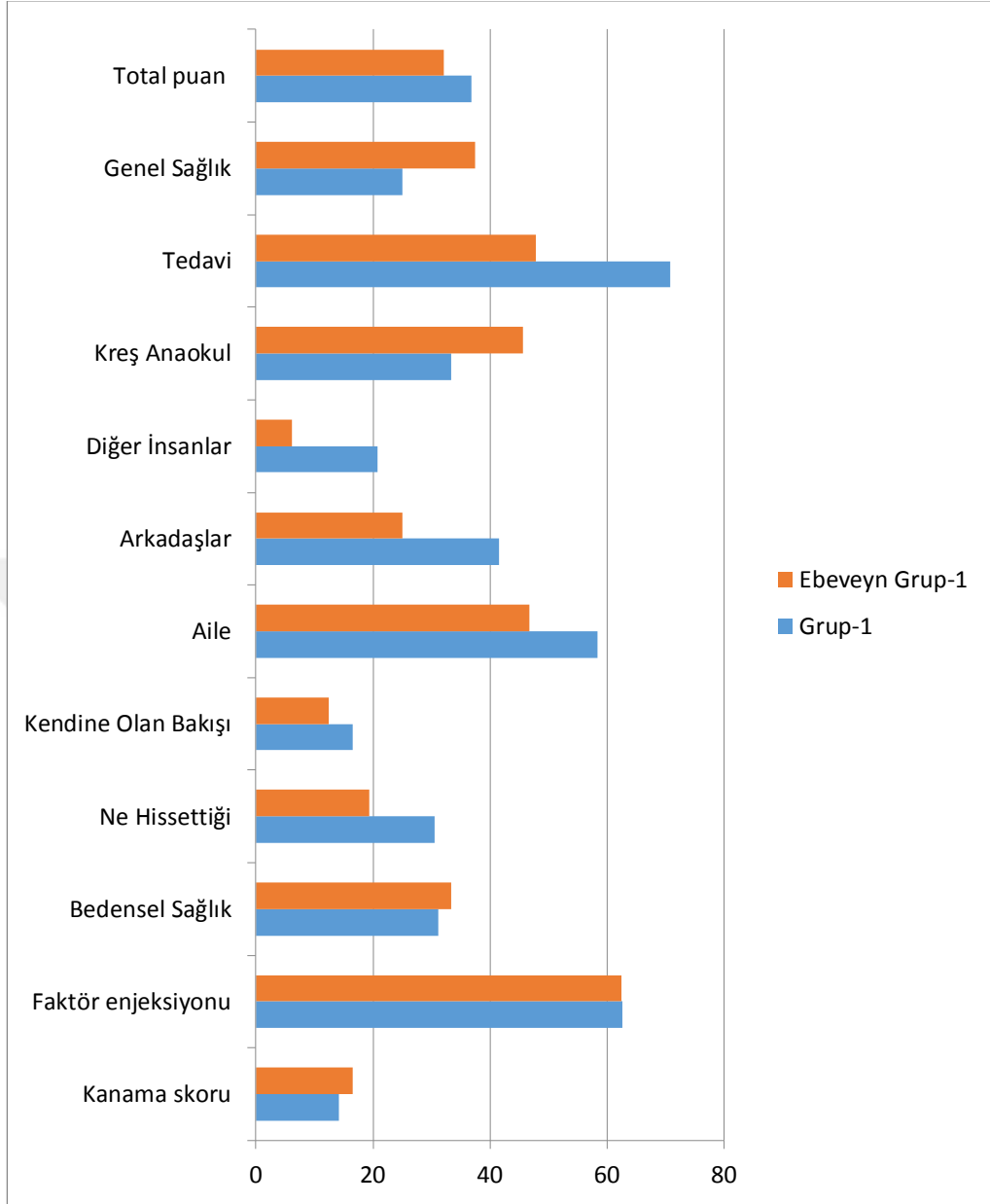
	(n=6) Ort±SD	(n=5) Ort±SD	(n:11) Ort±SD	
Kanama skoru	16,6±25,8	34,5±21,9	23,5±28,3	,473*
Faktör enjeksiyonu	62,5±22,0	29,0±20,7	63,6±28,2	,901**
Bedensel Sağlık	33,3±31,0	47,1±15,6	42,5±25,2	,650**
Ne Hissettiği	19,4±25,0	33,5±19,4	23,0±15,7	,441**
Kendine Olan Bakışı	12,5±25,0	18,8±16,0	23,6±20,3	,146*
Aile	46,8±15,6	58,0±15,2	35,2±15,4	,038**
Arkadaşlar	25,0±15,8	27,5±26,7	56,8±29,7	,041**
Algılanan Destek	-	47,5±9,4	51,7±31,6	,694***
Diğer İnsanlar	6,2±15,3	16,6±4,1	8,7±9,4	,784*
Spor ve Okul	-	53,1±11,2	35,0±17,5	0,056***
Hastalıkla Başa Çıkma	-	25,7±11,1	22,0±19,3	,377****
Kreş Anaokul	45,7±29,6	-	-	-
Tedavi	47,9±28,9	21,7±11,4	23,0±19,0	,913*
Gelecek	-	-	17,0±15,5	-
İlişkiler	-	-	5,6±8,5	-
Genel Sağlık	37,5±26,2	30,0±20,9	43,1±22,6	,717**
Total puan	32,1±14,1	37,1±3,6	31,6±12,2	,669**

** Anova * Kruskal Wallis testi*** Student t test**** MannWhitney U testi

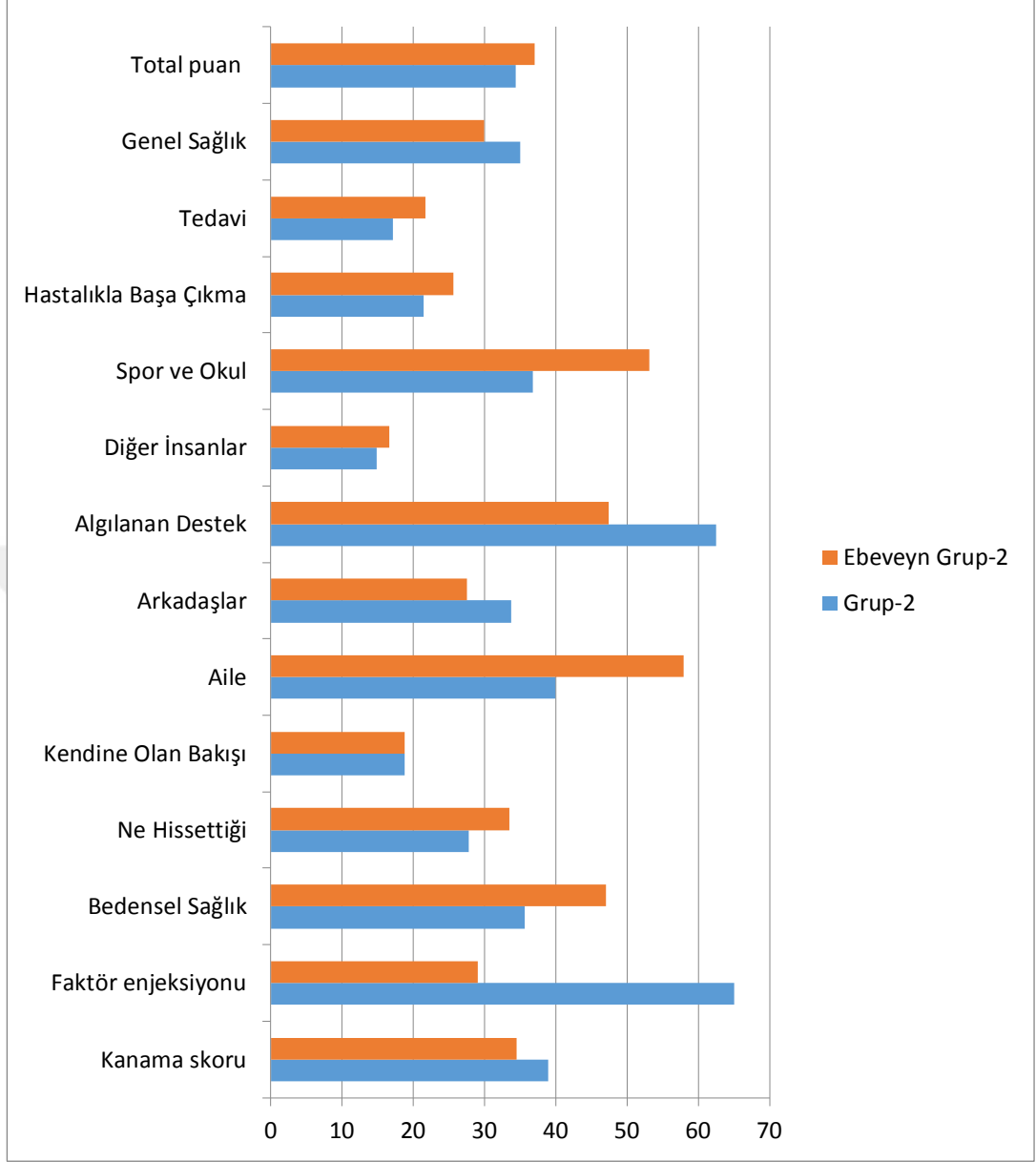
Grafik-2: Hasta yaş gruplarına göre ebeveynlerin Haemo-QoL puanları

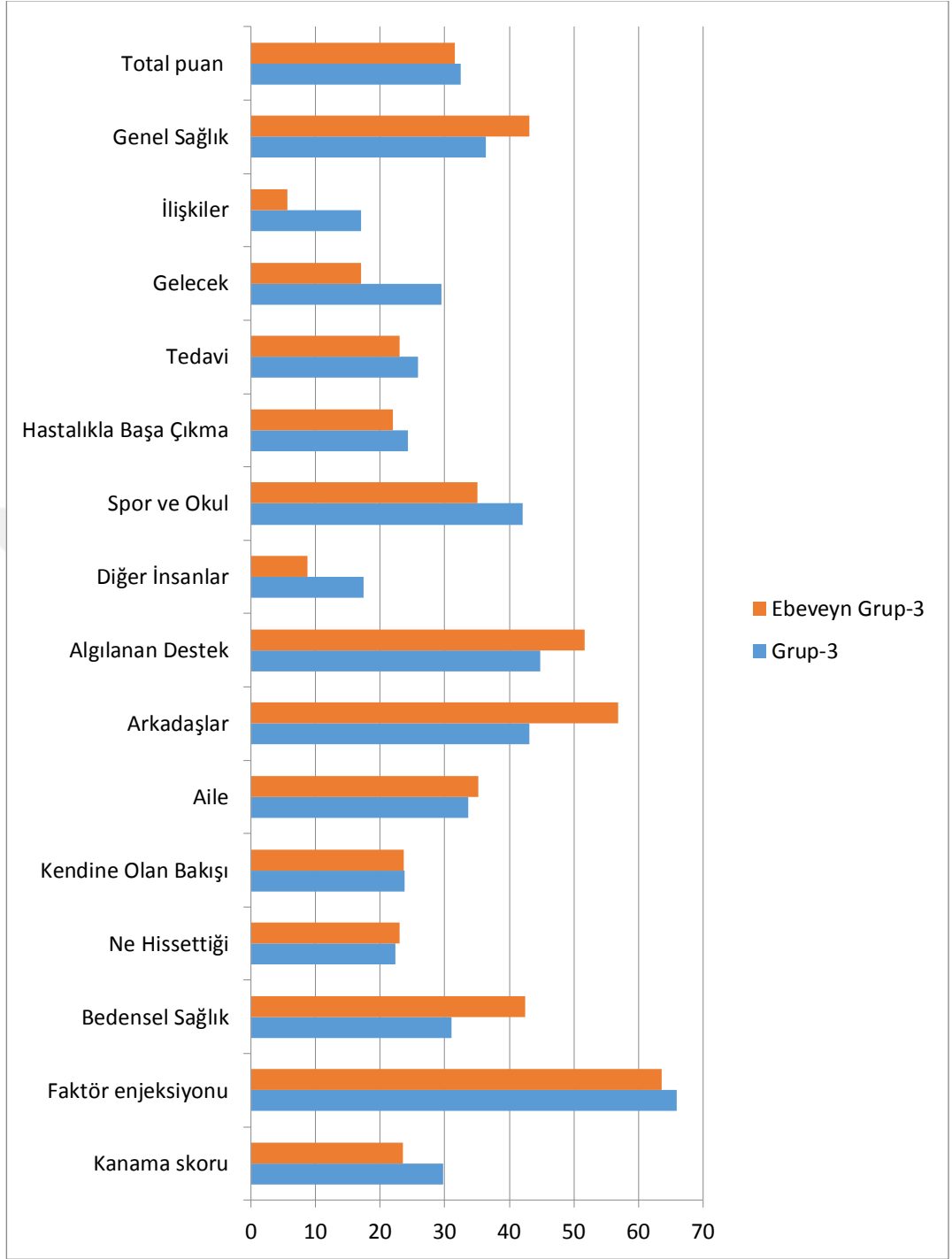
Grafik-3: Grup-1 deki hasta ve ebeveyn Haemo-QoL puanlarının karşılaştırılması

Grafik-4: Grup-2 deki hasta ve ebeveyn Haemo-QoL puanlarının karşılaştırılması

Grafik-5: Grup-3 deki hasta ve ebeveyn Haemo-QoL puanlarının karşılaştırılması

Tablo 7. Grup-1 deki hasta ve ebeveyn Haemo-QoL puanlarının karşılaştırılması

	Grup-1	Ebeveyn	P
--	--------	---------	---

	(n=6) Ort±SD	(n=6) Ort±SD	
Kanama skoru	14,1±25,0	16,6±25,8	1,00*
Faktör enjeksiyonu	62,7±26,0	62,5±22,0	,985**
Bedensel Sağlık	31,2±22,0	33,3±31,0	,896**
Ne Hissettiği	30,5±26,6	19,4±25,0	,475**
Kendine Olan Bakışı	16,6±25,8	12,5±25,0	1,00*
Aile	58,3±12,9	46,8±15,6	,197**
Arkadaşlar	41,6±37,6	25,0±15,8	,341**
Diğer İnsanlar	20,8±18,8	6,2±15,3	,240*
Kreş Anaokul	33,3±21,0	45,7±29,6	,422**
Tedavi	70,8±33,2	47,9±28,9	,232**
Genel Sağlık	25,0±27,3	37,5±26,2	,485*
Total puan	36,8±16,4	32,1±14,1	,609**

* Mann Whitney U test ** Student T test

Tablo 8. Grup-2 deki hasta ve ebeveyn Haemo-QoL puanlarının karşılaştırılması

	Grup-2	Ebeveyn	P
--	--------	---------	---

	(n=5) Ort±SD	(n=5) Ort±SD	
Kanama skoru	39,0±26,4	34,5±21,9	,777**
Faktör enjeksiyonu	65,0±22,3	69,0±20,7	,777**
Bedensel Sağlık	35,7±22,8	47,1±15,6	,384**
Ne Hissettiği	27,8±18,4	33,5±19,5	,647**
Kendine Olan Bakışı	18,8±25,8	18,8±16,1	,690*
Aile	40,0±19,4	58,0±15,2	,141**
Arkadaşlar	33,7±24,0	27,5±26,7	,708**
Algılanan destek	62,5±25,4	47,5±9,5	,251**
Diğer İnsanlar	15,0±13,4	16,6±4,1	,803**
Spor ve Okul	36,9±16,7	53,1±11,3	,109**
Hastalıkla Başa Çıkma	21,4±10,7	25,7±11,1	,553**
Tedavi	17,1±14,6	21,8±11,5	,591**
Genel Sağlık	35,0±28,5	30,0±20,9	,760**
Total puan	34,4±12,5	37,2±3,7	,655**

* Mann Whitney U test ** Student T test

Tablo 9. Grup 3 deki hasta ve ebeveyn Haemo-QoL puanlarının karşılaştırılması

	Grup-3 (n=11)	Ebeveyn (n=11)	P

	Ort±SD	Ort±SD	
Kanama skoru	29,9±29,1	23,6±28,3	,652*
Faktör enjeksiyonu	65,9±26,3	63,6±28,2	,847**
Bedensel sağlık	31,2±22,3	42,5±25,2	,277**
Ne hissettiği	22,4±15,7	23,0±15,8	,934**
Kendine olan bakışı	23,8±17,5	23,6±20,3	,978**
Aile	33,6±16,3	35,2±15,4	,815**
Arkadaşlar	43,2±16,6	56,8±29,8	,200**
Algılanan destek	44,9±20,9	51,7±31,6	,557**
Diğer insanlar	17,4±19,4	8,7±9,4	,217*
Spor ve okul	42,1±16,4	35,0±17,6	,341**
Hastalıkla başa çıkma	23,4±13,3	22,0±19,3	,478*
Tedavi	25,8±11,0	23,0±19,0	,677**
Gelecek	29,5±17,9	17,0±15,6	,076*
İlişkiler	17,0±33,7	5,7±8,6	1,000*
Genel sağlık	36,4±23,3	43,2±22,6	,438*
Total puan	32,5±8,2	31,6±12,3	,851**

* Mann Whitney U test ** Student T test

5. TARTIŞMA

5.1. Olguların Değerlendirilmesi

Çalışmaya 4-16 yaş arası 22 hasta ve 17-25 yaş arası 21 hasta olmak üzere toplam 43 kişi dahil edildi. Merkezimizde takipli ve çalışma kriterlerine uygun (Faktör düzeyi $\leq$ 1 ve 4-25 yaş arası) hastalar dikkate alındığında çalışmaya girmeye gönüllü olan 43 hasta tüm grubun %74,1 ini oluşturmaktaydı. Bu nedenle bölgemizdeki hemofili hastalarını iyi temsil etmekteydi. Hastaların %83,7 si Hemofili A%16,3 ü Hemofili B tanısı almıştı ve bu

toplumdaki hemofili A ve B oranı ile uyumluydu. Orijinal Haemo-QoL çalışmasında 6 ülkeden, 20 merkezden toplam 318 çocuk çalışmaya alınmıştır(24). Nadir hastalık olması nedeniyle orijinal çalışmada da merkez başına ortalama 15 hasta düşmektedir.

Hastalarımızın %44,2 sinde ailede hemofili öyküsü yoktur. Daha önce yapılan çalışmalarda da hemofili hastalarının %30 'unda ailede hemofili öyküsü saptanmamıştır. Hastalığın %30 yeni nokta mutasyonlar ile geliştiği bilinmektedir(26,27). Çalışmaya katılan hastaların sadece %11,6'sı aile öyküsü olması nedeniyle yapılan tarama sonucu tanı almıştır. Bu oranlar 2007'deki merkezimizde yapılan çalışma ile benzerdir (28).

Hastalar tanı aldıkları yaşa göre değerlendirildiklerinde, tanı aldıkları ortanca yaş grup-1'de 2,3 (0,2-8,0) ay, grup-2'de 12,0 (9,5-27,0) ay, grup-3'te 18,0 (8,0-36,0) ay ve grup 4'te 12,0 (6,0-27,0) aydı. Tanı yaşı açısından gruplar arasında istatistiksel anlamlı fark bulundu. (p:,016) Grup-1'deki hastaların tanı aldıkları yaş diğer gruplardan daha düşüktü. Bu durum geçmiş yıllarda üniversite hastanelerinin ve hematoloji uzmanlarının ülke geneline yayılmamış olması, ilimiz ve çevre illerin hastalarına hizmet veren Kocaeli Üniversitesi çocuk hematoloji bilim dalının 2000 yılında kurulması ile açıklanabilir. Merkezimizin 2007 yılında yaptığı benzer çalışmada Grup I-III de tanı yaşı ortalama 21,7±2,4 ay, erişkin grupta ise (ortalama yaşı 34±13,1 yıl) 8,5±10,4 yıl bulunmuştu (28). Çalışma grubumuzdaki hastaların 24 tanesi söz konusu çalışmada da yer almıştı.

Hastalar VKİ yüzdelerine göre değerlendirildiğinde hastaların ortalama VKİ yüzdeleri grup-1'de %78,3±10,8, grup-2'de %62,8±26,7, grup-3'de %40,6±31,0 ve grup-4'te %52,8±26,72'ydi. VKİ yüzdeleri açısından gruplar arasında anlamlı fark izlenmedi (p:0,058). Çalışmaya katılan hastalarda obezitenin olmayışı eklem sağlığı açısından olumludur. Hastaların beslenmelerinin kötü olmadığını ve aktivitelerinin kısıtlı olmadığını düşündürmektedir.

Hastaların ortanca ilk kanama yaşı 12,0 (6,0-18,0) aydı. Hastaların ortanca ilk eklem kanaması yaşı 27 ay (12-60 ay) bulundu. Avrupa' da ki çok merkezli çalışmada da benzer şekilde ortalama ilk kanama yaşı 11 ay (ortanca9 ay, aralık 0-88 ay) bulunmuştu; ortalama ilk eklem kanama yaşı ise 25 aydı(ortanca 21, aralık 0-96)(24). Ülkemizde hemofili merkezlerinin olmaması, hastaların farklı kuruluşlardan hizmet alabilmeleri ve hastaların kayıt tutma zorunluluklarının olmaması nedeniyle ilk eklem kanaması yaşı kısmen ailelerin hafızalarına dayanmaktadır.

Hastalarımızda ilk başvuru kanamalarının %34,9 u eklem kanamasıdır bir çalışmada ilk başvuruda %6,4 oranında eklem kanaması görülmekteydi (29). Hastalarımız cilt ve cilt altı kanamaları ile kendilerine en yakın hekimlere başvurduklarında genellikle pıhtılaşma kusurundan şüphe edilmediğini dile getirmektedirler. Bu durum çocuk hematoloji bilim dalı olmayan yerlerde yetişmiş hekimlerin hemofili konusunda deneyimlerinin olmaması ile ilişkili olabilir. Hastalarımızın %7 sinde ilk başvuru kanaması beyin kanamasıydı ve yenidoğan döneminde beyin kanaması sıklığı çalışmamızda %2,3 bulundu. Bir hastanın vajinal doğumda, zor doğum olmadığı belirtilmesine karşın beyni kanamıştı. Orta ve ağır hemofili hastası yenidoğanlarda intrakranyal kanama sıklığı %1-4 olarak belirtilmiştir. (36,37) Bir başka hasta ise 11 aylıkken yataktan düşmüş, konvulziyon geçirmiş ve kan alınan yerde kompartman sendromuna neden olabilecek yumuşak doku kanaması gelişmişti.

Çalışmamızda çocuk hastaların % 23,8'inde, genç erişkin hastaların %31,8'inde hayatı tehdit eden kanamalar (gastrointestinal sistem kanaması, hematüri ve beyin kanaması öyküsü) saptanmıştır. Sekiz yaşında, henüz tanı almamış bir hemofili B hastası oyun oynarken meydana gelen batin içi ciddi kanama ile başvurmuştu. Hastaların tanıları bilinmeden çevre illerden üniversite hastanesine sevk edilmeleri tümünün hayatta kalmasını sağlamıştır ve intrakranyal kanama ile doğan bebek dışındaki hastalar sekelsiz iyileşmişlerdir.

Hastaların merkezimize ortanca ilk başvuru yaşı grup-1'de 2,3 (0,1-8,2) ay, grup-2'de 24,0 (12,0-27,0) ay, grup-3'te 60,0 (18,0-84,0) ay ve grup 4'te 36,0 (10,5-150,0) aydı. İlk başvuru yaşı açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark mevcuttu. (p:0,006) Grup-1'deki hastaların merkezimize ilk başvuru yaşı diğer gruplardan daha erkendi. Bu durum merkezimizdeki çocuk hematoloji polikliniğinin 15 yıldır aktif çalışması ve çevre illerden hastaların yönlendirilmesi ile ilişkilendirilmiştir.

Profilaktik faktör kullanan hastaların 30'u(%78,9) sekonder profilaksi alırken, 8'i (%21,1) primer profilaksi almaktaydı. 2007'deki merkezimizde yapılan çalışmada primer profilaksi alan hastanın olmadığı göze çarpmaktadır(28). Bu durum primer profilaksinin eklem sağlığını korumadaki önemine ilişkin merkezimizce verilen eğitime bağlanmıştır. Avrupa'daki çok merkezli çalışmaya bakıldığında hastaların %19,8 i primer profilaksi, %78,8 'i sekonder profilaksi almaktadır(24).

Çalışmamızda profilaksi başlama yaşı ortalama $9,2 \pm 5,7$ yıl iken bu hastaların çalışma sırasında profilaktik tedavi aldıkları süre ortalama $6,0 \pm 4,2$ yıldır. Sekonder profilaksiye başlama genellikle eklem kanamalarının sıklığının artması, hasta büyüdükçe damar yollarının daha kolay bulunabilmesi, hastanın yaşı büyüdükçe faktör uygulamasının yararını kavrayarak enjeksiyonları kabul etmesi ile ilişkilidir.

Ortalama profilaksi dozu grup-1'de $30,5 \pm 9,8$ IU/kg, grup-2'de $27,2 \pm 8,6$ IU/kg, grup-3'te $22,3 \pm 4,6$ IU/kg ve grup-4'te $21,4 \pm 4,6$ IU/kg'dır. Gruplardaki hasta sayısı az olmakla birlikte profilaksi dozu açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p:0,016$). Bu durum yaşla vücut ağırlığının artması, ancak haftalık doz sınırlamasının 4500 ünite olması ile ilişkili olabilir. Farmakokinetik çalışmalar yapılabilirse ve hastanın aktivite yoğunluğunun hangi günlerde olduğu, kanama sıklığı saptanırsa kanamaları önleyen bireyselleştirilmiş profilaktik tedavi planları yapılabilir. Bu yaklaşım bazen faktörlerin ekonomik kullanımını da sağlayabilir(43).

2007 de merkezimizde yapılan çalışmada çocukların %55 ine, erişkinlerin %52,9 una evde faktör uygulanabildiği görülürken; çalışmamızda ev tedavisi oranının çocuklarda %47,4, genç erişkinlerde %89,5 olduğu tespit edilmiştir. Çocuk ve erişkin grup arasında ev tedavisi açısından anlamlı fark mevcuttur ($p:0,005$). Bu sonuç ev tedavisi eğitiminin hemofili derneklerinin yaptığı kongre ve yaz okullarında verilmesiyle sağlandığı görülmektedir. Hastalar büyüdükçe faktörü kendi damarlarına uygulayabilmekte ve aileler çocukları büyüdükçe damar yolunu daha kolay bulabilmektedir. Ülkemizden Kavaklı ve arkadaşlarının çalışmasında inhibitörlü hemofili hastalarının kanamalarında ev tedavisi, hastanedeki uygulamalara kıyaslanmıştır. Ev tedavisinde tedavi daha erken başlatılmakta, dolayısıyla daha hızlı iyileşme ve daha düşük maliyet sağlamaktadır(38).

Genç erişkin gruptaki 5 hasta, hemofili hastalığının eğitimlerini sürdürmelerine engel olduğunu bildirdi. Bu hastaların devamsızlık nedeniyle okul başarılarının az olduğu ve sınıfta kaldıkları öğrenilmiştir. Hastalardan lisans ve lisansüstü eğitim yapanlar da vardı. Genellikle özürlü kadrosundan işe girmeleri güç olmuyordu.

Çalışmamızda 7 hasta psikolojik sorunlar yaşadığını belirtmektedir. Bunlardan 3 ü (%6,9) depresyona girdiğini, 3'ü(%6,9) psikoloğa başvurduğunu, 1'i (%2,3) psikiyatriste başvurduğunu belirtmektedir. Annelerin 7'sinde (%16,3) depresyon öyküsü vardır, bunların 2'sinde(%4,7) psikoloğa başvuru öyküsü ve 4'ünde (%9,3) psikiyatriste başvuru öyküsü saptanırken; babaların sadece 1'inde (%2,3) depresyon öyküsü izlenirken psikoloğa

ve psikiyatriste başvuru öyküsü saptanmadı. Annelerin 7'si (%16,3) çocuğunun hemofili hastası olmasından kendini sorumlu tuttuğunu belirtti. Hemofili nedeniyle hiçbir ailede baba, anneyi suçlamazken; bir ailede kayınpeder ve kayınvalide tarafından anne suçlanmıştı. Öztürk M ve arkadaşları 30 hemofili hastası çocukta, çocuklar için depresyon ölçeği ve sürekli kaygı envanteri çalışması yapmışlar. DSM-IV envanterine göre 4 çocukta (%13,3) dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu, 3 çocukta(%10) enürezis nokturna, bir çocukta (%3,3) anksiyete, bir çocukta (%3.3) uyku bozukluğu, bir çocukta (%3.3) kekeleme saptanmış. Annelerin %48 sinde kendini suçlu hissetme, %27 sinde yakınları tarafından suçlanma saptanmış (33). Bu sonuçlar ömür boyu süren bir sağlık sorunu olan hemofilinin, hastalarda ve özellikle annelerde kaygı yarattığını, çocuklara yapılan kısıtlamaların anksiyeteye neden olduğunu göstermektedir. Bazı anneler ilköğretimdeki çocuklarını gün boyu okul bahçesinde bekleyerek, tenefüslerde çocuklarının koşmasına ve yaralanmasına engel olduklarını dile getirmektedirler.

Hastalarımızdan 4-16 yaş grubunda radyosivektomi oranı %22,7, 17-25 yaşta %52,4 bulunmuştur. Merkezimizde de uygulanan radyosinovektomi eklem kanamalarını azaltmak amacıyla yapılmaktadır. Tedavi sonrası eklemlerin %20sindehareket açıklığının arttığı gösterilmiştir (39). Kavaklı ve arkadaşları kullanılan radyoizotopların (Rhenium186, Yttrium90) kromozom kırığı oluşturma yönünden riskli olmadığını, uygulama öncesi ve takip eden 3. ve 90. günde aldıkları kan örneklerinden yaptıkları çalışma ile göstermişlerdir (40).

Ülkemizde tüm hastaların tedavilerinin sağlık güvencesi kapsamında olması sayesinde TDP kullanımı son 18 yılda çok azalmıştır. Plazma kaynaklı ürünlerdeki viral inaktivasyon yöntemleri ve rekombinan ürünler sayesinde genç hemofili hastalarımız hepatitten korunmuşlardır. Hepatit B yüzey antijen pozitifliği olan, hepatit B taşıyıcısı iki hasta genç erişkin gruptandır. Bir genç erişkin hastada hepatit B seropozitifliğinin vertikal transmisyon yolu ile olduğu, annesinde ve ablasında da taşıyıcılık olduğu öğrenilmiştir. Diğer hasta aile taramasına davet edilmekle birlikte gelmemiştir. HIV ve hepatit C seropozitif hasta bulunmaması faktör konsantrlerinde artan güvenliğin yanı sıra son 30 yılda tek kullanımlık enjektörlerin kullanımının ve kan bankasındaki ürünlerin daha güvenli olmasının da payı vardır. Kocaeli Üniversitesi kan bankası donörlerinde 2006 yılında HBsAg pozitifliği %1,1, Anti-HCV pozitifliği %0,27 dir ve HIV pozitif hasta yoktur(41). İsvaçten yapılan bir yayında ortanca yaşı 52,6 olan erişkin hemofili

hastalarında ölümlerin %35,8 inin kronik hepatit C ile ilişkili olduğu, HIV ile koenfeksiyonun mortaliteyi arttırdığı belirtilmiştir(42).

İnhibitör gelişmesi faktör konsantresi tedavisinin günümüzde en korkulan yan etkisidir. İnhibitörlü hastaların kanamalarının tedavisinde by-pass edici ajanlar kullanılsa da faktör VIII veya IX konsantreleri kadar tedavide etkin değildirler. Ülkemizde inhibitör eradikasyonunda kullanılan immün tolerans indüksiyonu tedavisi halen ödeme kapsamında değildir. Çalışma grubundaki hastalardan birinde inhibitör sebat etmektedir. Diğer bir hastada ise by-pass edici ajanlar kullanılırken inhibitör 4 yılda kaybolmuştur. Çalışmamızda çocuk ve genç erişkin grupta sadece 2 hemofili A hastasında inhibitör saptandı. Hemofili A tanılı hastalarda %5,5 oranında inhibitör geliştirme öyküsü vardı. Bu oran hasta grubunun küçük olması nedeniyle düşük olabilir. Ülkemizdeki tarama çalışmalarında inhibitör gelişme sıklığı tüm hemofili A hastalarında %11.2, ağır hemofili A hastalarında %15.8 bulundu, hemofili B hastalarında saptanan inhibitör gelişme oranı ise %1.9 idi (35).

5.2. Haemo-QoL hayat kalitesi ölçeği

Yaşam kalitesi, son yıllarda tedavilere ve sağlıkla ilgili ekonomik yaklaşımlara yön vermek açısından giderek önem kazanmıştır. Avrupa ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkede sağlık politikalarının değerlendirilmesi ve sağlık giderlerinin planlanması amacıyla çocuklara, ailelerine, kardeşlerine ve erişkinlere çok sayıda yaşam kalitesi anketi uygulanmaktadır (30).

Haemo-QoL ölçeği hemofili hastaları için hazırlanmış bir öz bildiri anketidir. Kolay anlaşılabilir, kısa sürede uygulanabilir, farklı yaş gruplarına özgü sorular içerir. Bedensel durum, psikolojik durum, sosyal ilişkiler, arkadaş ilişkileri, tedavi, gelecek ile ilgili düşünceler, aile içi ilişkiler konularını kapsamaması açısından hastaları çok yönlü değerlendirme imkanı sunar (21). Çocuklar için geliştirilen ölçeklerin çocukların bilişsel düzeylerine uygun hazırlanmış olması gerekmektedir (30). Haemo-QoL ölçeği bu nedenle, iyi hazırlanmış bir yaşam kalitesi ölçeğidir (18,21,24).

5.3. Haemo-QoL Ölçeğinden Alınan Alt Alan Puanlarının Değerlendirilmesi

Haemo-QoL ölçeğinde puanların yüksek olması yaşam kalitesinin daha kötü olduğunu göstermektedir. 4-7 yaş grubunda daha büyük çocuklara kıyasla ailesi için hissettikleri ve tedavi konusundaki sıkıntıları daha yoğundu. Aile puanları grup I, II, III te sırasıyla 58,3±12,9, 40±19,3, 33,6±16,3 idi (p:0,024). Tedavi puanları grup I, II, III te sırasıyla

70,8±33,2, 17,1±14,5, 25,8±11, 38,9±16,3 idi(p,003).Diğer alt alanlarda farklı yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı. Çok merkezli Avrupa çalışmasında bizim çalışmamıza benzer şekilde küçük yaş grubunda aileye bakış aynı şekilde en kötü puanları almıştı (24). 4-7 yaştaki hemofili hastalarını, kendini yaralamaması için ailesi tarafından sürekli kısıtlanması, bazı oyunların yasaklanması hem çocuk hem de ailenin psikolojik durumunun olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Çocuğun korkak, çekingen, erişkin dönemde de bağımlı bir kişilik sergilemesine neden olabilir. Bazı çocukların çekingen, bazı çocukların ise hırçın, öfkeli ve saldırgan davranışlar sergilemesi beklenmektedir. Bu nedenle çocukla ailenin en çok çatıştığı dönemdir(31). Çok merkezli Avrupa çalışmasında 4-7 yaş grubunun aile alt alanındaki puanı 34,38±24,8 olarak saptanmıştır. Diğer yaş gruplarından daha olumsuz etkilendikleri görülmüştür. Bizim hastalarımıza göre bu yaş grubunun yaşam kalitesi anlamlı derecede iyidir (24).

Tedavi alt alanında 4-7 yaş grubunun en yüksek puanları alması, damar içine iğne uygulamasına daha fazla tepkili olduklarını göstermektedir. Bu nedenle küçük yaş grubunda koruyucu tedavi kalıcı kateter ile uygulanabilir(34). Enfeksiyon riski nedeniyle kliniğimizde hemofili hastalarına uygulanmamaktadır ve günümüzde mümkün olduğunca damar yolu kullanımı önerilmektedir. Gringeri ve arkadaşlarının çalışmasında 4-7 yaş grubunun aldığı puan 24,45±28,1 olarak saptanmış ve diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür (24).

4-16 yaş grubundaki hastaların tüm alt alanlardan aldığı puanların ortalaması 34,5 puandır. Çok merkezli Avrupa çalışmasında 16 yaş altında alınan ortalama puanlar 25 puanın altındaydı (24). Bizim hastalarımız hemofiliden Avrupalı hastalara kıyasla daha olumsuz etkilenmekteydi. Erişkin hastalar hastalıkla başa çıkma, aile planlaması, partner ve cinsellik açısından diğer alt alanlara göre daha iyi puanlar aldılar. Bu grupta en kötü etkilenme spor ve boş zamanlar konusundaydı. On altı yaş altındaki hastalar arkadaş ilişkilerinde daha kötü, diğer insanlarla ilişkilerde daha iyi puanlar aldılar.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmaya katılmaya 43 hemofili hastası gönüllü olmuştur. Gönüllüler çalışma kriterlerine uygun (4-25 yaş grubundaki, faktör düzeyi ≤ 1) olan hastalarımızın %74,1 ini oluşturmaktadır ve bölgemizdeki hastaları iyi temsil edecek sayıdaır.

Hastaların %62,7 si Kocaeli, %27,9 u Sakarya, diğçerleri Düzce ve Yalova'da ikamet etmektedir.

Hastaların içinde lise ve üniversite mezunu olanlar da vardır. On sekiz yaş üstündeki hastalar büyük oranda özürlü kadrosundan işe girmişlerdir. Koltuk değneği veya tekerlekli iskemle gereksinimi olan, protez takılmış veya ekstremitte kaybı olan hasta yoktur.

Vücut kitle indeksi yüzdelikleri değçerlendirildiğinde obez hasta yoktur.

Hastalığın hastalar üzerindeki ruhsal etkisi incelendiğinde 3 hastada (%6,9), 7 annede (%16,3) ve bir babada (%2,3) depresyon öyküsü vardır.

Hastalar tanı aldıkları yaşa göre değçerlendirildiklerinde, tanı aldıkları ortanca yaş grup-1'de 2,3 (0,2-8,0) ay, grup-2'de 12,0 (9,5-27,0) ay, grup-3'te 18,0 (8,0-36,0) ay ve grup 4'te 12,0 (6,0-27,0) aydır. Son yıllarda doğanlar daha erken tanı almışlardır.

Çalışmaya katılan hastaların %88,4 ünde profilaktik faktör kullanımı mevcuttur. Profilaktik faktör kullanan hastaların %78,9 u sekonder profilaksi alırken, %21,1'i primer profilaksi almaktadır.

Hastaların %68,4 ü ev tedavisi alırken %31,6 sı sağlık kuruluşunda faktör yaptırmaktaydı. Yaş grubu büyüdükçe ev tedavisi oranı artmakta, 16 yaş üstünde %89,5 a ulaşmaktadır.

Hastaların %37,2 sine radyosinovektomi, %11,6 sına artroskopik sinovektomi yapılmıştır.

Çocuk hastaların % 23,8'inde, genç erişkin hastaların %31,8'inde hayatı tehdit eden kanama öyküsü (gastrointestinal sistem kanaması, hematüri ve beyin kanaması) vardır. Bölgemizde kanama nedeniyle kaybedilmiş hasta yoktur. Hastalarımızın %7 sinde ilk başvuru kanaması beyin kanamasıdır ve yenidoğan döneminde beyin kanaması sıklığı %2,3 bulunmuştur.

Hepatit B taşıyıcısı 2 hasta (%4,6) mevcuttur ve birinde vertikal transmisyon ile bulaş söz konusudur. HIV ve hepatit C seropozitif hasta bulunmamaktadır.

Sadece 2 hemofili A hastasında inhibitör öyküsü vardır. Hemofili A tanılı hastalarda inhibitör geliştirme öyküsü oranı %5,5 tur.

Hastaların merkezimize en son kaç ay önce başvurdukları incelendiğinde ortanca süre 6,0 (3,0-12,0) aydır. Merkezimize tanı, ciddi kanama ya da cerrahi dışında başvuru nedenleri değçerlendirildiğinde, ilk sırada %95,3 oranla inhibitör seviyesi baktırmak ve ilaç raporu yenilemek gelmektedir. İlaçları bittiğinde reçete yazdırmak için evlerine yakın olan

çocuk hastalıkları veya iç hastalıkları uzmanlarına başvurumaktadırlar. Bu nedenle yıllık eklem kanaması sıklığını hastane kayıtlarından veya hastaların kendi tuttuğu kayıtlardan sağlıklı olarak saptamak mümkün değildir.

Haemo-QoL ölçeğinde puanların yüksek olması yaşam kalitesinin daha kötü olduğunu göstermektedir. Haemo-QoL anketlerinin tüm alt alanlarından 4-16 yaş grubundaki hastaların aldığı puanların ortalaması 34,5 puandır ve çok merkezli Avrupa grubuna göre hastalıktan daha olumsuz etkilenmeyi göstermektedir.

Grup I de (4-7 yaş) daha büyük çocuklara kıyasla ailesi için hissettikleri ve tedavi konusundaki sıkıntıları daha yoğun bulunmuştur. Aile alt grup puanları grup I, II, III te sırasıyla 58,3±12,9, 40±19,3, 33,6±16,3 idi (p:0,024). Tedavi puanları grup I, II, III te sırasıyla 70,8±33,2, 17,1±14,5, 25,8±11 (p,003). Diğer alt alanlarda farklı yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır.

Erişkin hastalar hastalıkla başa çıkma, aile planlaması, partner ve cinsellik açısından diğer alt alanlara göre daha iyi puanlar almıştır. Bu grupta en kötü etkilenme spor ve boş zamanlar konusundadır. On altı yaş altındaki hastalar arkadaş ilişkilerinde daha kötü, diğer insanlarla ilişkilerde daha iyi durumdadır.

Ebeveynlere uygulanan Haemo-QoL testinin skor ortalamaları değerlendirildiğinde aile ve arkadaşlar alt puanı ortalamalarında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptandı (sırasıyla p:0,038 ve p:0,041). Ebeveynler için aile alt grup puanları grup I, II, III te sırasıyla 46,8±15,6, 58,0±15,2, 35,2±15,4 idi. Arkadaş puanları grup I, II, III te sırasıyla 25,0±15,8, 27,5±26,7, 56,8±29,8 idi.

Sonuç olarak merkezimizde izlenen çocuk ve genç erişkin hemofili hastaları fizik ve ruhsal sağlık açısından oldukça iyi durumda olup, okul, iş ve eğitim hayatında aktif olarak yer almaktadırlar.

6.1. Öneriler

Yurt dışındaki örneklerde olduğu gibi, hastaların kanama kayıtlarının ve faktör uygulamalarının tutulacağı bir sistemin oluşturulması.

Farmokokinetik çalışmalarla, kişinin fizik aktivite ağırlığının ve bunun hafta içine dağılımının dikkate alındığı bireyselleştirilmiş bir profilaksi şemasının oluşturulması ve bu yolla faktörlerin daha akılcı kullanımı.

Aile ve hasta eğitimine yönelik yaz okullarına daha fazla hasta katılımının sağlanması.

7. ÖZET

Faktör düzeyi $\leq$ %1 olan çocuk ve genç erişkin hemofili hastalarında yaşam kalitesinin belirlenmesi

Amaç: Hemofili hastalarının demografik bilgilerini, psikolojik, sosyal durumlarını ve hayat kalitelerini belirlemek, ulusal veriler ve Avrupa verileri ile karşılaştırmak.

Problemleri tanıyarak hayat kalitelerini iyileştirmek için çözümler üretmek.

Gereç ve Yöntem: Faktör düzeyi $\leq$ %1 olan hemofili A lı ve B li 4-25 yaş grubundaki hastaların demografik özelliklerini ve hastalıkları ile ilgili bilgileri saptamaya yönelik

anketler gönüllü olan hastalara poliklinik başvuruları sırasında uygulandı. Hemofiliye özgü öz bildirim dayanan yaşam kalitesi anketleri (çocuklar için Haemo-QoL ve 16 yaş üstü için Haemo- A-QoL) çocuklara, ebeveynlerine ve genç erişkin hastalara uygulandı. Hepatit virüs serolojileri de tarandı.

Bulgular: Kırk-üç hasta (36 hemofili A, 7 hemofili B) çalışmaya katıldı. Hastaların 22 si 4-16 yaşında, 21 tanesi 17-25 yaşındaydı. Koltuk değneği veya tekerlekli iskemle gereksinimi olan veya protez takılmış hasta yoktur. Tüm hastalar temel eğitimlerini almışlardır. Genç erişkinler yüksek oranda özürülü kadrosunda çalışmaktadır. Hastaların %88,4 ü profilaktik faktör kullanmaktadır. Profilaktik faktör kullanan hastaların %78,9 u sekonder profilaksi alırken, %21,1'i primer profilaksi almaktadır. Hastaların %68,4 üne ev tedavisi uygulanmaktadır. Hepatit B taşıyıcılığı %4,6, Hemofili A tanılı hastalarda inhibitör geliştirme öyküsü oranı %5,5 tir. Üç hastada (%6,9), 7 annede (%16,3) ve bir babada (%2,3) depresyon öyküsü vardır. Haemo-QoL ölçeğinde puanların yüksek olması yaşam kalitesinin daha kötü olduğunu göstermektedir. Grup I de (4-7 yaş) daha büyük çocuklara kıyasla ailesi için hissettikleri ve tedavi konusundaki sıkıntıları daha yoğun bulunmuştur. Haemo-QoL anketlerinin tüm alt alanlarından 4-16 yaş grubundaki hastaların aldığı puanların ortalaması 34,5 puandır.

Sonuç: Yaşam kalitesi anketi çok merkezli Avrupa çalışmasına göre hastalarımızın hastalıktan daha olumsuz etkilendiklerini göstermekle birlikte çocuk ve genç erişkin hemofili hastalarımız fiziksel ve ruhsal sağlık açısından oldukça iyi durumda olup, iş ve eğitim hayatında aktif olarak yer almaktadırlar.

Anahtar kelime: Hemofili A, Hemofili B, HaemoQoL, yaşam kalitesi, profilaksi

8. İNGİLİZCE ÖZET (ABSTRACT)

Quality of life in pediatric and young adult hemophilia patients with factor level ≤ 1

Aim: Assessment of the demographic data, psychological and social status and quality of life in patients with hemophilia and compare these data with European Haemo-QoL study results; to be aware of the problems and make solutions to increase quality of life.

Materials and Methods: Questionnaire to collect demographic data and data about hemophilia were applied to the hemophilia patients 4-25 years-old having a factor level of ≤ 1 during their outpatient visits. Haemo-QoL (for children) and Haemo-A-QoL (adults

older than 16) were health-related patient reported outcome measures that were also applied to the patients. Hepatitis virus serology of the patients we also screened.

Results: Forty-three patients were enrolled (36 hemophilia A and 7 hemophilia B). Twenty-two patients were 4-16 years-old and 21 were 17-25 years-old. There were no patients requiring walking assist devices, wheel-chair or prosthesis. The patients either completed their primary education or attending education. Young adults generally found positions as disabled staff. Eighty-eight percent of the patients administered prophylactic coagulation factors. About seventy-eight percent of the prophylaxis was secondary whereas 21,1% was primary prophylaxis. Sixty-eight percent of the patients were administering home therapy (self-infusion). Hepatitis B carrier frequency was 4,6%. Inhibitor development frequency history was 5.5% in patients with hemophilia A. There was history of depression in 3 patients (6,9%), 7 mothers (16,3%) and 1 father (2,3%). In Haemo-QoL scoring system high scores show impaired quality of life. In the 4-7 years-old group, compared to the older patients scores for family relations and treatment were more impaired. Haemo-QoL total scores including all the dimensions were median 34.5. Although our pediatric and young adult patients had more impaired health-related quality of life compared to the multi-center European study patients, their physical, psychological health was quite good and they take part in education and labor.

Key words: Hemophilia A, Hemophilia B, Haemo-QoL, life quality, prophylaxis

KAYNAKLAR

- 1) Carcao MD, The diagnosis and management of congenital hemophilia. *Semin Thromb Hemost.* 2012; 38(7):727
- 2) Panarello C, Acquila M, Caprino D. Concomitant Turner syndrome and hemophilia A in a female with an idic(X)(p11) heterozygous at locus DXS52, *Cytogenet Cell Genet.* 1992; 59(4): 241.
- 3) Winikoff R, Lee C. Hemophilia carrier status and counseling the symptomatic and asymptomatic adolescent. *J Pediatr Adolesc Gynecol.* 2010;23(6 Suppl):S43-7

- 4) Callaghan MU and Kaufman RJ, Cellular processing of factor VIII and factor IX in Lee C, Berntorp E, Hoots K, ed. Textbook of Hemophilia 2. Edition, Cornwall, Wiley-Blackwell, 2010; 2:13-21
- 5) Blanchette VS, Key NS, Ljung LR, et al. Definitions in hemophilia :communication from the SSC of the ISTH. J Thromb Haemost 2014; 12:1935
- 6) Koch JA. Haemophilia in the newborn. a case report and literature review. S Afr Med J 1978; 53:721
- 7) Kulkarni R, Soucie JM, Lusher J, et al. Sites of initial bleeding episodes, mode of delivery and age of diagnosis in babies with haemophilia diagnosed before the age of 2 years: a report from The Centers for Disease Control and Prevention's (CDC) Universal Data Collection (UDC) project. Haemophilia 2009; 15:1281.
- 8) Fernandez-Palazzi F, Hernandez SR, De Bosch NB, De Saez AR. Hematomas within the iliopsoas muscles in hemophilic patients: the Latin American experience. Clin Orthop Relat Res 1996; :19.
- 9) Oldenburg J. Optimal treatment strategies for hemophilia: achievements and limitations of current prophylactic regimens. Blood 2015; 125:2038.
- 10) Aledort LM, Haschmeyer RH, Pettersson H. A longitudinal study of orthopaedic outcomes for severe factor-VIII-deficient haemophiliacs. The Orthopaedic Outcome Study Group. J Intern Med 1994; 236:391.
- 11) Srivastava A, Brewer AK, Mauser-Bunschoten EP, et al. Guidelines for the management of hemophilia. Haemophilia 2013; 19:e1.
- 12) Blanchette VS, Key NS, Ljung LR, et al. Definitions in hemophilia: Communication from the SCC of the ISTH. J Thromb Haemost 2014; 12:1935.
- 13) Nilsson IM, Blombäck M, Ahlberg A. Our experience in Sweden with prophylaxis on hemophilia. Bibl Haematol 1970; 34:111-24.
- 14) White GC 2nd, Rosendaal F, Aledort LM, et al. Definitions in hemophilia. Recommendation of the scientific subcommittee on factor VIII and factor IX of the scientific and standardization committee of the International Society on Thrombosis and Haemostasis. Thromb Haemost 2001; 85:560.

- 15) Allain JP, Frommel D. Antibodies to factor VIII. V. Patterns of immuneresponse to factor VIII in hemophilia A. *Blood* 1976; 47:973.
- 16) Feinstein DI. Inhibitors in hemophilia. In: *Basic Principles and Practice*, 3rd ed, Hoffman R, Benz EJ Jr, Shattil SJ, et al. (Eds), Churchill Livingstone, New York 2000.
- 17) Morfini M, Haya S, Tagariello G, et al. European study on orthopedic status of haemophilia patients with inhibitors. *Haemophilia* 2007; 13:606.
- 18) Bullinger M, vonMackensen S, Fischer K et al. Pilot testing of the Haemo-Qol quality of life questionnaire for hemophiliac children in six European countries. *Haemophilia*. 2002; 8 Suppl 2:47-54
- 19) VonMackensenS, Bullinger M, the Haemo-Qo lGroup. Development and testing of an instrument to assess the quality of life of children with haemophilia in Europe (Haemo-Qol). *Haemophilia* 2004;10(Suppl.1):17-25.
- 20) www.thd.org.tr
- 21) E.Pollak, H. Mühlán, S. VonMackensen, M. Bullinger and The Haemo-Qol Group The Haemo-Qol Index:developing a short measure for health-related quality of life assessment in children and adolescents with hemophilia, 2006; 12: 384-392
- 22) Bullinger M, Mackensen S, Quality of Life in Children and Families with Bleeding disorders, *J Pediatr Hematol Oncol*, 2003; 25: 64-67
- 23) Schramm W, European Study of Clinical, Health economic and Quality of Life outcomes in Haemophilia treatment ESCHQoL, Dept. Of Haemostaseology and Transfusion Medicine European, *Haemophilia*. 2012 Sep;18(5):729-37
- 24) Gringeri A, Mackensen SV, Auerswald A, Health status and health-related quality of life of children with haemophilia from six West European countries. *Haemophilia*. 2004; 10:26-33
- 25) www.haemoqol.de

- 26) DiMichele D, Neufeld E, Hemophilia; A new approach to an old disease, Hematology, Oncology Clinics of North America, 1998;12: 1315
- 27) Bowen DJ, Haemophilia A and Haemophilia B molecular insights, Review, J Clin Mol Pathol, 2002;55: 1-18
- 28) Mercan A, Sarper N, İnanır M ve ark. Hemophilia-specific quality of life index of children and adults: results of a single center from Turkey. Pediatr Hematol Oncol 2010; 27:449-61.
- 29) Petrini P. Treatment Strategies in Children with Hemophilia, Pediatr Drugs, 2002;4(7):427-437
- 30) Eiser C, Jenney M. Measuring quality for life. Arch Dis Child 2007;92: 348-350
- 31) Bunge EM, Essink –Bol MK. Reliability and validity of health status measurement by the TAPQOL. Arch Dis Child. 2005; 90: 351-358
- 32) Er M, Çocuk, Hastalık, Anne-babalar ve Kardeşler, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları dergisi, 2006; 49: 155-168
- 33) Öztürk M, et al. Hemofilili çocuklar ve annelerinde emosyonel zorlanma. In: Yeni symposium. 2005. p. 157-162.
- 34) Astermark J, Petrini P, Tengborn L, Schulman S. Primary prophylaxis in severe Haemophilia should be started at an early age but can be individualized. British Journal of Haematology, 1999;105:1109-1113.
- 35) Kavaklı K, Başlar Z ve ark. Türk Hematoloji Derneği Hemofili Alt Komitesi İnhibitör tarama projesi sözel sunumu (THD-2010 kongresi), 2010.
- 36) Kulkarni R, Lusher JM, Intracranial and extracranial hemorrhages in newborns with hemophilia: a review of the literature. J Pediatr Hematol Oncol. 1999;21(4):289-95.

- 37) Tarantino MD, Gupta SL, Brusky RM, The incidence and outcome of intracranial haemorrhage in newborns with haemophilia: analysis of the Nationwide Inpatient Sample database. *Haemophilia*. 2007;13(4):380-2
- 38) Kavakli K, Yesilipek A, Antmen B, The value of early treatment in patients with haemophilia and inhibitors. *Haemophilia* 2010;16(3):487-94
- 39) Zulfikar B, Turkmen C, Kilicoglu O. Long-term outcomes in haemophilic synovitis after radiosynovectomy using rhenium-186:a single-centre experience, *Haemophilia* 2013;19(2):275-80.
- 40) Kavakli K, Cogulu O, Aydogdu S. Long-term evaluation of chromosomal breakages after radioisotope synovectomy fort reatment of target joints in patients with haemophilia, *Haemophilia*. 2010;16(3):474-8
- 41) Sarper N, Zengin E, Mutlu B, Kilic SC. Seroprevalence of hepatitis and human immuno-deficiency virus in multi transfused patients from a pediatric hematology clinic. *Turk J Hematol*. 2008;25(4):176-180
- 42) Holmström M, Nangarhari A, Öhman J, Duberg AS, Majeed A, AlemanS. Long-term liver-related morbidity and mortality related to chronic hepatitis C virus infection in Swedish patients with inherited bleeding disorders. *Haemophilia*.2016; 22(6):e494-e501.
- 43) Poon MC, Lee A. Individualized prophylaxis for optimizing hemophilia care: can we apply this to both developed and developing nations? *Thromb J*.2016;14(Suppl1):32

10. EKLER

Ek-1. Temel demografik veriler

Tanı: Hemofili A, Hemofili B, ölçülmüş en düşük faktör düzeyi: İnhibitör

Formun doldurulduğu tarih:

Hastanın adı soyadı: telefon no: yaşadığı, il ilçe, köy

Doğumt: Şimdiki Yaşı: Tanı yaşı:

Kilo: boy: BMI: BMI persantili

Ailede başka hemofililer var mı? Akrabalık düzeyleri

İlk kanama semptomu (kaç yaşındayken, hangi bölge kanamış)

Nasıl tanı aldı (sünnet kanaması nedeniyle, diğer kanama, ailede başka hasta olduğu için, cerrahi öncesi yapılan testte, diğer)

İlk eklem kanaması yaşı:

Merkezimize ilk başvuru yaşı:

Hepatit B, hepatit C, HIV taşıyıcısı veya hepatit mi?(ALT;AST hepatit serolojisi taranacak)

Halen Profilaksi alıyor mu? Profilaksiye başlama yaşı: sekonder primer

Kaç yıldır profilaksi alıyor?

Tercih ettiği faktör var mı? Plazma kaynaklı olduğundan, rekombinan olduğundan, diğer nedenler

Özel bir tercihi yok

Uygulanan profilaksi dozu: doz/kg haftada kaç kez uygulanıyor?

Beyin kanaması GİS kanaması hematüri geçirdi mi?

Profilaktik Faktör uygulayan kişi: sağlık personeli hastanın kendisi anne baba

Annenin eğitim düzeyi mesleği çalışıyor mu?

Babanın eğitim düzeyi mesleği çalışıyor mu?

Radyosinovektomi yapıldı mı? Hangi eklemlere?

Artroskopiksinovektomi yapıldı mı? Hangi ekleme

İşlemden yarar gördü mü? İşlem nerede yapıldı?

Geçirilmiş cerrahi: ortopedik, diğer

Hastanın sosyal durumu: halen öğrenci ise : ilköğretim lise yüksek okul fakülte

Eğitimi terk ettiyse düzeyi

Hemofili hastalığı eğitimine engel oldu mu?

Hemofili olmayan kardeşlerinin eğitim düzeyi ve yaşları.

Meslek sahibi oldu mu? Mesleği:

(Eğitimine devam etmeyen> 18yaş hastalar için) Çalışıyor mu? Özürlü

kadrosunda mı?

Sosyal güvence (ailenin veya hastanın) SSK: Emekli sandığı: Genel sağlık

sigortası: Yeşil kart:

Özürlü maaşı alıyor mu? Aile evde bakım parası alıyor mu?

KOÜ ye nasıl ulaşıyor: Özel aracıyla vasıta değiştirerek (kaç vasıta)

En son kaç ay önce KOÜ'ye başvurdu? (hastane kaydından)

İlaçlarını genellikle nerede yazdırıyor? Devlet Hastanesi(adı) KOÜ

Tercih nedeni: evine yakınlık: diğer:

Reçeteleri yazan: Çocuk Uzmanı İç Hastalıkları Uzmanı
Hematolog Hematoloji yan dal uzmanı diğer
Çocuk Hematoloji uzmanına kolay ulaşıyor mu?
Hemofili ile ilgili olarak KOÜ ye hangi nedenle başvuruyor? Tanı: Rapor çıkarma:
laboratuvar tetkiki (inhibitör): Önemli sağlık sorunu olduğunda: Cerrahi
girişim için
Herhangi bir spor aktivitesine katılıyor mu?
Hasta hiç depresyon geçirdi mi? Psikoloğa başvurdu mu? Psikiyatriste
başvurdu mu?
Anne hiç depresyon geçirdi mi? Psikoloğa başvurdu mu? Psikiyatriste
başvurdu mu?
Baba hiç depresyon geçirdi mi? Psikoloğa başvurdu mu? Psikiyatriste
başvurdu mu?
Anne çocuğunun hemofili olmasından kendini sorumlu tutuyor mu?
Anne aynı nedenle eşi tarafından suçlandı mı? Eşin ailesi tarafından
suçlandı mı?
Her ay eklem kanaması geçiriyor mu?
Yılda kaç eklem kanaması geçiriyor:
Kanayan eklemler (her biri kaç kere kanadı?)
Kanama nedeniyle geçen yıl okula kaç gün devamsızlık yaptı:
Kanama nedeniyle geçen yıl kaç gün işe devamsızlık yaptı

Ek-2.Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu çalışma 4-25 yaştaki hemofili hastaları için düzenlenmiş bir gözlem ve izlem çalışmasıdır. Bölgemizdeki hemofili hastalarının sağlık durumunu belirlemeyi ve iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma Prof. Dr. Nazan Sarper tarafından planlanmıştır. Uygulamalar ve izlem Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı Adnan Deniz tarafından yapılacaktır. Uygulamalar poliklinik başvurunuz sırasında yapılacaktır. Size /çocuğunuza hemofili hastalığının, tanısı ve tedavisi ile ilgili sorular sorulacak, boyunuz, kilonuz ölçülecek ve fazla kilonuz olup olmadığı söylenecektir. Hepatit, HIV taşıyıcılığı açısından kan alınarak taramanız yapılacaktır, aşılama gerekip gerekmediği söylenecektir. Ayrıca hemofili hastalığının yaşam kalitesini ne kadar etkilediğini gösteren

bir anket cevaplamanız istenecektir. Size kanamalarınızı, profilaksi uygulamalarınızı kaydetmeniz için bir günlük verilecek ve kanamalarınız için hastanemize gelmeyecekseniz doktorunuza telefon etmeniz veya mesaj çekmeniz istenecektir. Ayrıca okul ve işe kanama nedeniyle devamsızlıklarınızı kaydetmeniz istenecektir. İki yıllık bu izlem sonunda yıllık kanama sayılarınız, okul veya işe devamsızlıklarınız belirlenecektir.

Çalışma sırasında her zaman uyguladığınız ilaçları uygulayacaksınız.

Çalışmaya katılıp katılmama konusunda özgürsünüz. Bu çalışma nedeniyle herhangi bir zarara (maddi, sağlık açısından) uğramanız söz konusu değildir.

Çalışmada elde edilecek bilgilerin, katılımcıların kimlikleri açıklanmadan, toplu sonuçlar olarak bilimsel dergilerde yer alması planlanmaktadır.

Herhangi bir soru veya sorunuzda iletişim bilgileri:

Prof.Dr. Nazan Sarper, Kocaeli Üniversitesi Çocuk Hematoloji bilim dalı 2623037216,
05422328884

Dr. Adnan Deniz, Kocaeli Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim dalı
05423034631

Prof.Dr.Nermin Ersoy, Kocaeli Üniversitesi, Tıp Tarihi ve Deontoloji Anabilim dalı
2623038121

Çalışmayı okudum, anladım, sorularıma açıklayıcı cevaplar verildi.

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorum.

Hasta adı soyadı

imza

tarikh

Hasta velisi adı soyadı (<18 yaş için)

imza

tarikh

Ek-3. ONAM FORMU

(Araştırmacı nüshası ve Katılımcı nüshası olmak üzere iki nüsha halinde basılmalı ve imzalı araştırmacı nüshası saklanmalıdır. Gerekli olduğunda İAEK tarafından onam formları istenebilir)

**Araştırmanın Adı: KOCAELİ VE ÇEVRESİNDEKİ 4-25 YAŞTAKİHEMOFİLİ
HASTALARININ SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ, YAŞAM KALİTELERİ**

	Evet	Hayır
Hasta Bilgilendirme Formunu okudunuz mu?		
Araştırma projesi size sözlü olarak da anlatıldı mı?		
Size araştırmayla ilgili soru sorma, tartışma fırsatı tanındı mı?		
Sorduğunuz tüm sorulara tatmin edici yanıtlar alabildiniz mi?		
Araştırma hakkında yeterli bilgi aldınız mı?		
Herhangi bir zamanda herhangi bir nedenle ya da neden göstermeksizin araştırmadan çekilme hakkına sahip olduğunuzu anladınız mı?		
Araştırma sonuçlarının uygun bir yolla yayınlanacağına katılıyor musunuz?		
Yukarıdaki soruların yanıtları size kim tarafından açıklandı?		

İmza:

Adı / Soyadı:

Tarih:

EK-4

HAEMO - QOL

Çocuklar ve Ergenler İçin Anket

Çocuklar İçin Uzun Versiyon

Yaş: 4-7

Merhabalar!

Geçtiğimiz haftalarda kendini nasıl hissettiğini bilmek isteriz,
bunun için cevaplamanı istediğimiz birkaç soru hazırladık.

Bu anket hemofili rahatsızlığı olan küçük çocuklar için hazırlanmıştır.

⇒ Şimdi sana her soruyu tek tek okuyacağım.

⇒ Geçtiğimiz haftalarda bazı şeylerin senin için nasıl gittiğini düşün.

⇒ Lütfen hangi cevabın senin durumuna daha uygun olduğunu söyle.

Burada doğru yada yanlış cevaplar yoktur. Bizim için önemli olan senin ne düşündüğündür.

Bir örnek: 	asla	ara sıra	çok sık
Geçtiğimiz 7 gün boyunca canım dondurma yemek istedi.	☐	☐	☒
			

Anketi doldurduğum tarih: |_|_|_|_|_|_|_|_|
(gün/ay/yıl)

Ülke: |_|_|_|

Bedensel sađlđın hakkında bilmek istediğimiz Şeyler var...

Geçtiğimiz 7 gũn boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... kendimi hasta hissettim.	☐	☐	☐
2. ... baŐım veya karnım ağrıyordu.	☐	☐	☐
3. ... hastalığım daha da kötüleŐebilir diye korkuyordum.	☐	☐	☐

... Şimdi de genel anlamda kendini nasıl hissettiğini bilmek istiyoruz...

Geçtiğimiz 7 gũn boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... eğlendim ve çok güldüm.	☐	☐	☐
2. ... canım sıkılmıŐtı.	☐	☐	☐
3. ... hastalığımdan dolayı ũzgündüm.	☐	☐	☐

...ve senin kendini nasıl hissettiğini bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz 7 gũn boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ...kendimle gurur duydum.	☐	☐	☐
2. ...kendimden memnundum.	☐	☐	☐
3. ... hastalığımla iyi baş edebildim.	☐	☐	☐

Aşağıdaki soruların konusu senin ailen...

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... annem ve babam ile iyi anlaşabildim.	☐	☐	☐
2. ... kendimi evde iyi hissettim.	☐	☐	☐
3. ... annem ve babam bana hastalığımın dolayı bebek muamelesi yaptılar.	☐	☐	☐

... ve aşağıdaki soruların konusu ise arkadaşların.

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... arkadaşlarımla oynadım.	☐	☐	☐
2. ... arkadaşlarımla iyi anlaşabildim.	☐	☐	☐
3. ... başkalarının hastalığımı fark etmesine engel oldum.	☐	☐	☐

Şimdi de kreşin/ana okulun hakkında bilgi almak istiyoruz.

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... kreşteki/ana okulundaki ödevlerin üstesinden iyi geldim.	☐	☐	☐
2. ... kreşten/ana okulundan zevk aldım.	☐	☐	☐
3. ... hastalığımın dolayı kreşten/ana okulundan biraz geri kaldım.	☐	☐	☐

**ŞİMDİ DE SANA HEMOFİLİ HASTALIĞIN HAKKINDA
SORULAR SORMAK İSTİYORUZ!**

Burada senin **KANAMALARIN (EKLEM KANAMALARIN)**
hakkında bazı şeyler bilmek istiyoruz.

1. Geçtiğimiz ay boyunca kaç kez kanama geçirdin?
 hiç kanama olmadı   1   2   2'den fazla   Kaç kez? ___

Aşağıdaki sorular ancak çocuğun kanamaları olduysa cevaplandırılmalıdır.

2. Geçtiğimiz ay boyunca geçirdiğin kanamalar nedeniyle ne kadar zorlandın?
 kesinlikle hiç   biraz   oldukça
3. Geçtiğimiz ay boyunca geçirdiğin kanamalar ne kadar şiddetliydi?
(birden fazla kanama olduysa, en kötü olanı için cevap ver)
 hafif şiddetli   orta şiddetli   çok şiddetli
4. Kanaman olmadan önce eklemelerinde garip bir his hissettin mi?
 asla   ara sıra   daima
5. Kanamaların olduğunda sakın durman mı gerekiyordu? (örneğin, yatakta yatmak)
 asla   ara sıra   daima
6. Kanamaların olduğunda, bunu annene ve babana derhal bildirdin mi?
 asla   ara sıra   daima

Sana İĞNELERİ kimin yaptığını bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... iğnelerimi kendim yaptım.	☐	☐	☐
2. ... bana annem iğne yaptı.	☐	☐	☐
3. ... bana babam iğne yaptı.	☐	☐	☐
4. ... bana bir hemşire iğne yaptı.	☐	☐	☐
5. ... bana bir doktor iğne yaptı.	☐	☐	☐

Burada hemofili hastalığı ve **BEDENSEL SAĞLIĞIN**
hakkında bilgiler almak istiyoruz

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... şişen yerlerim acı verdi.	☐	☐	☐
2. ... benim için kollarımı ya da bacaklarımı hareket ettirmek zordu.	☐	☐	☐
3. ... kanamalardan korktum.	☐	☐	☐
4. ... kendimi yaralamaktan korktum.	☐	☐	☐

ve şimdi de hemofili hastalığından dolayı ne **HİSSETTİĞİNİ** bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... hemofili hastalığımdan dolayı moralim bozdu.	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığımdan dolayı üzgündüm.	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığım beni öfkeli yaptı.	☐	☐	☐

Hemofili hastalığının senin **KENDİNE OLAN BAKIŞINI** nasıl etkiliyor?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... benim yaşımdaki sağlıklı erkek çocukları kıskandım.	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığımdan dolayı kendimi mahcup hissettim.	☐	☐	☐

Aşağıdaki soruların konusu hemofili hastalığı ve senin **AİLEN** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... annem beni çok fazla korudu.	☐	☐	☐
2. ... babam beni çok fazla korudu.	☐	☐	☐
3. ... kendimi yaraladığım zaman annemle babam beni azarladi.	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığımdan dolayı annem ve babam bazı şeyleri yapmamı yasakladı.	☐	☐	☐

Ve şimdi de hemofili hastalığı ve **ARKADAŞLARIN** hakkında birkaç soru.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... hemofili hastalığımdan dolayı arkadaşlarımla yapmak istediğim birçok şeyleri istediğim gibi yapamadım.	☐	☐	☐

Bu sorular hemofili hastalığın ve **DİĞER İNSANLAR** hakkındadır

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... hemofili hastalığımdan dolayı kendimi başkalarından farklı hissettim.	☐	☐	☐
2. ... başkaları birlikte bir şeyler yapınca, kendimi dışlanmış hissettim.	☐	☐	☐

Bu sorular **KREŞ / ANA OKULU** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... hemofili hastalığımın dolayı hoşlandığım oyunları oynamaktan vazgeçmek zorunda kaldım.	☐	☐	☐
2. ... diğer herhangi bir çocuk kadar spor yaptım.	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığımın rağmen, kreşte / ana okulundaki oyunlara katılabildim.	☐	☐	☐

Ve senin **TEDAVİN?**

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	ara sıra	çok sık
1. ... hemofili merkezini ziyaret etmekten hoşlanmıyordum.	☐	☐	☐
2. ... iğneler beni rahatsız etti.	☐	☐	☐

GENEL SAĞLIĞIN?

Genel anlamda, ...	mükemmel	iyi	kötü
1. ... sağlığının nasıl olduğunu söyleyebilir misin?	☐	☐	☐

İlave Sorular

1. Hemofili hastalığından ne kadar rahatsızsın?

hiç

biraz

oldukça

2. Hemofili hastalığın ile ilgili olarak seni en çok ne rahatsız eden nedir? Lütfen bir kaçını aşağı yaz:

- _____
- _____
- _____

3. Anketi nasıl buldun?

sevmedim

tamam

iyi

4. Senin için önemli olan herhangi bir şey unuttuk mu?

- _____
- _____
- _____

5. Anketi doldurmak ne kadar zaman aldı? Yaklaşık _____ dakika.

İyi iş çıkardın- tebrikler!

YARDIMIN İÇİN TEŞEKKÜRLER!

HAEMO - QOL

Çocuklar ve Ergenler İçin Anket

Anne ve Babalar İçin Uzun Versiyon

Yaş: 4-7

Merhaba sevgili Anne ve Baba/Bakıcı !

Geçtiğimiz ay boyunca oğlunuzun kendisini nasıl hissettiğini bilmek isteriz,
bunun için cevaplamanızı istediğimiz birkaç soru hazırladık.

Bu anket hemofili rahatsızlığı olan küçük çocukların anne ve babaları için
hazırlanmıştır.

Anketi doldurduğum tarih: |_|_|_|_|_|_|_|_|
(gün/ay/yıl)

Ülke: |_|_|

VISIT X

Centre ID/No.:

Subject No.:

Visit Date:

D D M M M Y Y Y Y

HAEMO - QOL

ANNE VE BABALAR İÇİN ANKET

Sevgili Anne ve Baba/Bakıcı !

Oğlunuzun sağlığı ve sağlığa bağlı yaşam kalitesi ile ilgili olan bu anketi doldurmak için zaman ayırmanızı gerçekten çok takdir ediyoruz. Bu anket çocuğunuzun versiyonu ile hemen hemen aynıdır. Çocuğunuzun sağlığının iyi olup olmadığı ile ilgili yaptığınız değerlendirmeyi bilmek istiyoruz. Lütfen anketi talimatlara uygun olarak kendiniz doldurun, söylemek istediğimiz, çocuğunuza her hangi bir soru sormaksızın gibi.

Tüm cevaplarınız tamamen gizli tutulacaktır!

Soruları cevaplarırken aşağıda verilen talimatları izlemenizi istiyoruz:

- Anne babadan/bakıcıdan yalnızca çocuğa en yakın olanı soruları cevaplamalıdır ve bunu yaparken kendi başına yapmalıdır.
- Siz annesi misiniz? babası mısınız? başkası mısınız: _____
- Her bir soruyu dikkatle okuyun.
- Geçtiğimiz ay boyunca çocuğunuzun kendini nasıl hissettiğini ya da çocuğunuzun ilgilendiren konuları düşünün.
- Lütfen vereceğiniz cevapları çizgilerin üzerine yazın ya da kutular varsa içine bir çarpı işareti yapın.
- Çocuğunuza en uygun olan cevabın yanındaki kutunun içine bir çarpı işareti yapın.
- Aksi istenmediyse her soru için yalnızca tek bir çarpı işareti yapın.

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Burada çocuğunuzun **KANAMALARI (EKLEM KANAMALARI)** hakkında bilgi edinmek istiyoruz.

1. Geçtiğimiz ay boyunca çocuğunuz kaç kez kanama geçirdi?

- hiç kanama olmadı   1   2   2'den fazla   Kaç kez? ____

Aşağıdaki sorular ancak çocuğunuzun kanamaları olduysa cevaplandırılmalıdır.

2. Geçtiğimiz ay boyunca çocuğunuz geçirdiği kanamalar nedeniyle ne kadar zorlandı?

- kesinlikle hiç   biraz   orta derecede   oldukça   çokça

3. Geçtiğimiz ay boyunca çocuğunuzun geçirdiği kanamalar ne kadar şiddetliydi? (birden çok kanama olduysa, en kötü olanı için cevap verin)

- hafif şiddetli   orta şiddetli   şiddetli   çok şiddetli

4. Kanama olmadan önce çocuğunuz eklemelerinde garip bir his hissetti mi?

- asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima

5. Kanamaları olduğunda çocuğunuzun sakin durması mı gerekiyordu? (örneğin, yatakta yatmak)

- asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima

6. Kanamaları olduğunda, çocuğunuz bunu size derhal bildirdi mi?

- asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima

Şimdi çocuğunuza İĞNELERİ kimin yaptığını öğrenmek istiyoruz.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum iğnelerini kendi yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğuma iğnelerini kendim yaptım.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğuma iğnelerini eşim yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğuma iğnelerini bir hemşire yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. ... çocuğuma iğnelerini bir doktor yaptı.

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Burada hemofili hastalığı ve çocuğunuzun **BEDENSEL SAĞLIĞI** hakkında bilgiler almak istiyoruz

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğumun şişen yerleri kendisine acı verdi.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğum için kollarını ya da bacaklarını hareket ettirmesi zordu.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum kanamalardan korktu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum kendisini yaralamaktan korktu.	☐	☐	☐	☐	☐

ve şimdi de hemofili hastalığından dolayı çocuğunuzun ne **HISSETTİĞİNİ** bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğumun morali bozdu.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum üzgündü.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığı çocuğumu öfkeli yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐

Hemofili hastalığı çocuğunuzun **KENDİSİNE OLAN BAKIŞINI** nasıl etkiliyor?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum kendi yaşındaki sağlıklı erkek çocukları kıskandı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğum hemofili hastalığından dolayı kendisini mahcup hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Aşağıdaki soruların konusu hemofili hastalığı ve **AİLE** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğumu çok fazla korudum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... eşim çocuğumu çok fazla korudu.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum kendini yaraladığında onu eleştirdim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğumun bazı şeyleri yapmasını yasakladım.	☐	☐	☐	☐	☐

ve şimdi de hemofili hastalığı ve çocuğunuzun **ARKADAŞLARI** hakkında birkaç soru.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum arkadaşlarıyla yapmak istediği birçok şeyi yapamadı.	☐	☐	☐	☐	☐

Bu sorular çocuğunuzun hemofili hastalığı ve **DİĞER İNSANLAR** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum hemofili hastalığından dolayı kendini başkalarından farklı hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... başkaları birlikte bir şeyler yapınca çocuğum kendisini dışlanmış hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Bu sorular ise **KREŞ / ANA OKULU** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum hemofili hastalığından dolayı oynamaktan hoşlandığı oyunları oynamaktan vazgeçmek zorunda kaldı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğum herhangi bir çocuk kadar spor yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum hemofili hastalığına rağmen kreşe/ana okulundaki oyunlara katılabildi.	☐	☐	☐	☐	☐

Ve **TEDAVİ**?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum hemofili merkezini ziyaret etmekten hoşlanmıyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... iğneler çocuğumu rahatsız etti.	☐	☐	☐	☐	☐

Çocuğunuzun **GENEL SAĞLIĞI**?

Genel anlamda, ...	mükemmel	çok iyi	iyi	orta	kötü
1. ... çocuğunuzun sağlığının nasıl olduğunu söyleyebilirsiniz?	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

İlave Sorular

2. *Çocuğunuz* hemofili hastalığından dolayı ne kadar rahatsızlık duyuyor?

- kesinlikle hiç   biraz   orta derecede   oldukça   çokça

3. *Çocuğunuzun* hemofili hastalığından *siz* ne kadar rahatsız oluyorsunuz?

- kesinlikle hiç   biraz   orta derecede   oldukça   çokça

3. Hemofili hastası olmakla ilgili sorunlar nelerdir ve hemofili hastalığının tedavisiyle ilgili sorunlar nelerdir?

a) *çocuğunuz* için

- _____
- _____
- _____
- _____

b) *kendiniz* için

- _____
- _____
- _____
- _____

İyi bir çalışma oldu- tebrikler!

YARDIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER!

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

EK-6

HAEMO - QOL

Çocuklar ve Ergenler İçin Anket

Çocuklar için Uzun Versiyon

Yaş: 8-12

Merhabalar!

Geçtiğimiz haftalarda kendini nasıl hissettiğini bilmek isteriz, bunun için cevaplamanı istediğimiz birkaç soru hazırladık. Bu anket hemofili rahatsızlığı olan çocuklar için hazırlanmıştır.

- ⇒ Lütfen her soruyu dikkatle okuyun.
- ⇒ Geçtiğimiz haftalarda bazı şeylerin senin için nasıl gittiğini düşün.
- ⇒ Senin durumuna en iyi uyan cevabı seç ve yanındaki kutuyu işaretle.

Burada doğru yada yanlış cevaplar yoktur. Bizim için önemli olan senin ne düşündüğündür.

Bir örnek: 	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
Geçtiğimiz 7 gün boyunca canım dondurma yemek istedi.	☐	☐	☐	☒	☐

Anketi doldurduğum tarih: |_|_|_|_|_|_|_|_|
(gün/ ay/ yıl)

Ülke: |_|_|

VISIT X

Centre ID/No.:

Subject No.:

Visit Date:

D D M M M Y Y Y Y

Bedensel sağlığın hakkında bilmek istediğimiz Şeyler var...

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... kendimi hasta hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... baŐım veya karnım ağrıyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... yorgundum ve bitkindim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... kendimi güçlü ve enerji dolu hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hastalığım daha da kötüleŐebilir diye korkuyordum.	☐	☐	☐	☐	☐

... Şimdi de genel anlamda kendini nasıl hissettiğini bilmek istiyoruz...

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... eğlendim ve çok güldüm.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... canım sıkılmıŐtı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... kendimi yalnız hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... korktuğumu hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hastalığımdan dolayı zgndm.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

... ve senin kendini nasıl hissettiğini bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... kendimle gurur duydum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... kendimi dünyanın tepesinde hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... kendimden memnundum.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... birçok güzel fikrim vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hastalığımla iyi baş edebildim.	☐	☐	☐	☐	☐

Aşağıdaki soruların konusu senin ailen...

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... annem ve babam ile iyi anlaşabildim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... kendimi evde iyi hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... evde tartıştık.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığımın dolayı annem ve babam bazı şeyleri yapmamı yasakladı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... annem ve babam bana hastalığımın dolayı bebek muamelesi yaptılar.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--

... ve aşağıdaki soruların konusu ise arkadaşların.

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... arkadaşlarla oynadım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... diğer çocuklar beni sevdi.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... arkadaşlarla iyi anlaşabildim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... kendimi diğer çocuklardan farklı hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... başkalarının hastalığımı fark etmesine engel oldum.	☐	☐	☐	☐	☐

Şimdi de okulun hakkında bilmek istediğimiz şeyler var.

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... okul ödevlerimi yapmak kolaydı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... derslerimden zevk aldım.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... ileriki haftaları sabırsızlıkla bekledim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... kötü notlardan yada puanlardan korktum.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hastalığımın dolaylı okuldan biraz geri kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

ŞİMDİ DE SANA HEMOFİLİ HASTALIĞIN HAKKINDA SORULAR SORMAK İSTİYORUZ!

Burada senin **KANAMALARIN (EKLEM KANAMALARI)** hakkında bazı şeyler bilmek istiyoruz.

1. Geçtiğimiz ay boyunca kaç kez kanama geçirdin?
 hiç kanama olmadı   1   2   2'den fazla   Kaç kez? ____

Aşağıdaki soruları ancak kanamaların olduysa cevaplandırman gerekiyor.

2. Geçtiğimiz ay boyunca geçirdiğin kanamalar nedeniyle ne kadar zorlandın?
 kesinlikle hiç   biraz   orta derecede   oldukça
3. Geçtiğimiz ay boyunca geçirdiğin kanamalar ne kadar şiddetliydi? (birden fazla kanama olduysa, en kötü olanı için cevap ver)
 hafif şiddetli   orta şiddetli   şiddetli   çok şiddetli
4. Kanaman olmadan önce eklemlerinde garip bir his hissettin mi?
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima
5. Kanamaların olduğunda sakın durman mı gerekiyordu? (örneğin, yatakta yatmak)
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima
6. Kanamaların olduğunda, bunu annene ve babana derhal bildirdin mi?
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima

Sana İĞNELERİ kimin yaptığını bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... iğnelerimi kendim yaptım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... bana annem iğne yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... bana babam iğne yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... bana bir hemşire iğne yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. ... bana bir doktor iğne yaptı.

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Burada hemofili hastalığı ve **BEDENSEL SAĞLIĞIN** hakkında bilgiler almak istiyoruz

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... şişen yerlerim acı verdi.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... eklemlerimde ağrı vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hareket etmek bende ağrıya yol açıyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... eklemlerim tutulmuş gibiydi.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... benim için kollarımı ya da bacaklarımı hareket ettirmek zordu.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... istediğim kadar uzağa yürümekte zorluk çektim.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... kendimi yaralamaktan korktum.	☐	☐	☐	☐	☐

ve şimdi de hemofili hastalığından dolayı ne **HİSSETTİĞİNİ** bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığımın dolayı moralim bozdu.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığımın dolayı üzgündüm.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığım bana sıkıntı verdi (gerçek sorun).	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığım beni öfkeli yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığımın dolayı endişeliydim.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığımın dolayı kendimi yalnız hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... kanamalardan korktum.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Hemofili hastalığının senin KENDİNE OLAN BAKIŞINI nasıl etkiliyor?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... benim yaşımdaki sağlıklı erkek çocukları kıskandım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... vücut olarak kendimi diğer erkek çocuklardan daha zayıf hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... kendimi kendi yaşımdaki erkek çocuklar kadar iyi hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... vücudumdan memnundum.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığım hayatımı daha da zorlaştırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığımın dolay kendimi mahcup hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... kendi yaşımdaki diğer çocuklarla bir şeyler yapmakta zorluk çektim.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... hemofili hastalığımın dolay arkadaşlarımla yapabileceğimden fazlasını yapamadım.	☐	☐	☐	☐	☐
9. ... hemofili hastalığıma rağmen kendimi sağlıklı hissediyordum.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Aşağıdaki soruların konusu hemofili hastalığı ve senin AİLEN hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... annem beni çok fazla korudu.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... babam beni çok fazla korudu.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığımın dolayısı evde problemler vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığımın dolayısı aileme sorun çıkardığım duygusuna kapıldım.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... annem ve babam bana bakmak zorunda kaldıklarından çalışmaya ve dinlenmeye ayırdıkları zamanı sınırlamak zorunda kaldı.	☐	☐	☐	☐	☐

Ve şimdi de hemofili hastalığı ve ARKADAŞLARIN hakkında birkaç soru.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... arkadaşlarımla hemofili hastalığım hakkında konuşabildim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... en iyi arkadaşım benim kendimi nasıl hissettiğimle ilgilendi.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... kendimi çok yakın hissettiğim çok iyi bir arkadaşım vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... kendimi iyi hissetmediğimde arkadaşlarım benimle ilgilendiler.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--

ve şimdi de hemofili hastalığı ve sana VERİLEN DESTEK hakkında birkaç soru.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığımın dolayı diğerleri bana özel ilgi gösterdiler.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığımın dolayı diğerleri bana anlayış gösterdiler.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığımın kaynaklanan sorunlar hakkında diğerleriyle konuşabildim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... diğerleri benim tarafımı tuttular.	☐	☐	☐	☐	☐

Bu sorular hemofili hastalığın ve DİĞER İNSANLAR hakkındadır

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığımın dolayı kendimi başkalarından farklı hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... diğerlerinin hemofili hastalığını bilmesinden rahatsızlık duydum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığımın dolayı diğer çocuklar benimle alay ettiler.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığımın dolayı insanlar bana farklı davrandı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... başkaları birlikte bir şeyler yapınca kendimi dışlanmış hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığımla ilgili bazı insanlar 'budalaca' sözler söylediler.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Bu sorular SPOR VE OKUL hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığımın dolaylı hoşlandığım sporlardan vazgeçmek zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığımın dolaylı diğer çocuklara kıyasla daha fazla içeride oynamak zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... patenle kaymak veya futbol gibi sporlardan vazgeçmek zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... diğer herhangi bir çocuk kadar spor yaptım.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığımın rağmen okuldaki spor derslerine katıldım.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığımın rağmen okula gidebildim.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... hemofili hastalığımın dolaylı okulun özel organizasyonlarından (örneğin gezilerden) vazgeçmek zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... ağrılarım olduğundan okulda dikkatimi toplamakta zorluk çektim.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Sonraki sorular HEMOFİLİ HASTALIĞI İLE BAŞA ÇIKMA hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... bir kanama olduğunda erkenden farkına varmaya çalıştım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... vücudum konusunda dikkatli şekilde davrandım.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... bir kanamam olup olmadığını söyleyebiliyordum.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığımın kaynaklanan şikayetlerimi kontrol altında tuttum.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığı hakkında oldukça fazla bilgi sahibi olduğumu hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığı hayatımın normal bir parçasıydı.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... hemofili hastalığı olduğunu kabul ettim.	☐	☐	☐	☐	☐

Ve senin TEDAVİN?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili merkezinden memnundum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... gördüğüm tedavi yeterliydi.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... doktorlarıma ve hemşirelerime güvendim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili merkezini ziyaret etmekten hoşlanmıyordum.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... iğneler beni rahatsız etti.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... iğne olmak için harcanan zaman beni sınırlendirmişti.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... iğneler yüzünden faaliyetlerimin aksadığını hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐

Trial ID:

Page 89/142

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Trial ID:

Page 91/142

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

EK-7

HAEMO - QOL

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

HAEMO - QOL

ANNE VE BABALAR İÇİN ANKET

Sevgili Anne ve Baba/Bakıcı!

Oğlunuzun sağlığı ve sağlığa bağlı yaşam kalitesi ile ilgili olan bu anketi doldurmak için zaman ayırmanızı gerçekten çok takdir ediyoruz. Bu anket çocuğunuzun versiyonu ile hemen hemen aynıdır. Çocuğunuzun sağlığının iyi olup olmadığı ile ilgili yaptığınız değerlendirmeyi bilmek istiyoruz. Lütfen anketi talimatlara uygun olarak kendiniz doldurun, söylemek istediğimiz, çocuğunuza her hangi bir soru sormaksızın gibi.

Tüm cevaplarınız tamamen gizli tutulacaktır!

Soruları cevaplarırken aşağıda verilen talimatları izlemenizi istiyoruz:

- Anne babadan/bakıcıdan yalnızca çocuğa en yakın olanı soruları cevaplamalıdır ve bunu yaparken kendi başına yapmalıdır.
- Siz annesi misiniz? babası mısınız? başkası mısınız: _____
- Her bir soruyu dikkatle okuyun.
- Geçtiğimiz ay boyunca çocuğunuzun kendini nasıl hissettiğini ya da çocuğunuzun ilgilendiren konuları düşünün.
- Lütfen vereceğiniz cevapları çizgilerin üzerine yazın ya da kutular varsa içine bir çarpı işareti yapın.
- Çocuğunuza en uygun olan cevabın yanındaki kutunun içine bir çarpı işareti yapın.
- Aksi istenmediyse her soru için yalnızca tek bir çarpı işareti yapın.

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Burada çocuğunuzun **KANAMALARI** (EKLEM KANAMALARI) hakkında bazı Şeyler bilmek istiyoruz.

1. Geçiğimiz ay boyunca çocuğunuz kaç kez kanama geçirdi?
 hiç kanama olmadı   1   2   2'den fazla   Kaç kez? ____

AŞağıdaki sorular ancak çocuğunuzun kanamaları olduysa cevaplandırılmalıdır.

2. Geçiğimiz ay boyunca çocuğunuz geçirdiği kanamalar nedeniyle ne kadar zorlandı?
 kesinlikle hiç   biraz   orta derecede   oldukça   çokça
3. Geçiğimiz ay boyunca çocuğunuzun geçirdiği kanamalar ne kadar Şiddetliydi? (birden çok kanama olduysa, en kötü olanı için cevap verin).
 hafif Şiddetli   orta Şiddetli   Şiddetli   ok Şiddetli
4. Kanama olmadan önce çocuğunuz eklemlerinde garip bir his hissetti mi?
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima
5. Kanamaları olduğunda çocuğunuzun sakin durması mı gerekiyordu? (rneğin, yatakta yatmak)
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima
6. Kanamaları olduğunda, çocuğunuz bunu size derhal bildirdi mi?
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima

Şimdi çocuğunuza İĞNELERİ kimin yaptığını öğrenmek istiyoruz.

Geçiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum iğnelerini kendi yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğuma iğnelerini kendim yaptım.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğuma iğnelerini eşim yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğuma iğnelerini bir hemşire yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... çocuğuma iğnelerini bir doktor yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--

Burada hemofili hastalığı ve çocuğunuzun **BEDENSEL SAĞLIĞIN** hakkında bilgiler almak istiyoruz

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğumun şişen yerleri kendisine acı verdi.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğumun eklemlerinde ağrı vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hareket etmek çocuğumda ağrıya yol açıyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğumun eklemleri tutulmuş gibiydi.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... çocuğumun için kollarını ya da bacaklarını hareket ettirmesi zordu.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... çocuğum istediği kadar uzağa yürümekte zorluk çekti.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... çocuğum kendisini yaralamaktan korktu.	☐	☐	☐	☐	☐

ve şimdi de hemofili hastalığından dolayı çocuğunuzun ne **HISSETTİĞİNİ** bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğumun morali bozdu.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum üzgündü.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığı çocuğuma sıkıntı verdi.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığı çocuğumu öfkeli yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum endişeliydi.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum kendisini yalnız hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. ... çocuğum kanamalardan korktu.

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Hemofili hastalığı çocuğunuzun **KENDİSİNE OLAN BAKIŞINI** nasıl etkiliyor?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum kendi yaşındaki sağlıklı erkek çocukları kıskandı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğum vücut olarak kendisini diğer erkek çocuklardan daha zayıf hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum kendisini kendi yaşındaki erkek çocuklar kadar iyi hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum vücudundan memnundu.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığı çocuğumun hayatını daha da zorlaştırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... çocuğum hemofili hastalığından dolayı kendisini mahcup hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... çocuğum kendi yaşındaki diğer çocuklarla bir şeyler yapmakta zorluk çekti.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum arkadaşlarıyla yapabileceğinden fazlasını yapamadı.	☐	☐	☐	☐	☐
9. ... hemofili hastalığına rağmen çocuğum kendisini sağlıklı hissediyordu.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Aşağıdaki soruların konusu hemofili hastalığı ve **AİLE** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğumu çok fazla korudum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... eşim çocuğumu çok fazla korudu.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğumun hemofili hastalığından dolayı evde problemler vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum ailesine sorun çıkardığı duygusuna kapıldım.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... çocuğuma bakmak zorunda kaldığımdan çalışmaya ve dinlenmeye ayırdığım zamanı sınırlamak zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐

ve şimdi de hemofili hastalığı ve çocuğunuzun **ARKADAŞLARI** hakkında birkaç soru.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum hemofili hastalığı hakkında arkadaşlarıyla konuşabildi.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğumun en iyi arkadaşı çocuğumun kendisini nasıl hissettiğiyle ilgilendi.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğumun kendisini çok yakın hissettiği çok iyi bir arkadaşı vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum kendisini kötü hissettiğinde arkadaşları onunla ilgilendiler.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

ve şimdi de hemofili hastalığı ve **VERİLEN DESTEK** hakkında birkaç soru.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığından dolayı diğerleri çocuğuma özel ilgi gösterdiler.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığından dolayı diğerleri çocuğuma anlayış gösterdiler.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığından kaynaklanan sorunlar hakkında çocuğum diğerleriyle konuşabildi.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... diğerleri çocuğumun tarafını tuttu.	☐	☐	☐	☐	☐

Bu sorular çocuğunuzun hemofili hastalığı ve **DİĞER İNSANLAR** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum hemofili hastalığından dolayı kendini başkalarından farklı hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... diğerlerinin hemofili hastalığını bilmesinden çocuğum rahatsızlık duydu.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığından dolayı diğer çocuklar çocuğumla alay ettiler.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığından dolayı insanlar çocuğuma farklı davrandı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... başkaları birlikte bir şeyler yapınca çocuğum kendisini dışlanmış hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığı ile ilgili bazı insanlar çocuğuma 'budalaca' sözler söylediler.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--

Bu sorular **SPOR VE OKUL** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum hoşlandığı sporlardan vazgeçmek zorunda kaldı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum diğer çocuklara kıyasla daha fazla içeride oynamak zorunda kaldı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum patenle kaymak ve futbol gibi sporlardan vazgeçmek zorunda kaldı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum herhangi bir çocuk kadar spor yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... çocuğum hemofili hastalığına rağmen okuldaki spor derslerine katıldı.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... çocuğum hemofili hastalığına rağmen okula gidebildi.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... çocuğum hemofili hastalığından dolayı okulun özel organizasyonlarından (örneğin gezilerden) vazgeçmek zorunda kaldı.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... ağrıları olduğundan çocuğum okulda dikkatini toplamakta zorluk çekti.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sonraki sorular **HEMOFİLİ HASTALIĞI İLE BAŞA ÇIKMA** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... bir kanama olduğunda çocuğum erkenden farkına varmaya çalıştı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğum vücudu konusunda dikkatli şekilde davrandı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum kendisinde bir kanama olup olmadığını söyleyebiliyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum hemofili hastalığından kaynaklanan şikayetlerini kontrol altında tuttu.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... çocuğum hemofili hastalığı hakkında oldukça fazla bilgi sahibi olduğunu hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili onun yaşamının normal bir parçasıydı.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... çocuğum kendisinde hemofili hastalığı olduğunu kabul etti.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--

Ve TEDAVİ?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum hemofili merkezinden memnundu.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğumun gördüğü tedavi yeterliydi.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum doktorlarına ve hemşirelerine güvendi.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum hemofili merkezini ziyaret etmekten hoşlanmıyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... iğneler çocuğumu rahatsız etti.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... iğne olmak için harcanan zaman çocuğumu sınırlendirdi.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... iğneler yüzünden çocuğum faaliyetlerinin aksadığını hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐

Çocuğunuzun GENEL SAĞLIĞI?

Genel anlamda, ...	mükemmel	çok iyi	iyi	orta	kötü
1. ... çocuğunuzun sağlığının nasıl olduğunu söyleyebilir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

İlave Sorular

4. *Çocuğunuz* hemofili hastalığından dolayı ne kadar rahatsızlık duyuyor?
 kesinlikle hiç   biraz   orta derecede   oldukça   çokça
5. *Çocuğunuzun* hemofili hastalığından *siz* ne kadar rahatsız oluyorsunuz?
 kesinlikle hiç   biraz   orta derecede   oldukça   çokça
3. Hemofili hastası olmakla ilgili sorunlar nelerdir ve hemofili hastalığının tedavisiyle ilgili sorunlar nelerdir?
- a) *çocuğunuz* için
- _____
  - _____
  - _____
  - _____
- b) *kendiniz* için
- _____
  - _____
  - _____
  - _____

İyi bir çalışma oldu- tebrikler!

YARDIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER!

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

EK-8 HAEMO - QOL

Çocuklar ve Ergenler İçin Anket

Çocuklar İçin Uzun Versiyon

Yaş: 13-16

Merhabalar!

Geçtiğimiz haftalarda kendini nasıl hissettiğini bilmek isteriz,
bunun için cevaplamanı istediğimiz birkaç soru hazırladık.

Bu anket hemofili rahatsızlığı olan ergen çocuklar için hazırlanmıştır.

- ⇒ Lütfen her soruyu dikkatle okuyun.
- ⇒ Geçtiğimiz haftalarda bazı şeylerin senin için nasıl gittiğini düşün.
- ⇒ Senin durumuna en iyi uyan cevabı seç ve yanındaki kutuyu işaretle.

Burada doğru yada yanlış cevaplar yoktur. Bizim için önemli olan senin ne düşündüğündür.

Bir örnek: 	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
Geçtiğimiz 7 gün boyunca canım dondurma yemek istedi.	☐	☐	☐	☒	☐

Anketi doldurduğum tarih: |_|_|_|_|_|_|_|_|
(gün/ay/yıl)

Ülke: |_|_|

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Bedensel sağlığın hakkında bilmek istediğimiz Şeyler var.

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... kendimi hasta hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... ağrım vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... yorgundum ve bitkindim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... kendimi güçlü ve enerji dolu hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hastalığım daha da kötüleŐebilir diye korkuyordum.	☐	☐	☐	☐	☐

... Şimdi de genel anlamda kendini nasıl hissettiğini bilmek istiyoruz...

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... eğlendim ve çok güldüm.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... canım sıkılmıŐtı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... kendimi yalnız hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... korktuğumu veya kendimden emin olamadığımı hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hastalığımdan dolayı üzgündüm.	☐	☐	☐	☐	☐

...ve senin kendini nasıl hissettiğini bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... kendimle gurur duydum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... kendimi dünyanın tepesinde hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... kendimden memnundum.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... birçok güzel fikrim vardı.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

5. ... hastalığımla iyi baş edebildim.

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Aşağıdaki soruların konusu senin ailen...

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... annem ve babam ile iyi anlaşabildim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... kendimi evde iyi hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... evde tartıştık.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... annem babam tarafından kısıtlandığımı hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... annem ve babam bana hastalığımın dolayı bebek muamelesi yaptılar.	☐	☐	☐	☐	☐

... ve aşağıdaki soruların konusu ise arkadaşların.

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... arkadaşlarımla birlikte bir şeyler yaptım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... arkadaşlarım arasında 'başarılı' olarak kabul edildim.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... arkadaşlarımla iyi anlaşabildim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... kendimi diğer insanlardan farklı hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... başkalarının hastalığımı fark etmesine engel oldum.	☐	☐	☐	☐	☐

Şimdi de okulun hakkında bilmek istediğimiz şeyler var.

Geçtiğimiz 7 gün boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... okul ödevlerimi yapmak kolaydı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... okulu ilginç buldum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... geleceğimden dolayı endişelendim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... kötü notlar ya da puanlar almaktan endişelendim.	☐	☐	☐	☐	☐

Trial ID:

Page 108/142

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

5. ... hastalığımdan dolayı okuldan biraz geri kaldım.

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

ŞİMDİ DE SANA HEMOFİLİ HASTALIĞIN HAKKINDA SORULAR SORMAK İSTİYORUZ!

Burada senin **KANAMALARIN** (EKLEM KANAMALARI) hakkında bazı şeyler bilmek istiyoruz.

1. Geçtiğimiz ay boyunca kaç kez kanama geçirdin?
 hiç kanama olmadı   1   2   2'den fazla   Kaç kez? ____

Aşağıdaki soruları ancak kanamaların olduysa cevaplandırman gerekiyor.

2. Geçtiğimiz ay boyunca geçirdiğin kanamalar nedeniyle ne kadar zorlandın?
 kesinlikle hiç   biraz   orta derecede   oldukça
3. Geçtiğimiz ay boyunca geçirdiğin kanamalar ne kadar şiddetliydi? (birden fazla kanama olduysa, en kötü olanı için cevap ver)
 hafif şiddetli   orta şiddetli   şiddetli   çok şiddetli
4. Kanaman olmadan önce eklemlerinde garip bir his hissettin mi?
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima
5. Kanamaların olduğunda sakın durman mı gerekiyordu? (örneğin, yatakta yatmak)
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima
6. Kanamaların olduğunda, bunu annene ve babana derhal bildirdin mi?
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima

Sana **İĞNELERİ** kimin yaptığını bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... iğnelerimi kendim yaptım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... bana annem iğne yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... bana babam iğne yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... bana bir hemşire iğne yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

5. ... bana bir doktor iğne yaptı.

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--

Burada hemofili hastalığı ve **BEDENSEL SAĞLIĞIN** hakkında bilgiler almak istiyoruz

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... şişen yerlerim acı verdi.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... eklemlerimde ağrı vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hareket etmek bende ağrıya yol açıyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... eklemlerim tutulmuş gibiydi.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... benim için kollarımı ya da bacaklarımı hareket ettirmek zordu.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... istediğim kadar uzağa yürümekte zorluk çektim.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... kendimi yaralamaktan korktum.	☐	☐	☐	☐	☐

ve şimdi de hemofili hastalığından dolayı ne **HİSSETTİĞİNİ** bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığımdan dolayı moralim bozuktu.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığımdan dolayı üzgündüm.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığım bana sıkıntı verdi (gerçek sorun).	☐	☐	☐	☐	☐
4. ...hemofili hastalığım beni öfkeli yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığımdan dolayı endişeliydim.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığımdan dolayı kendimi yalnız hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... kanamalardan korktum.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... kendimi arkadaşlarım tarafından dışlanmış hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐

Trial ID:

Page 112/142

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Hemofili hastalığının senin KENDİNE OLAN BAKIŞINI nasıl etkiliyor?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... benim yaşımdaki sağlıklı erkek çocukları kıskandım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... vücut olarak kendimi diğer erkek çocuklardan daha zayıf hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... kendimi kendi yaşımdaki erkek çocuklar kadar iyi hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... vücudumdan memnundum.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığım hayatımı daha da zorlaştırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığıma rağmen mutluydum.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... hemofili hastalığımın dolayısıyla kendimi mahcup hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... kendi yaşımdaki diğer çocuklarla bir şeyler yapmakta zorluk çektim.	☐	☐	☐	☐	☐
9. ... hemofili hastalığımın dolayısıyla arkadaşlarımla yapabileceğimden fazlasını yapamadım.	☐	☐	☐	☐	☐
10. ... hemofili hastalığıma rağmen kendimi sağlıklı hissediyordum.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Aşağıdaki soruların konusu hemofili hastalığı ve senin **AİLEN** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığımın dolayı ailem tarafından farklı muamele gördüm.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... annem beni çok fazla korudu.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... babam beni çok fazla korudu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... kendimi yaraladığımda annem ve babam beni eleştirdi.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığımın dolayı annem ve babam bazı şeyleri yapmamı yasakladı.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığımın dolayı evde problemler vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... hemofili hastalığımın dolayı aileme sorun çıkardığım duygusuna kapıldım.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... annem ve babam bana bakmak zorunda kaldıklarından çalışmaya ve dinlenmeye ayırdıkları zamanı sınırlamak zorunda kaldı.	☐	☐	☐	☐	☐

Ve şimdi de hemofili hastalığı ve **ARKADAŞLARIN** hakkında birkaç soru.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... arkadaşlarımla hemofili hastalığım hakkında konuşabildim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... en iyi arkadaşım benim kendimi nasıl hissettiğimle ilgilendi.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... kendimi çok yakın hissettiğim çok iyi bir arkadaşım vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... kendimi iyi hissetmediğimde arkadaşlarım benimle ilgilendiler.	☐	☐	☐	☐	☐

Trial ID:

Page 115/142

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Bu şimdi de hemofili hastalığı ve sana VERİLEN DESTEK hakkında birkaç soru.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığımdan dolayı diğerleri bana özel ilgi gösterdiler.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığımdan dolayı diğerleri bana anlayış gösterdiler.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığımdan kaynaklanan sorunlar hakkında diğerleriyle konuşabildim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... diğerleri benim tarafımı tuttular.	☐	☐	☐	☐	☐

Bu sorular hemofili hastalığın ve DİĞER İNSANLAR hakkındadır

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığımdan dolayı kendimi başkalarından farklı hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... diğerlerinin hemofili hastalığımı bilmesinden rahatsızlık duydum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığımdan dolayı diğer çocuklar benimle alay ettiler	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığımdan dolayı insanlar bana farklı davrandı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... başkaları birlikte bir şeyler yapınca kendimi dışlanmış hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığımla ilgili bazı insanlar 'budalaca' sözler söylediler.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--

Bu sorular SPOR VE OKUL hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığımın dolaylı hoşlandığım sporlardan vazgeçmek zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığımın dolaylı diğer çocuklara kıyasla daha fazla içeride oynamak zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... patenle kaymak veya futbol gibi sporlardan vazgeçmek zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... diğer herhangi bir çocuk kadar spor yaptım.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığımın dolaylı öğretmenlerimden farklı muamele gördüm.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığıma rağmen okuldaki spor derslerine katıldım.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... hemofili hastalığıma rağmen okula gidebildim.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... hemofili hastalığımın dolaylı okulun özel organizasyonlarından (örneğin gezilerden) vazgeçmek zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐
9. ... ağrım olduğundan okulda dikkatimi toplamakta zorluk çektim	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sonraki sorular HEMOFİLİ HASTALIĞI İLE BAŞA ÇIKMA hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... bir kanama olduğunda erkenden farkına varmaya çalıştım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... vücudum konusunda dikkatli şekilde davrandım.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... bir kanamam olup olmadığını söyleyebiliyordum.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığımın kaynaklanan şikayetlerimi kontrol altında tuttum.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığı hakkında oldukça fazla bilgi sahibi olduğumu hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığı hayatımın normal bir parçasıydı.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... hemofili hastalığım olduğunu kabul ettim.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Ve senin TEDAVİN?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili merkezinden memnundum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... gördüğüm tedavi yeterliydi.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... doktorlarıma ve hemşirelerime güvendim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili merkezini ziyaret etmekten hoşlanmıyordum.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığımın dolayı başkalarına bağlı kaldığımı hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... iğneler beni rahatsız etti.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... iğne olmak için harcanan zaman beni sinirlendirmişti.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... iğneler yüzünden faaliyetlerimin aksadığını hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐

GELECEK hakkında ne düşünüyorsun?

Son zamanlarda...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... normal bir hayat sürmenin benim için zor olacağını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... yaşım büyüdükçe bazı şeylerin daha iyi olmasını bekliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... sağlığım ile ilgili endişe duyuyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... daha sonraları bir ailem olacağından eminim.	☐	☐	☐	☐	☐

İLİŞKİLERİN nasıl?

Son zamanlarda...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

1. ... hemofili hastalığımdan dolayı bir kızla çıkmayı zor buluyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığımdan dolayı kızlarla olan samimi ilişkilerimde endişeliyim.	☐	☐	☐	☐	☐

GENEL SAĞLIĞIN?

Genel anlamda, ...	mükemmel	çok iyi	iyi	orta	kötü
1. ... sağlığının nasıl olduğunu söyleyebilir misin?	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

İlave Sorular

- Hemofili hastalığından ne kadar rahatsızsın?
 hiç   biraz   orta derecede   oldukça   çok fazla
- Hemofili hastalığın ile ilgili olarak seni en çok ne rahatsız eden nedir? Lütfen bir kaçını aşağı yaz:
  - _____
  - _____
  - _____
- Anketi nasıl buldun?
(Lütfen "0" ile "100" arasındaki çizgi üzerinde size en çok uyan yere bir işaret koyun.)
0 _____ 100
çok kötü   çok iyi
- Senin için önemli olan herhangi bir şey unuttuk mu?
  - _____
  - _____
  - _____
- Anketi doldurmak ne kadar zaman aldı? Yaklaşık _____ dakika.

İyi iş çıkardın- tebrikler!

YARDIMIN İÇİN TEŞEKKÜRLER!

Trial ID:

Page 122/142

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

EK-9 HAEMO - QOL

Çocuklar ve Ergenler İçin Anket

Anne ve Baba İçin Uzun Versiyon

Yaş: 13-16

Merhaba sevgili Anne ve Baba/Bakıcı!

Geçtiğimiz ay boyunca oğlunuzun kendisini nasıl hissettiğini bilmek isteriz,
bunun için cevaplamanızı istediğimiz birkaç soru hazırladık.
Bu anket hemofili rahatsızlığı olan ergen çocukların anne ve babaları için
hazırlanmıştır.

Anketi doldurduğum tarih: |__|__|__|__|__|__|
(gün/ ay/ yıl)

Ülke: |__|__|

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

HAEMO - QOL

ANNE VE BABALAR İÇİN ANKET

Sevgili Anne ve Baba/Bakıcı !

Oğlunuzun sağlığı ve sağlığa bağlı yaşam kalitesi ile ilgili olan bu anketi doldurmak için zaman ayırmanızı gerçekten çok takdir ediyoruz. Bu anket çocuğunuzun versiyonu ile hemen hemen aynıdır. Çocuğunuzun sağlığının iyi olup olmadığı ile ilgili yaptığınız değerlendirmeyi bilmek istiyoruz. Lütfen anketi talimatlara uygun olarak kendiniz doldurun, söylemek istediğimiz, çocuğunuza herhangi bir soru sormaksızın gibi.

Tüm cevaplarınız tamamen gizli tutulacaktır!

Soruları cevaplarken aşağıda verilen talimatları izlemenizi istiyoruz.

- Anne babadan/bakıcıdan yalnızca çocuğa en yakın olanı soruları cevaplamalıdır ve bunu yaparken kendi başına yapmalıdır .
- Siz annesi misiniz? babası mısınız? başkası mısınız: _____
- Her bir soruyu dikkatle okuyun.
- Geçtiğimiz ay boyunca çocuğunuzun kendini nasıl hissettiğini ya da çocuğunuzun ilgilendiren konuları düşünün.
- Lütfen vereceğiniz cevapları çizgilerin üzerine yazın ya da kutular varsa içine bir çarpı işareti yapın.
- Çocuğunuza en uygun olan cevabın yanındaki kutunun içine bir çarpı işareti yapın.
- Aksi istenmediyse her soru için yalnızca tek bir çarpı işareti yapın.

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Burada çocuğunuzun **KANAMALARI (EKLEM KANAMALARI)** hakkında bazı şeyler bilmek istiyoruz.

1. Geçtiğimiz ay boyunca çocuğunuz kaç defa kanama geçirdi?
 hiç kanama olmadı   1   2   2'den fazla   Kaç kez? ____

Aşağıdaki sorular ancak çocuğunuzun kanamaları olduysa cevaplandırılmalıdır.

2. Geçtiğimiz ay boyunca çocuğunuz geçirdiği kanamalar nedeniyle ne kadar zorlandı?
 kesinlikle hiç   biraz   orta derecede   oldukça   çokça
3. Geçtiğimiz ay boyunca çocuğunuzun geçirdiği kanamalar ne kadar şiddetliydi?
 (birden çok kanama olduysa, en kötü olanı için cevap verin)
 hafif şiddetli   orta şiddetli   şiddetli   çok şiddetli
4. Kanama olmadan önce çocuğunuz eklemlerinde garip bir his hissetti mi?
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima
5. Kanamaları olduğunda çocuğunuzun sakin durması mı gerekiyordu? (örneğin, yatakta yatmak)
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima
6. Kanamaları olduğunda, çocuğunuz bunu size derhal bildirdi mi?
 asla   nadiren   ara sıra   sıkça   daima

Şimdi çocuğunuza **İĞNELERİ** kimin yaptığını öğrenmek istiyoruz.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum iğnelerini kendi yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğuma iğnelerini kendim yaptım.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğuma iğnelerini eşim yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğuma iğnelerini bir hemşire yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... çocuğuma iğnelerini bir doktor yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Burada hemofili hastalığı ve çocuğunuzun **BEDENSEL SAĞLIĞIN** hakkında bilgiler almak istiyoruz

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğumun şişen yerleri kendisine acı verdi.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğumun eklemlerinde ağrı vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hareket etmek çocuğumda ağrıya yol açıyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğumun eklemleri tutulmuş gibiydi.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... çocuğum için kollarını ya da bacaklarını hareket ettirmesi zordu.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... çocuğum istediği kadar uzağa yürümekte zorluk çekti.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... çocuğum kendisini yaralamaktan korktu.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

ve Şimdi de hemofili hastalığından dolayı çocuğunuzun ne **HİSSETTİĞİNİ** bilmek istiyoruz.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığından dolayı ocuğumun morali bozuktu.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum üzgündü.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığı çocuğuma sıkıntı verdi.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığı ocuğumu öfkeli yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum endişeliydi.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum kendisini yalnız hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... Çocuğum kanamalardan korktu.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... Çocuğum kendisini arkadaşları tarafından dışlanmış hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Hemofili hastalığı çocuğunuzun **KENDİSİNE OLAN BAKIŞINI** nasıl etkiliyor?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum kendi yaşındaki sağlıklı erkek çocukları kıskandı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğum vücut olarak kendisini diğer erkek çocuklardan daha zayıf hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum kendisini kendi yaşındaki erkek çocuklar kadar iyi hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum vücudundan memnundu.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığı çocuğumun hayatını daha da zorlaştırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... çocuğum hemofili hastalığına rağmen mutluymuştu.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... çocuğum hemofili hastalığından dolayı kendisini mahcup hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... çocuğum kendi yaşındaki diğer çocuklarla bir şeyler yapmakta zorluk çekti.	☐	☐	☐	☐	☐
9. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum arkadaşlarıyla yapabileceğinden fazlasını yapamadı.	☐	☐	☐	☐	☐
10. ... hemofili hastalığına rağmen çocuğum kendisini sağlıklı hissediyordu.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Aşağıdaki sorular hemofili hastalığı ve AİLE hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum hemofili hastalığından dolayı ailesi tarafından farklı muamele gördü.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğumu çok fazla korudum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... eşim çocuğumu çok fazla korudu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum kendini yaraladığında onu eleştirdim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğumun bazı şeyleri yapmasını yasakladım.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... çocuğumun hemofili hastalığından dolayı evde problemler vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum ailesine sorun çıkardığı duygusuna kapıldı.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... çocuğuma bakmak zorunda kaldığımdan çalışmaya ve dinlenmeye ayırdığım zamanı sınırlamak zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐

ve şimdi de hemofili hastalığı ve çocuğunuzun ARKADAŞLARI hakkında birkaç soru.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum hemofili hastalığı hakkında arkadaşlarıyla konuşabildi.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğumun en iyi arkadaşı çocuğumun kendisini nasıl hissettiğiyle ilgilendi.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğumun kendisini çok yakın hissettiği çok iyi bir arkadaşı vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğumun kendisini kötü hissettiğinde arkadaşları onunla ilgilendiler.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

ve Şimdi de hemofili hastalığı ve **VERİLEN DESTEK** hakkında birkaç soru.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığından dolayı diğeri çocuğuma özel ilgi gösterdiler.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığından dolayı diğeri çocuğuma anlayış gösterdiler.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığından kaynaklanan sorunlar hakkında çocuğum diğeriyle konuşabildi.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... diğeri çocuğumun tarafını tuttu.	☐	☐	☐	☐	☐

Bu sorular çocuğunuzun hemofili hastalığı ve **DIĞER İNSANLAR** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum hemofili hastalığından dolayı kendini başkalarından farklı hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... diğeri hemofili hastalığını bilmesinden çocuğum rahatsızlık duydu.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığından dolayı diğeri çocuklar çocuğumla alay ettiler.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığından dolayı insanlar çocuğuma farklı davrandı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... başkaları birlikte bir şeyler yapınca çocuğum kendisini dışlanmış hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili hastalığı ile ilgili bazı insanlar çocuğuma 'budalaca' sözler söylediler.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Bu sorular SPOR ve OKUL hakkındadır

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum hoşlandığı sporlardan vazgeçmek zorunda kaldı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum diğer çocuklara kıyasla daha fazla içeride oynamak zorunda kaldı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum patenle kaymak ve futbol gibi sporlardan vazgeçmek zorunda kaldı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum herhangi bir çocuk kadar spor yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum öğretmenlerinden farklı muamele gördü.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... çocuğum hemofili hastalığına rağmen okuldaki spor derslerine katıldı.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... çocuğum hemofili hastalığına rağmen okula gidebildi .	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... çocuğum hemofili hastalığından dolayı okulun özel organizasyonlarından (örneğin gezilerden) vazgeçmek zorunda kaldı.	☐	☐	☐	☐	☐
9. ... ağrıları olduğundan çocuğum okulda dikkatini toplamakta zorluk çekti.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Sonraki sorular **HEMOFİLİ HASTALIĞI İLE BAŞA ÇIKMA** hakkındadır.

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... bir kanama olduğunda çocuğum erkenden farkına varmaya çalıştı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğum vücudu konusunda dikkatli şekilde davrandı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum kendisinde bir kanama olup olmadığını söyleyebiliyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum hemofili hastalığından kaynaklanan şikayetlerini kontrol altında tuttu.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... çocuğum hemofili hastalığı hakkında oldukça fazla bilgi sahibi olduğunu hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... hemofili onun yaşamının normal bir parçasıydı.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... çocuğum kendisinde hemofili hastalığı olduğunu kabul etti.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ve TEDAVİ?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum hemofili merkezinden memnundu.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğumun gördüğü tedavi yeterliydi.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum doktorlarına ve hemşirelerine güvendi.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum hemofili merkezini ziyaret etmekten hoşlanmıyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığından dolayı çocuğum kendini başkalarına bağlı hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... iğneler çocuğumu rahatsız etti.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... iğne olmak için harcanan zaman çocuğumu sinirlendirdi.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... iğneler yüzünden çocuğum faaliyetlerinin aksadığını hissetti.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

Çocuğunuz GELECEK hakkında ne düşünüyor?

Son zamanlarda...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... çocuğum normal bir hayat sürmesinin onun için zor olacağını düşünüyor.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuğum yaşı büyüdükçe bazı şeylerin daha iyi olmasını bekliyor.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuğum sağlığıyla ilgili endişe duyuyor.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... çocuğum ileride bir aile kuracağından emin.	☐	☐	☐	☐	☐

İLİŞKİLERİ nasıl?

Son zamanlarda...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığından dolayı oğlum bir kızla çıkmayı zor buluyor.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığından dolayı oğlum kızlarla olan samimi ilişkilerinde endişeliydi.	☐	☐	☐	☐	☐

Çocuğunuzun GENEL SAĞLIĞI?

Genel anlamda, ...	mükemmel	çok iyi	iyi	orta	kötü
1. ... çocuğunuzun sağlığının nasıl olduğunu söyleyebilir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

İlave Sorular

6. *Çocuğunuz* hemofili hastalığından dolayı ne kadar rahatsızlık duyuyor?

- kesinlikle hiç   biraz   orta derecede   oldukça   çokça

7. *Çocuğunuzun* hemofili hastalığından *siz* ne kadar rahatsız oluyorsunuz?

- kesinlikle hiç   biraz   orta derecede   oldukça   çokça

3. Hemofili hastası olmakla ilgili sorunlar nelerdir ve hemofili hastalığının tedavisiyle ilgili sorunlar nelerdir?

a) *çocuğunuz* için

- _____
- _____
- _____
- _____

b) *kendiniz* için

- _____
- _____
- _____
- _____

İyi bir çalışma oldu- tebrikler!

YARDIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER!

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

EK-10. HAEM-A-QOL

Yetişkinler için Anket

Sevgili Hasta!

Geçtiğimiz haftalarda kendinizi nasıl hissettiğinizi bilmek isteriz. Lütfen özellikle hemofili hastalığı olan insanlar için tasarlanmış olan bu ankette aşağıda yer alan soruları cevaplayınız.

Soruları cevaplarken, sizden aşağıda verilen talimatları izlemenizi istiyoruz:

- ⇒ Lütfen her soruyu dikkatle okuyun.
- ⇒ Geçtiğimiz haftalarda bazı şeylerin sizin için nasıl gittiğini düşünün.
- ⇒ Size en uygun gelen cevabın karşısındaki kutuyu bir çarpı (X) işareti ile işaretleyin.
- ⇒ Her soru için lütfen tek bir çarpı işareti yapın.
- ⇒ Burada doğru yada yanlış cevaplar yoktur.
- ⇒ Bizim için önemli olan sizin ne düşündüğünüzdür.
- ⇒ Burada sizi ilgilendirmeyen bazı konular olabilir (Spor ve Boş Zamanlar, Aile Planlama, İş ve Okul/Çalışmalar gibi, örneğin belki çalışmıyorsunuz ya da okula devam etmiyorsunuz). Bu durumda lütfen soruyu "Uygulanamaz" olarak cevaplayın.

Tüm cevaplarınız tamamen gizli tutulacaktır!

Anketi doldurduğum tarih: ___ / ___ / ___ (gün / ay / yıl)

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

1. Burada hemofili hastalığı ve BEDENSEL SAĞLIĞINIZ hakkında bilgiler almak istiyoruz

<i>Geçtiğimiz ay boyunca...</i>	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... şişen yerlerim acı verdi.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... eklemelerimde ağrı vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hareket etmek bende ağrıya yol açıyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... istediğim kadar uzağa yürümekte zorluk çektim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... durumundan dolayı kendimi hazırlamam için biraz daha fazla zamana ihtiyacım oldu.	☐	☐	☐	☐	☐

2. ve şimdi de hemofili hastalığınızdan dolayı ne HİSSETTİĞİNİZİ bilmek istiyoruz

<i>Geçtiğimiz ay boyunca...</i>	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığım bana sıkıntı verdi.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığım beni öfkeli yaptı.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığımdan dolayı endişeliydim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... kendimi dışlanmış hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

3. Hemofili hastalığı sizin KENDİNİZE OLAN BAKIŞINIZI nasıl etkiliyor?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... benim yaşımdaki sağlıklı insanları kıskandım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... vücudumdan memnundum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığım hayatımı daha da zorlaştırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığımdan dolayı kendimi başkalarından farklı hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... hemofili hastalığımı her an düşünmemeyi başarabiliyordum.	☐	☐	☐	☐	☐

4. Bu sorular SPOR VE BOŞ ZAMANLAR hakkındadır

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima	uygulanamaz
1. ... hemofili hastalığımdan dolayı hoşlandığım sporlardan vazgeçmek zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... futbol gibi sporlardan vazgeçmek zorunda kaldım.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... diğer herkes kadar çok spor yaptım.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... istediğim yere seyahat edebilme özgürlüğüne sahip değildim.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... her şeyi önceden planlamam gerekiyordu.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--	--

5. Bu sorular İŞ VE OKUL/ÇALIŞMA hakkındadır

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima	uygulanamaz
1. ... hemofili hastalığıma rağmen düzenli olarak işe/okula/çalışmaya gidebiliyordum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... diğer sağlıklı çalışma arkadaşlarım gibi çalışabiliyordum/ eğitimime devam edebiliyordum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... günlük işimi/okul faaliyetlerimi/çalışmalarımı yapmam hemofili hastalığımdan dolayı tehlikeye girdi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... ağrım olduğundan işte/okulda/çalışmalarda dikkatimi toplamakta zorluk çektim.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Sonraki sorular HEMOFİLİ HASTALIĞI İLE BAŞA ÇIKMA hakkındadır

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... bir kanama olduğunda erkenden farkına varmaya çalıştım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... bir kanamam olup olmadığını söyleyebiliyordum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... kanamalarımı kontrol edebiliyordum.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

7. Ve TEDAVİNİZ?

Geçtiğimiz ay boyunca...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığımın dolaylı faktör konsantre'ye bağlıydım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığımın tedavisi için doktorlara bağlıydım.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... iğne olmak için harcanan zaman beni sinirlendirmişti.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... iğneler yüzünden günlük faaliyetlerimin aksadığını hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... komplikasyonlardan korkuyordum.	☐	☐	☐	☐	☐
6. ... tedavimin nasıl uygulandığı ile ilgili sorunlarım vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
7. ... acil bir durumda başka doktorların hemofili hastalığını nasıl tedavi edeceklerini bilmemelerinden korkuyordum.	☐	☐	☐	☐	☐
8. ... hemofili merkezinden memnundum.	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

8. GELECEK hakkında ne düşünüyorsunuz?

Son zamanlarda...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... normal bir hayat sürmenin benim için zor olacağını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... gelecekte bazı şeylerin daha iyi olmasını bekliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... durumumum daha da kötüleşmesinden endişeleniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... hemofili hastalığımın dolayı yaşamla ilgili planlarım etkileniyor.	☐	☐	☐	☐	☐
5. ... tekerlekli sandalyeye ihtiyacım olacağından korkuyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

9. Sonraki sorular hemofili hastalığı ve AİLE PLANLAMANIZ hakkındadır

Son zamanlarda...	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima	uygulanamaz
1. ... çocuk sahibi olmakla ilgili sorunlarım var.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... çocuk sahibi olamamaktan korkuyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... çocuklarıma bakamayacağımdan korkuyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. ... bir aile kuramam diye endişeleniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

VISIT X

Subject No.:

--	--	--	--	--	--

10. PARTNERİNİZ ve CİNSELLİK?

<i>Son zamanlarda...</i>	asla	nadiren	ara sıra	sıkça	daima
1. ... hemofili hastalığımdan dolayı bir kızla çıkmayı zor buluyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. ... hemofili hastalığımdan dolayı kadınlarla olan cinsel ilişkilerimde endişeliyim.	☐	☐	☐	☐	☐
3. ... hemofili hastalığımdan dolayı normal bir ilişki kuramıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

YARDIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER